

სიბრძნის უნარი

პიკინგები

თარგმანა მისი ბაქრაძემ

გამომცემლობა **GCI**

თბილისი 1995

სიგრიდ უნსეტი (კნობლი ნორვეგიელი მწერალი ქალია (1882-1949). მის შემოქმედებას ღრმა ეროვნული ძირები აქვს და იგი XIX საუკუნის მეორე ნახევრის დიდი ნორვეგიელი მწერლების ბიენსისის და იბსენის ტრადიციების ღირსეული გამგრძელებელია.

სიგრიდ უნსეტი 1920-22 წლებში გამოაქვეყნა ისტორიული ტრილოგია „კრისტიან, ლავრანსის ასული“. იგი მსოფლიოს თითქმის კვლავ ენახე ითარგმნა და მის ავტორს საყოველთაო აღიარება მოუპოვანა; ხოლო 1928 წელს ამ ტრილოგიაში მწერალს ნობელის პრემია მიენიჭა.

„ვიკინგები“ (1909) შექმნილია უძველესი ისლანდიური საგების გავლენით და მას შენარჩუნებული აქვს ამ საგების სტილი. ნაწარმოებში პატრიარქალური წყობის ფონზე დიდი ოსტატობით არის ასახული სიყვარულისა და შურისძიების მარადიული თემა.

„ვიკინგებს“ ზოგი პატარა რომანად მიიჩნევენ, ზოგი მოთხრობად. სხვადასხვა თარგმანში მას ხან „ვიკა-ლიოტი და ვიგდისი“ აქვს სათაურად, ხან „ვიკინგები“.

რედაქტორი

მხატვარი

ტექ. რედაქტორი

კორექტორი

მანანა მეჭვბიშვილი

ელგუჯო ბერძენიშვილი

ეკა ზორბალაძე

მანანა ოთინაშვილი

0278 © გამომცემლობა **GCI**

ქ. თბილისი ზ. რუხაძის ქ. №1 ტელ: 36-52-91

I

ისლანდიაში. აღმოსავლეთის ფიორდების ნაპირებთან ცხოვრობდა ერთი კაცი, რომელსაც ვეტერლიდე გლუმსენს ეძახდნენ. ზაფხულობით ვეტერლიდე თავისი ხომალდით ხშირად დადიოდა ხოლმე საეაქროდ.

ვეტერლიდეს ერთი დისწული ჰყავდა, სახელად ლიოტი. ლიოტის მამა, სკუმედალელი გისურ ხატუსენი მოკლეს, როდესაც ლიოტი ჭერ კიდევ ბალლი იყო. მისი დედაც, სტეინვორი, ახალგაზრდა გარდაიცვალა. ობოლი ბიჭი აღსაზრდელად ჯერ ტურბიერნ პოლეგმა წაიყვანა ეირეში. მერე კი ვეტერლიდემ თავის ოჯახში შეიფარა და საკუთარი შეილივით შეიყვარა.

ლიოტი ადრე დავაჟკაცდა. თხუთმეტი წლისა გაბედული ვიკინგი დადგა უკვე და ტურბიერნის ვაჟიშვილებთან ერთად ზღვაში გადიოდა გულადობითა და იარაღის მარჯვე ხმარებით სახელიც მალე გაითქვა. იწითაც გამოირჩეოდა, რომ სრჯვის პატრონი იყო. მაგრამ ბევრი ლაპარაკი არ უყვარდა, ადვილად ვერ ეგუებოდა ადამიანებს და განმარტოება ერჩია. განსაკუთრებული მიზეზების გამო, რაზეც შემდეგ ვისაუბრებთ. მეტსახელად ვიგა-ლიოტი შეარქვეს.

ლიოტი ოცი წლისა იყო, როცა ზაფხულის ერთ მშვენიერ დღეს ვეტერლიდესთან ერთად ნორვეგიისაკენ გაემგზავრა. შორეულ ქვეყნებში სამოგზაუროდ საუცხოოდ დიდი ხომალდი ჰქონდათ. რომლის მესამედი ნაწილი ლიოტს ეკუთვნოდა.

II

ზაფხულის წყნარი ამინდი იდგა. როცა ვეტერლიდეს ხომალდი ფოლდენის ფიორდში შევიდა. მთელი დღე კოკისპირულად წვიმდა. ქარი კი ოდნავდაც არ ქროდა და მეზღეაურებს ნიჩბების ღონივრად მოსმა მოუხდათ, მდინარე ფრუსიეს შესართავში მიმობნეულ კუნძულებს შორის რომ გაველოთ: ეს მდინარე ფიორდს ერთეოდა. საღამო ხანს წვიმამ როგორც იქნა გადაიღო. ხშირი ნისლი გაიფანტა და მთის წვერებისაკენ აიყარა. ვეტერლიდე და ლიოტი ხომალდის ცხვირზე იდგნენ და მდინარის ნაპირებს გასცქეროდნენ. იმხანად მდინარის ორივე ნაპირი სწორი ტყით იყო დაფარული. მის აყოლებაზე გლახების პატარ-პატარა კარმიდამოები

მოჩანდა, დიდი ორი თუ სამი იქნებოდა.

შემალღებულ ნაპირთან აქა-იქ მებაღურების ნაეები იდგნენ. მეთევზეები გაოცებულნი უყურებდნენ დიდ ხომალდს, შესართავში რომ შემოდის. ვეტერლიდემ გასძახა. სადაურები ხართო; რაკი მეთევზეებმა დაინახეს, ახლად მოსულები მშვიდობიანი ხალხი იყო, უპასუხეს, ვადინის მკვიდრნი ვართ, ამ მხარეში ყველაზე დიდ მამულში ვმუშაობთ, გუნაოს ვემსახურებითო. ვეტერლიდემ ჰკითხა, სალამოთი ვადინში ხომ არ წამიყვანათო, და მეთევზეები დათანხმდნენ. ისლანდიელები მდინარეს აუყვნენ, სადამდეც შესაძლებელი იყო, მერე კი ნაპირზე გადავიდნენ. ერთმა მეთევზემ ისინი ვადინში წაიყვანა.

უკვე კარგა ბნელოდა, სადგომს რომ მიადგნენ, გუნარი შინ დახვდათ. იგი დიდ დარბაზში, შემალღებულ ადგილას იჯდა, მაგიდასთან. გუნარი წარმოსადეგი, ლამაზი, ქალარა მამაკაცი იყო; გრძელი თეთრი წვერი მთელ მკერდს უფარავდა. კერძასთან ორი ქალი იჯდა. ერთი აალებული კუნძების შუქზე ართავდა; ახალგაზრდა აღარ ეთქმოდა, მაგრამ ჭერ კიდევ ლამაზი სახე და ქერა თმა ჰქონდა, თალხი ტანსაცმელი ეცვა. მეორე ყმაწვილი ქალი იყო, ხელები მუხლებზე იწყო და უქმად იჯდა...

ვეტერლიდემ სახლის პატრონს მიუახლოვდა და მიესალმა. ვერც კი მოასწრო იმისი თქმა, ვინ იყო და საიდან მოდიოდა, რომ გუნარი წამოდგა და გულითადად მიიპატიეა, ვეტერლიდემ და მისი ხალხი ჩემს სახლში სასურველი სტუმრები ხართო. შემდეგ კი ქალებს სუფრის გაშლა უბრძანა.

ქალიშვილი და ქალი წამოდგნენ, მაგრამ მხოლოდ ხანშისეული ქალი ფუსფუსებდა, მოსამსახურე ქალებს უხმო და სუფრის გაწყობა დაიწყო. ქალიშვილი კი კერძასთან იდგა და სტუმრებს უყურებდა.

იგი ძალზე ლამაზი, მალალი და ტანადი იყო; წვრილი წელი, მალალი მკერდი და დიდრონი კროლა თვალები ჰქონდა. ხშირი ქერა თმა მუხლებს უფარავდა; თეთრ, დიდ ხელებზე სამაჭურები და ბეჭდები ეკეთა. ოქრომკერდით ნაქარგი მდიდრული წაბლისფერი ჭუბა ემოსა, თმაზე კი ოქროსფერი სალტე ერტყა. და საერთოდ, ოქროს და ძვირფასი თვლებით მოკედლილი ბევრი სამკაული ჰქონდა ასხმული, რასაც სხვა ქალები ყოველდღიურად არ იკეთებდნენ.

ხანში შესულმა ქალმა თაფლუქიანი ყანწი მოიტანა, ქალიშვილს გაუწოდა და უთხრა:

ჩვენს სახლში, ვიგდის, შენ გმართებს სტუმრებს მიესალმო.

ქალიშვილმა ყანწი ჩამოართვა, სკამებზე ჩამომსხდარ სტუმრებს მიუხელოვდა და ყანწი ჭერ ვეტერლიდეს გაუწოდა, შემდეგ კი მის ხალხს. ლიოტი ბოლოსლა შეამჩნია.

ლიოტი ჭერ იქვე კარებთან იჭდა სკამზე, მერე კი თავისი სველი სამოსის გასაშრობად ბუხართან გადაჭდა. ისე გაშალა თავისი მოსასხამი ცეცხლის წინ, რომ მოსასხამის ზემოთა კიდე სახის ქვემო ნაწილს უფარავდა: შავი თმა შუბლზე ჰქონდა ჩამოყრილი და ვიგდისი მხოლოდ მის უძირაო მუქ-ლურჯ თვალებს ხედავდა.

როცა ქალიშვილმა ყანწი მიართვა, ლიოტმა მოსასხამი ჩამოუშვა და ყანწი ისე დასცალა, თვალი არ მოუშორებია ქალიშვილისათვის. ეტყობა, ვიგდისს მისი ჭიუტი მზერა არ მოეწონა, რადგან ხმა არ გაუცია, ყანწი ჩამოართვა მხოლოდ, მოტრიალდა და თავის სკამზე ჩამოჯდა.

ლიოტი ახლა ისე დაჭდა, რომ ვიგდისი დაენახა. ცოტა ხნის შემდეგ ვიგდისმა თვალი შეავლო მას და მათი მზერა ერთმანეთს შეხვდა. ქალიშვილი წამოენთო და მაშინვე ზურგი შეაქცია. მაგრამ ერთი წუთის შემდეგ ისევ გახედა და ამჯერად თვალი არ მოუცილებია იქამდე, სანამ კაბუკმა მზერა არ აარიდა.

ამსობაში მაგიდაზე ხორაგი დახვევდა; კაცს ეგონებოდა, დიდი წვეულება გაუმართავთო. გუნარმა აიჩემა, მსახურებს ნაპირზე ვავეზაენი და ვეტერლიდეს ხომალდზე დარჩენილ ხალხსაც წამოვაცვანინებო. ისიც დააყოლა, ჩემი ხალხი ჩამოსულებს შეცვლის და ამ ღამით ხომალდს უდარაჯებსო.

ვეტერლიდემ მადლობა მოახსენა, მაგრამ სანამ რაიმეს იტყოდა, ლიოტმა დაასწრო:

ახლა გვიან არის, ჩვენებს ურჩევნიათ ეს ღამე ხომალდზე გაათიონ. გუნარის მსახურებს ტყუილებრალოდ ნუ შევაწუხებთ.

ამ სიტყვებზე ვიგდისმა გაიცინა და თქვა:

- ეტყობა, ეს ისლანდიელი ძალიან უფრთხილდება თავის ქონებას.

გუნარმა სცადა მისი მოურიდებლობა გამოეწორობინა, მაგრამ არ გაჯავრებია თავის ასულს. მან თქვა:

- ისლანდიელს ჩვენი მსახურების შეწუხება არ უნდა და ეს მის სულგრძელობას ადასტურებს. მაგრამ ნაპირი შორს არ არის, გემზე დარჩენილ ხალხს კი დასვენება სჭირდება და ცხელ-ცხელი კერძიც არ

აწყენდა. ისინი ხომ მთელი დღე ნიჩბებს უსვამდნენ ამ ავედარში. შენ კი, შვილო. არ შეგფერის მაგნაირი ლაპარაკი ჩვენს სტუმრებთან.

ლიოტმა გაიცინა და თქვა:

კუდი რამ არ სდებია გულში... ეგეც აო იყოს, ასეთი ყმაწვილი ქალის სიტყვები განა ანგარიშგასაწევია.

ხანშიშესულმა ქალმაც ჩუმად დატუქსა ვიგდისი. მაგრამ იგი არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა საყვედურს. მშვიდად იჭდა და ილიმებოდა.

გუნარმა თავისი კაცები ნაპირზე გაგზავნა. სტუმრებმა კი ღრეობა გააგრძელეს. საუბრობდნენ ბოლოდროინდელ ავედრიან და ნისლიან დღეებზე.

ქაბუკობისას, -- თქვა გუნარმა. -- მეც გავდიოდი ზაფხულობით ზღვაში. მახსოვს, როგორ მეჭაერებოდა ასეთი წვიმიანი, ნისლიანი და უქარო დღეები.

ლიოტმა თითქოს ამის პასუხად წაიმღერა:

შენ მართალი თქვი.

კეთილო გუნარ,

მორრუბლულა და

ტალღები თვლემენ --

უხალისოა

მათთან თამაში,

სჯობს დასვენება

ამ მყუდრო სახლში.

აქ ლამაზმანმა,

ოქრომკერდით და

თვლებით მორთულმა,

გაშალა სუფრა.

იმაზე ლამაზს

ვის ნახავ ქვეყნად.

მე შეამება

მთელი საღამო

მასთან ხუმრობა

და საუბარი.

ბოლო სიტყვები ხმადაბლა წაიძვრა და შეზარბოშებულმა გუნარმა ვერაფერი გაიგო. ვეტერლიდეს კი კარგად ჩაესმა ლიოტის სიტყვები და გუნარს რაიმე რომ არ ეფიქრა, საქმეებზე ჩამოუვლო საუბარი. მალე ვიგდისი და დედაკაცები დარბაზიდან გავიდნენ და თავიანთ ოთახებს მიაშურეს.

ყველანი რომ დაწვნენ, ვეტერლიდემ გვერდით მწოლიარე ლიოტს უთხრა:

-- შენი საქციელი, არ მესმის დისწული. გუნარმა ასეთი სტუმარ-თმოყვარეობა გამოიჩინა, შენ კი პირველივე საღამოს მის ქალიშვილს ლექსებს უთხზავ.

ლიოტმა არაფერი უპასუხა. ვეტერლიდემ განაგრძო:

რალაც არ მახსოვს, განსაკუთრებული ყურადღება გამოგეჩინოს ქალებისადმი, დღეს კი მთელი საღამო ვიგდისის მისჩერებოდი. ზღვაში არც ისე დიდხანს ვიყავით, რომ ქალის ერთმა შეხედვამ კკუა დაგაკარგვინოს.

ლიოტმა არც ამგერად უპასუხა, ზურგი შეაქცია ვეტერლიდეს და თავი მოიმძინარა.

III

მეორე დილას გუნარი და ვეტერლიდე ცხენებით მდინარის ნაპირისაკენ გაემართნენ. ლიოტმა დაღლილობა მოიმიზეზა და იქვე სკამზე ჩამოჯდა. მაგრამ როგორც კი ვეტერლიდე და გუნარი თვალს მოეფარნენ, ლიოტი ადგა და სახლიდან გავიდა. მას ადრევე განეზრახა დაღლილობა მოემიზეზებინა, რათა ვიგდისი მოეძებნა და მასთან ელაპარაკა.

ლიოტს სამგზავრო ტანსაცმელი ემოსა, რადგან გემიდან არაფერი წამოეღო. მუქი ფერის კაპიუშონიანი მოსასხამი მოეხურა. მკერდზე ძვირფასი მოოქროული ბალთით შეკრული. მოსასხამის ქვეშ ვერცხლით ამოქარგული შავი ქურთუკი ეცვა, რომლის ყველა ნაქერს ცისფერი ნაყშები გასდევდა. ლიოტს კოხტად ჩაცმაც უყვარდა და ბექდები და ძვირფასი სამაჭურებიც ბლომად ეკეთა. თამამადაც შეეძლო ხალხის წინაშე გამოჩენა, რადგან ტანადი და მხარბეკიანი იყო. წელი კი ქალივით წვრილი ჰქონდა. დახვეწილ ნაკეთებიანი ლამაზი სახე ჰქონდა, შავგვრემანი იყო და მკრთალი ტუჩები ოდნავ წინ ჰქონდა წამოშვერილი.

ლურჯი თვლები თამამად იმზირებოდნენ. ხშირი შავი თმა კი აბრეშუმის ბათით ჰქონდა გაკრული.

უამინდობისა და წვიმების შემდეგ მშვენიერი მზიანი დღე დადგა. ეზოში გავიდა თუ არა, ლიოტმა შორიახლო მდელიზე მაშინვე დაინახა ვიგდისი. მისკენ გაემართა. ტყის პირას წამოეწია, მიესალმა და ჰკითხა. საით გაგიწევიაო. ვიგდისმა უპასუხა. ტყეში ყოლოზე მივდივარო.

— მაშ გამოგყვები, უთხრა ლიოტმა. მარტო სიარული საშიშია; ამბობენ. ამ ადგილებში დათვები იცისო.

— რომ მეშინოდეს, მსახურს წავეყვანდი, თანაც შეიარაღებული ვარ, — უპასუხა ვიგდისმა და სარტყლიდან დიდი დანა ამოიღო, რომლის ტარი ოქროთი იყო მოვარაყებულნი, პირზე კი რუნები ჰქონდა მოხატული

ლიოტმა დანა გამოართვა და ყურადღებით შეათვალიერა.

რა უცნაური დანაა. თქვა მან. ეტყობა. ძველებური უნდა იყოს, საიდან ჩაგივარდა ხელში?

ჩვენს გეარში ეგ დანა თაობიდან თაობაში გადადის. მიუგო ვიგდისმა. ჩვენი მოდგმის ქალები თურმე ამ ქალაში სამსხვერპლოს ქურუმები ყოფილან. მაგრამ ეს ძალიან დიდი ხნის წინათ იყო: დანამდვილებით არაფერ არაფერი იცის. ის კია, ჩვენი მონები დღემდე იქ კლავენ ცხვრებსა და მამლებს. მამაჩემს კი თავისი ღონისა და ძლიერების გარდა არაფერისა სწამს, ისიც გამოგია. პაპასაც არაფერი სწამდაო.

ისევე, როგორც მე, გაიცინა ლიოტმა. თუმცა კი ქრისტიანულად ვარ მონათლული. სამსრეთ დანიაში რომ ვიყავი, ერთმა ღვთისნიერმა კაცმა ფეხზე ღრმა კრილობა მომიჩინა. გასამრჩველოს მიცემა მინდოდა, მაგრამ არაფერი აიღო, მეც ავდექი და მადლობის ნიშნად თავი მოვანათვლინე.

რა არ განახავს ალბათ ქვეყნად, თქვა ვიგდისმა ღიმილით. მოთხარი ერთი, რატომ ნაპირზე არ წახვედი, ხომალდის გადმოტვირთვისათვის რომ მიგეხედა. ალბათ ძვირფასი ნადავლი გაქვს გადანახული; აბა ტყუილურბრალოდ ვინ შეგარქმევდა ვიგა-ლიოტს.

— კი, რალაც-რალაცები კი ვაგდე ზელთ, მიუგო ლიოტმა. მაგრამ ისე მაინც მგონია, რომ რის შექენასაც ვერიდები, სწორედ ის უნდა იყოს ყველაზე ძვირფასი.

— ეგრეც იქნება, — შენიშნა ვიგდისმა, — აკი ამბობენ: ისლანდიელები ნადავლზე ხარბები, სიტყვის თქმაზე კი ძუნწები არიანო. ლიოტმა უთხრა:

— ვინ არ იცის, რომ ადამიანებს ქონების მოხვეჭა უყვართ, ძუნწი კი შენ პირველმა მიწოდე.

ვიგდისმა გაიცინა:

— ასეთი ყმაწვილი ქალის სიტყვებს განა ყურადღება უნდა მიაქციო?

— მგონი, გძულვარ, ვიგდის, — ჩუმაღ წარმოთქვა ლიოტმა. — დღეს შეხვედრისას ისე პირქუშად შემომხედე.

— ჩვენში უცხოელებს სახეში არ მისჩერებიან, — უპასუხა მან. ლიოტი ღიმილით გამოეპასუხა:

— არა მგონია, თმაზე ოქროს სალტეს მარტო იმიტომ იკეთებდე, რომ შენი მსახურების ზურგს უკან დაიმალო.

— რატომაც არ უნდა ვატარო ოქროულობა, თუკი მამაჩემი მჩუქნის, — მიუგო ვიგდისმა.

ისინი სამსხვერპლოს მიუახლოვდნენ, რომელიც მთის ფერდზე, ხშირი ტყის შუაგულში იდგა. პატარა ბორცვს ირგვლივ ქვები ჰქონდა შემოწყობილი, შუაში კი სამსხვერპლო აღემართათ. ნიშის ქვების დიდი ნაწილი ჩამოშლილი იყო და სამსხვერპლო შამბს დაეფარა. პატარა ვაკეზე, ქვებით შემოკავებულ წრეში ნორჩი არყის ხეები, პატარა მუხეები და ცირცელი ხარობდა. ქვებს შუა აქა-იქ ყვავილებს ამოეყოთ თავი. ბევრი უკვე გაშლილიყო და ქარის დაბერვაზე მათი ბუსუსები ვიგდისის კაბას და თმას ეკრობოდა. ვიგდისმა ბუსუსები ჩამოიბერტყა თმიდან და კაბიდან.

მათ ეოლოს კრეფა დაიწყეს, თან ქამდნენ. ლიოტმა საუბარი განაგრძო:

ბიძაჩემს გუნარისათვის პურის ყიდვა უნდა ეთხოვა, სანამ ხე-ტყეს შეისყიდით. ისე კი ვატყობ, დიდად არ ინალვლებდი, მალე რომ მოგ შორდეთ და სულაც გავეცალოთ აქაურობას. თვალში არ მოგდივართ განა?

— ეგ მამაჩემის ნებაა, ისე მოიქცეს, როგორც სურს და სახლში ვინც უნდა, ის შემოუშვას, — უპასუხა ვიგდისმა, — ამას მე არასოდეს მეკითხება. სამაგიეროდ არც თვითონ ერევა ჩემს საქმეებში.

— ეგ მე მჭერა, რადგან თაენება და ჭიუტი ქალიშვილი ჩანხარ,

თქვა ლიოტმა. -- აი, თურმე რას ფიქრობ ჩემზე, მაგრამ. არა მგონია. შენც გიყვარდეს რჩევა-დარიგებები. ალბათ თამამად და უყოყმანოდ იღებ გადაწყვეტილებებს.

— ჰო, აგრე ამბობენ ჩემზე, — დაუდასტურა ლიოტმა. — ის მაინც მითხარი ერთი, ერთმანეთის მტრები ხომ არა ვართ მე და შენ?

— სამაგისო არაფერი გეპირს, — მიუგო ვიგდისმა.

ისინი ერთ მომცრო ქვაზე ჩამოსხდნენ და ვიგდისის დაკრეფილ ძირტკბილას ფესვების ქამა დაიწყეს. შინ დაბრუნება რომ გადაწყვიტეს, ვიგდისს თავისი რუნებიანი დანის წამოღება დააეიწყა. ლიოტმა ვიგდისის შეუმჩნეველად აიღო და უბეში ჩაიღო. შინისკენ მიმავალნი მხიარულად და არხეინად საუბრობდნენ.

IV

ვეტერლიდემ გუნარისაგან ხე-ტყე შეისყიდა. გუნარმა უარი უთხრა პურის მიყიდვაზე, მაგრამ სთხოვა სტუმრად დარჩენილიყვენენ, რამდენ ხანსაც მოისურვებდნენ. როცა ვეტერლიდემ სიტყვა ჩამოუგდო, მალე გზას უნდა გავუდგეთო, გუნარმა უთხრა, რა გეჩქარებათო. ლიოტსაც ასე მიაჩნდა და ცდილობდა ხელიდან არ გაეშვა არც ერთი შემთხვევა ვიგდისთან დასალაპარაკებლად.

ერთხელ, როცა ვეტერლიდემ და ლიოტი მარტონი დარჩნენ, ბიძამ მის მომავალსა და ვიგდისთან ურთიერთობაზე წამოუწყო საუბარი. ლიოტმა ასე უპასუხა:

— კი. გულით მინდა ვიგდისი ცოლად წაეყვანო. ჭერ არ ყოფილა, ქალიშვილი ისე ჩამვარდნოდეს გულში, როგორც ვიგდისი. მაგაზე ლამაზი ქალი ჭერ არ შემხვედრია: კეთილი გულისაყ არის და ენაც უჭრის. თანაც მასზე მდიდარი საცოლე არსად მეგულება — ეგ ხომ გუნარის ერთადერთი ასულია. მგონი, გუნარიც კარგი თვალით მიყურებს.

— მაინც არა მგონია ეგ იოლად მოხდეს, — შენიშნა ვეტერლიდემ, — რაკი ასე შორს წაყვანას უპირებ. თუმცა თუ ვიგდისსაც მოსდინხარ თვალში, ალბათ საქმე განაღდებულად შეიძლება ჩაეთვალოთ, რადგან ეგ გოგო ნებას არავის მისცემს თავის პირად საქმეში ჩაეროთ. შენ კი თავად უნდა ხედებოდე, როგორი თვალით გიყურებს, ამ ბოლო დროს ხომ ხშირად დადიოდით ერთად.

ლიოტი ჩაფიქრდა და მცირეოდენი სიჩუმის შემდეგ თქვა:

— არც ისე ადვილი საქმეა, ქალს რას გაუგებ! ხშირად მეჩვენება, რომ კარგად მექცევა, მაგრამ ძალიან ფიცხი კია! ქალის ტკბილ ლაპარაკს განა რამე დაეჭერება?

— ვფიქრობ, ვიგდისის სიტყვა სარწმუნოა, — შენიშნა ვეტერლიდემ. — მაგრამ ძალზე ახალგაზრდაა და მეუღლეს ადვილად არ დაემორჩილება. თავნებაც ჩანს მე ასე გირჩევ: ნუ აჩქარდები, მოითმინე და ფრთხილად მოიქეც. ახლა ჩრდილოეთისაკენ გაუღდგებით გზას და ნათესაეებს მოვინახულებთ; როცა მოვბრუნდებით, აშკარა იქნება, რა უღევს გულში. თუ მოენატრები. კარგად შეგხვდება.

— აქედან ფეხს არ მოვიცვლი, — თქვა ლიოტმა, — რადგან კარგად ვიცი, რაც გამოვა ამ ამბიდან.

V

იმავე საღამოს ლიოტი ვიგდისის ოთახისაკენ გაემართა. იგი დაბალ სკამზე იჯდა და კერავდა. ტანზე ცისფერი, მდიდრულად გაწყობილი კაბა ეცვა, გაშლილ თმაზე ცეცხლის ათინათი ოქროსფერად დასთამაშებდა. დაინახა თუ არა ლიოტი, წამოდგა, რომ შეგებებოდა. მაგრამ ლიოტმა სწრაფად გადაქრა ოთახი და ქალიშვილს გვერდით მიუჯდა. ვიგდისმა უთხრა:

— რა მოხდა, ასე თამამად რომ შემოდინხარ ჩემს ოთახში, ისიც საღამო ხანს, როცა მამა შინ არ არის?

— ბოლო დროს იშვიათად გხვდებოდით, — უპასუხა ლიოტმა, — თანაც შენთან მარტო მსურს ლაპარაკი. დღეს ვეტერლიდემ მითხრა, შენ უკეთ უნდა ხვდებოდე, ვიგდისი რა თვალთ გიყურებსო. ხან მეჩვენება, რომ მოწყალედ მიყურებ, ხან კი ისე მელაპარაკები, მგონია, ჩემზე გულის სიღრმეში გაბრაზებულია-მეთქი.

— რა მკირს შენზე გასაბრაზებელი? — ჩუმად ჩაილაპარაკა ვიგდისმა. წუთით გაჩუმდა, ლიოტის მზერას თვალი ააჩიდა. შემდეგ კი დაუმატა: — უცნაურია, რომ შენ მეუბნები ამას: ხშირად, როცა ერთად ვიყავით, ვხედავდი, რა ფიცხი ხარ; რამდენჯერ აკი წავკინკლავდით, არ ვიცი, რის გამო; ერთი-ორჯერ ისიც გავიფიქრე, დამკინის-მეთქი. მე მთელი სიცოცხლე ამ ტყეებში გავატარე და ამ ადგილებში იშვიათად ჩამოვივლის

ვინმე, შენ კი ქვეყნიერება მოგივლია და ბევრი რამეც გინახავს; ისე კი მართალი რომ ვითხრა, რამდენჯერმე გული მომივიდა შენზე.

— ქალებთან საუბარს მიჩვეული არ გახლავარ. — წარმოთქვა დინჯად ლიოტმა, — მაგრამ არავისთან ისე კარგად არ მიგერძნია თავი, როგორც შენთან, და არც არასოდეს გამჩენია სურვილი შენ გარდა ვინმესთან დამეკავშირებინოს ბედი. — ვიგდისმა არაფერი უპასუხა. ლიოტმა მცირე ხანს იყუჩა და შემდეგ განაგრძო:

— თუ თანახმა ხარ, მამაშენს შენს თავს ვთხოვ და ცოლად წაგიყვან. — ვიგდისმა ამჯერადაც არ ამოიღო ხმა. მაშინ ლიოტი მოეხვია და ტუჩებში აკოცა. რადგან ქალიშვილმა ხელი არ ჰკრა. ლიოტმა ხელში აიყვანა და მუხლებზე დაისვა. უცებ ვიგდისს ტირილი აუვარდა, ლიოტს ხელიდან დაუსხლტა და ცეცხლს მიაშურა. მერე სკამზე ჩამოჯდა. თმა მოსასხამივით დაეფარა მხრებზე და ცეცხლის აღმა ოქროსფრად აუელვარა. ლიოტმა შეხედა და გაიფიქრა: ასეთი სილამაზე არც ერთ მამაკაცს არ უხილავსო. მიუახლოვდა ქალიშვილს, ხელით რკინის ლატანს მოეკიდა, კერიასთან უხმოდ დადგა და თვალმოუშორებლივ უყურებდა ვიგდისს. ბოლოს თქვა:

— ცუდად მომივიდა, ჩემო ლამაზო; მაპატიე, თუ გაწყენინე. იქნებ პასუხი მალისო.

— მოფიქრება მაინც მაცალე, — სთხოვა ვიგდისმა, — წადი, ჩამოუარე შენს ნათესაეებს, როგორც განზრახული გქონდა, ხოლო როცა მობრუნდები, სადაც ხომალდი გელოდება, პასუხს დაგახვედრებ. მინდა ისეთი პასუხი მოგცე, შენ რომ გაგეხარდეს, მაგრამ მაშინებს იმაზე ფიქრი, რა შორს უნდა წავიდე მამაჩემისაგან და მარტო დავტოვო იგი. თანაც ძალზე მოულოდნელად და ჩქარა მოხდა ეს ყველაფერი.

— არც ისე ჩქარა — შენიშნა ლიოტმა, — კაი სამი კვირაა, რაც აქა ვარ. არ ვიცი, ვინ განაგებს ადამიანთა ბედს, ის კი ვიცი, რომ ჩემი და შენი ბედი მჭიდროდ გადაეკედო ერთმანეთს; ეს იმ დღეს ვიგრძენი, ტყეში სამსხვერპლოსთან რომ ვლაპარაკობდით მე და შენ.

გატყობ, გული მოგივიდა — თქვა ვიგდისმა, — მაგრამ არ უნდა დაგავიწყდეს, რომ ახალგაზრდა ვარ და ჩემთვის ჯერ აღრევა გათხოვებაზე ფიქრი.

ლიოტი მოტრიალდა და წასვლა დააპირა.

— ახალგაზრდობა აქ არაფერ შუაშია, — თქვა ჩუმად. — ვხედავ

შენ თვითონ ვერ გაგიგია რა გინდა.

— მეც არ მინდა ტყუილუბრალოდ იცადო, მაგრამ ჯერ ხომ კარგად არ გიცნობ, შენ კი მომაცილებ ყველაფერს, რაც ასე ძვირფასია ჩემთვის.

ასე მიმართა ვიგდისმა, შემდეგ თვითონვე მოეხვია და აკოცა. მაგრამ მაშინვე კარისაკენ უბიძგა და სთხოვა, ახლა წადიო.

VI

ამის შემდეგ ვიგდისი ორ დღეს არ გამოსულა თავისი ოთახიდან. მოხდა ისე, რომ ვადინს სწორედ მაშინ ეწვია გრეფსინელი კორე.

კორე ის-ის იყო დაბრუნდა ჩრდილოეთიდან, ტროლიეშიდან და შეეძლო ბევრი რამე მოეთხრო ლადელ იარლ ჰოკონზე, რომელიც სწორედ იმ ხანებში მოკლა მონა კარკმა. მეფე ოლავის ამბებიც იცოდა. საღამოთი ვიგდისი დიდ დარბაზში ჩამოვიდა, კორეს მიუჯდა და მეგობრული მასლაათი გაუბა. კორე ქერათმიანი, ტანადი და ლამაზი კბახუკი იყო. ლიოტს არ მოეწონა, რომ ვიგდისი მასთან საუბრობდა და სუამდა. პირდაპირაც მიახალა ვიგდისს, როცა მასთან ახლოს მისვლა შესძლო.

— ეტყობა, გასარკვევი არა გაქვს, მოგწონს გრეფსინელი კორე თუ არა.

— მართალი ხარ, — უპასუხა ვიგდისმა, — მე და კორე ერთად გავიზარდეთ და მისი ნახვა ყოველთვის მიხარია.

ამის შემდეგ ლიოტი ავი თვალით უმზერდა კორეს და იმ საღამოს რაც უნდა ეთქვა კორეს, ლიოტი საწინააღმდეგოს ამბობდა, ან თუ რაიმეს შეაქებდა კორე, ლიოტი სხვა რამეს უფრო აქებდა. ბოლოს საუბარი ცხენებზე ჩამოვიარდა. კორემ ქებით მოიხსენია თავისი ულაცი სლენგვე. ეს ცხენი თვით გუნარს ჰყავდა გამოზრდილი და მეგობრობის ნიშნად კორეს აჩუქა.

ლიოტმა თქვა: ცხენების მოსაყვანად ქალაში რომ ჩავედი, ევ ულაცი ვნახეო, თანაც დასძინა, ჩემი ცხენი გრიმელუნდელ არნესონებისა: გან რომ ვიყიდე, ბევრად უკეთესიაო; თავსაც ედებდა, ჩემს ორვაკზე ლამაზი და უკეთესი ცხენი მთელ ამ მხარეში არ მოიძებნებაო.

— მართალია, შენი ცხენის ცქერა სიამოვნების მომგვრელია, — მაგრამ კორეს ცხენმა შარშანაც და წელსაც დოღში უკან ჩამოიტოვა

იგი... შენ კი, ეტყობა, არაფერი იცი... - დაუმტა მან ხმადაბლა, - რაკი არნესონების საქონელს აქებ:

- მაინც რა მოხდა?

- ვადინსა და გრიმელუნდს შორის დიდი მტრობა ჩამოვარდა მას შემდეგ, რაც ეიოლვ არნესონმა ვიგდისის ხელი ითხოვა და უარი მიიღო, - განუმარტა მოხუცმა.

- არაფერი მსმენია ამის თაობაზე, - თქვა ლიოტმა.

მოხუცმა განაგრძო:

- გუნარს შეიძლება მიელო კიდევ სიძედ ეიოლვი, მაგრამ ამბობენ, თვითონ ვიგდისმა არ ისურვაო. თუმცა კი რა არის გასაკვირველი, არნესონებს ცუდი სახელი აქვთ გავარდნილი. ხალხი იპასაც ამბობს, ვიგდისს კორესთან დიდი მეგობრობა აქვსო. ასე თუ ისე, არნესონები გუნარს სამაგიეროს გადახდით ემუქრებიან. მაგრამ ძალი არ შესწევთ კიდილისა, რადგან კარგად იციან. გუნარი ხანში შესული კია, მაგრამ ჭერ მაგარი კბილები აქვს.

ლიოტმა არაფერი უპასუხა. ყურადღებით აკვირდებოდა ვიგდისს და კორეს. ბოლოს წამოდგა, თავზე დაადგა კორეს და უთხრა:

- დღეს ბევრი კამათი იყო ცხენებზე. მოდი, ავდგეთ და ჩვენი ულაყები შეეჯიბროთ. მაშინ ყველასათვის ნათელი იქნება, რომელი სჯობია.

- აგრე იყოს, - უპასუხა კორემ ლიმილით, - მაგრამ რა საჭიროა. ჩვენი ყველამ იცის, რომ ჩემი ცხენი შენსას სჯობს.

მაშინ ვიგდისმა ლიოტს მიმართა:

- ნუ წაახდენ შენს ძვირფას ცხენს, სხვა ცხენი მას თუ სჯობია, ეს სრულებითაც არ ნიშნავს, რომ შენი ცხენი ცუდია.

ლიოტი აინთო და ბრაზმორეულმა უპასუხა:

- სრულებითაც არ დავკანკალებ ჩემს ავლა-დიდებას, როგორც გგონია. ერთი გვაჩვენოს კორემ, რა მებრძოლიც არის მისი ცხენი. შეეყაროთ ხვალ ჩვენი ულაყები. თუკი ჩემი ორვაკი არ გაიმარჯვებს, ისლანდიაში აღარ წავიყვან.

- არა მგონია, ეიოლვმა უკან დაიბრუნოს, - სიცილით უთხრა ვიგდისმა.

- არც ვაპირებ მაგის თხოვნას, ავდგები და მოვკლავ, - თქვა ლიოტმა, მაჯიდან ოქროს სამაჭური მოიძრო და ცეცხლში ისროლა.

- მეტი არ დამცინო, ვიგდის, და აღარ დავცდეს, რომ ჩემი ქონება

მენანება, - შესძახა მან გაბრაზებით.

ვიგდისი ცეცხლს მივარდა. სტაცა ხელი სამაჭურს. ლიოტს გაუწოდა და უთხრა:

- არ არის კარგი, აგრე უგუნურად რომ იქცევი.

ლიოტმა სამაჭური გამოართვა და კარებში შეგროვილ მონებისაკენ ისროლა. თანაც დაიძახა, ვინც პირველი აიღებს, იმისი იყოსო.

მონებს შორის ისეთი ხელჩართული ბრძოლა გაიმართა. ვეგონებოდათ, ვიღაცას კლავენო. ვეტრლიდუ ლიოტს მივარდა. მაჭაში ჩაავლო ხელი და შეგონება დაუწყო. ლიოტი კი იცინოდა.

ბოლოს და ბოლოს აყალმაყალსა და ხმაურში გადაწყდა, რომ კორე და ლიოტი თავის ულაყებს მეორე დღეს შეაბრძოლებდნენ ერთმანეთს.

VII

ცხენების ორთაბრძოლაზე ახლომდებარე სოფლების ყველა მკვიდრი შეიკრიბა. მათ შორის ქალებიც იყვნენ. ცხენების შებრძოლება ვადინის შორიახლოს მინდორზე უნდა გამართულიყო.

ლიოტი პირველი გამოცხადდა. თავისი ჭიშიანი ცხენი სადავით მოჰყავდა, მარცხენა ხელში კი მათრახი ეჭირა. თავზე მუზარადი ეხურა, წელზე მახვილი ეკიდა. ოქრომკერდით ამოქარგული მშვენიერი ძოწისფერი წამოსასხამი ლამაზად ჰქონდა მხარზე მოგდებული. ლიოტმა წრეში შესვლისთანავე მოსასხამი მოიხსნა და იქვე ქვაზე დადო. მოსასხამის ქვეშ მოკლე წითელი ქურთუკი ეცვა. არნესონები უკვე მოსულიყვნენ; ლიოტის მიესალმნენ და ხელი ჩამოართვეს.

ლიოტის შავრა ორვაკი იშვიათი სილამაზის ულაყი იყო. ხალხიც ირწმუნებოდა, გამარჯვება მას დარჩებაო. ის ფლოქვებს სცემდა მიწაზე და კიხვინით მოედნის გარშემო ხეებზე მიბმულ სხვა ცხენებს ეხმაურებოდა.

კორე კარგახანს არ ჩანდა. არნესონები ხმამაღლა დასცინოდნენ და ამბობდნენ, ალბათ უკვე ნანობს, რომ ბრძოლაზე დათანხმდა; ლიოტიც იცინოდა.

ბოლოს გუნარისა და ვიგდისის თანხლებით კორეც გამოჩნდა. ის მთლად იარაღასხმული იყო და აბჯარიც ეცვა. მხრებზე დათვის ტყავი ჰქონდა მოგდებული, ერთ ხელში შუბი ეჭირა. მეორეში კი მათრახი.

ორვაკმა მეორე ცხენი რომ დაინახა, განზე გახტა, ლიოტს აღვირი ხელიდან გამოგლიჯა წრიდან გაეარდნა სცადა. მაყურებლებმა გადაიხარხარეს. ლიოტი ცხენს გაეკიდა, მარცხენა ხელი ფაფარში ჩააელო, მარჯვენათი კი მკერდსა და ბარძაყებზე მათრახი გადაუჭირა. სახე მთლად შეუქარხლდა დაძაბვისაგან, როდესაც ცდილობდა ცხენი წრის შუაგულში შემოეყვანა. სწორედ მაშინ კორეს ულაცი სლენგვე ორვაკს დაეტაკა, ქვეშ მოიქცია და წინა ფეხებით ცემა დაუწყო. თანაც კბენდა. ორვაკი ცდილობდა ხელიდან გასხლტომოდა ლიოტს და კიდევ ერთხელ სცადა მოედინიდან გაქცევა. მაშინ ბრაზისაგან გონდაკარგულმა ლიოტმა მახვილი იშიშვლა და ცხენს მოუჭნია, მაგრამ ფეხი დაუცდა და მახვილი ყალყზე შემდგარ სლენგვეს მუცელში მოხვდა. ლიოტი დაეცა და ცხენების ფეხებს შუა აღმოჩნდა. გარდუვალი დალუავა ემუქრებოდა. ვიგდისმა შეკვივლა და იხვეწებოდა, ცხენები გააშველეთო. კორემ ცხენებთან მიირბინა და მთელი ძალით დაჰკრა თავის ცხენს შუბის ტარი. სლენგვე მყის ყალყზე შედგა და ორვაკს დაეხსნა. ორვაკი წამოხტა და ტყისაკენ მოჰკურცხლა. იგი მთლად დასისხლიანებული და დაბეჭილი იყო. სლენგვეს კი გამოფატრული მუცლიდან შიგნეულობა გადმოეყარა.

კორემ ხელი გაუწოდა ლიოტს ფეხზე წამოსაყენებლად, რადგან ამ უკანასკნელს თავი ჰქონდა გატეხილი და მთლად დასისხლიანებული იყო. კორემ თქვა:

ჩემს დღეში არ მინახავს ასე მოქცეულიყოს ვინმე ცხენების ორთაბრძოლის დროს. ცხენის საზღაურის გადახდა მოგიწევს ჩემთვის.

— აი შენ საზღაური, — წამოიყვირა ლიოტმა და ფეხით მიწა შეაყარა, — თვითონ დამიფრთხე ულაცი მაგ შენი დათვის ტყავით.

— ვერ შეგვაშინებ ვიგა-ლიოტ, თუნდ ისლანდიაში მოკლული გყავდეს ვინმე, — უპასუხა კორემ და შუბის წვერი პირდაპირ ლიოტს მიუშვირა.

ლიოტმა მახვილი აუჭნია და შუბს წვერი მოკვეთა, თან უნებურად კორეს ხელი გაუკაწრა. მაშინ კორემ შუბის ტარი გადააგდო და ლიოტისაკენ წაიწია. მაგრამ სწორედ ამ დროს ლიოტს ძალა გამოეღია, პირიდან სისხლი წასკდა და ნახევრად გონდაკარგული მიწაზე დაეცა. ცხენებს მაგრად დაებეჭათ იგი.

მათ ვეტერლიდუ მიუახლოვდა, კორეს მხარზე მოჰკიდა ხელი და წყნარად დაუწყო საუბარი. უთხრა რომ მოკლული ცხენის საზღაურს

გადაუხდიდა, კრილობისასაც, და ყოველმხრივ დააკმაყოფილებდა კორეს.

- შენგან არაფერს მივიღებ, ისლანდიელო, -- უპასუხა კორემ.

კარგად ვხედავ, რომ შენს ნათესავს ჩემი მოკვლა სურს.

არ მინდა გუნარის მეგობრებთან შუღლი ჩამოვაგდო, თქვა ვეტერლიდემ, -- გუნარი ჩვენგან მხოლოდ დიდი პატივისცემის ღირსია.

მან გვერდზე გაიყვანა კორე და დიდხანს ელაპარაკებოდა.

ამასობაში გუნარმა თავის შუბს წამოაელო ხელი და მკერდში ჩასცა სლენგვეს.

კოლ და ეიოლვ არნესონებმა ლიოტი წამოაყენეს და ისიც მალე მოეგო გონს. კორეს უკვე მოესწრო ვეტერლიდესთან ერთად იქაურობას გასცლოდა. ლიოტმა სახიდან სისხლი მოიწმინდა და აქეთ-იქით მიმოიხედა. ვიგდისს ეძებდა. ვიგდისი მკვდარი ცხენის წინ ჩაცუკულიყო, ნაზად უაღერსებდა დრუნჩზე და მწარედ ტიროდა.

ლიოტი მიუახლოვდა და ღიმილით ჰკითხა:

- რას იტყვი, ვიგდის, ულაყების შებრძოლებაზე.

ვიგდისი უფრო მწარედ ატირდა და თქვა:

არა მწადია შენთან ლაპარაკი.

-- იმის ხომ არ გეშინია, რომ გრეფსინელ კორეს იგივე ბედი ელის, რაც მის ცხენს? ჰკითხა ლიოტმა.

დღეს კორეს თავი არ შეურცხვენია. უპასუხა ვიგდისმა; ცხენს ფაფარი უკან გადაუყარა და კისერზე ხელი მოუთათუნა, ხომ გითხარია, შენთან საუბარი არ მსურს-მეთქი.

მას ცრემლები ლაპალუპით ჩამოსდიოდა; წამოდგა, მამას მიუახლოვდა და ისინი ერთად წავიდნენ.

არნესონები ლიოტს შემოესვიენენ და მათთან ერთად წასვლა შესთავაზეს.

არ შემიძლია, უპასუხა ლიოტმა. ასე ვერ გავწყვეტ მეგობრობას გუნართან.

- ეს კიდევ საკითხაია. შეეპასუხა ეიოლვი, იქნებ გუნარს თავის სიძესთან წაჩხუბებისა უფრო ეშინია?

სიძეს ვის უწოდებ? -- ჰკითხა ლიოტმა.

კორეს, აბა სხვას ვის ვუწოდო? -- ჩაერია ლაპარაკში კოლი.

თუმცა ჭერ კიდევ გაურკვეველია, მოინდომებს თუ არა ვიგდისის ყიდვას, ის ხომ ისედაც დანებდა კორეს.

— ტყუი! -- თქვა ლიოტმა.

— არა, მართალს ამბობს, — კვერი დაუკრა ეიოლვმა. -- ჩვენმა მწყემსმა ამ გაზაფხულზე ვიგდისი და კორე მდინარესთან ნახა. ისიც დაინახეს, ერთად რომ იწვნენ.

— შენს მწყემსს ყველაფერი მოუჩმახავს. -- გაიმეორა ლიოტმა. მოტრიალდა და წასვლა დააპირა. ეიოლვი ახლომახლო მდგარ ხალხს მოუბრუნდა:

— გრეფსინელი კორე სად წავიდა? ვიგა-ლიოტს მასთან საუბარი სურს.

-- ვადინში წავიდა მეორე ისლანდიელთან ერთად, უპასუხა ერთდროულად რამდენიმე კაცმა.

რამდენიმე წამს ლიოტი იღვა და დაეინებით იმზირებოდა გუნარის სახლისაკენ. სისხლით მოსერილი მისი მიტკალივით თეთრი სახე საშინელი სანახავი იყო, ცოტა ხნის შემდეგ მოტრიალდა. მაგრამ კინალამ წაიქცა. არნესონები შეეშველნენ, ხელი მოჰკიდეს და ცხენზე შესვეს. ლიოტს წინააღმდეგობა არ გაუწევია და ისინი დასავლეთასაკენ, არნესონების მამულისაკენ, გრიმელუნდისაკენ გაუდგნენ გზას.

VIII

ვეტერლიდე ძალიან უკმაყოფილო იყო ლიოტის გრიმელუნდში წასვლით. რამდენიმე დღის შემდეგ თვითონ გაემგზავრა იქით. დისწული ზემოთა ოთახში მწოლიარე დახვდა; იგი ავად იყო.

— კორესთან ყველაფერი მოვაგვარე, — უთხრა ვეტერლიდემ. -- ახლა კი გთხოვ, მასთან მშვიდობიანი ურთიერთობა აღარ დაარღვიო.

ლიოტმა აღარაფერი უპასუხა. მცირე ხნის შემდეგ კი შეეკითხა:

— რას ამბობენ ვადინში ამის თაობაზე.

— ბევრს არაფერს, — მიუგო ვეტერლიდემ, — სხვას არც მოველოდი. რადგან გუნარი კეთილშობილი კაცია, თანაც არც ჩემთვის იქნებოდა სასიამოვნო შენზე ცუდი რამ მომესმინა.

ისევ სიჩუმე ჩამოდგა. ლიოტი თითებს ათამაშებდა ტყავზე, ზედ რომ ეხურა და რალაცაზე ფიქრობდა. შემდეგ კი ლაპარაკი წამოიწყო და ვეტერლიდეს უამბო, რაც არნესონებისაგან გაეგონა.

— ეიოლვის ვილაც მწყემსის სიტყვებს რა ყურს უგდებ, თუნდ მთელი

ქვეყნის მწყემსებმაც დაუდასტურონ. -- შეესიტყვა ვეტერლიდე. -- ასეთი ქორების გავრცელება ხომ ენაქართალა დედაკაცებს სჩვევიათ! ცუდია, დისწულო, რომ ასეთ ხალხთან დაგიქვრია საქმე.

იქნებ სცადო გამიგო, როგორ არის გუნარი ჩემდამი განწყობილი... ხომ იცი, რასაც ვგულისხმობ? -- კითხა ლიოტმა მცირეოდენი სიჩუმის შემდეგ.

უხერხულია მაგაზე ლაპარაკის წამოწყება, სანამ აქ წევხარ, უპასუხა ვეტერლიდემ. -- კარგი იქნებოდა, ახლაც წამომყოლოდი ვადინში.

ზურგი მტკივა. -- თქვა ლიოტმა. -- ცხენზე ჯდომაც არ შემიძლია.

თუკი აქ ჩამოსვლა შეძელი, წასვლაც უნდა შეძლო. სიტყვა შეუბრუნა ვეტერლიდემ. თუმცა რა გასაკვირია, ვადინში გამოჩენა რომ გიმძიხს. შენი საქციელი ვერაფერი ბიჭობა იყო. მაგრამ მაინც გირჩევ წამოხვიდე. არნესონებმა უდავოდ მიზნად დაისახეს, შენ და გუნარი წაგაჩხუბონ. მარტო ვერ ბედავენ შებმას და უნდათ შენ გაგხვიონ ხათაბალაში. თვითონ მოუარონ თავიანთ საქმეს, შენ კი მაგათ შეხლა-შემოხლაში ნუ ჩაერევი.

ლიოტი ჩიუტად იმეორებდა, ცხენზე ჯდომა არ შემიძლიაო. არნესონებმა ვეტერლიდეს შესთავაზეს, მათთან დარჩენილიყო, ესადილა და დაეღია, მაგრამ ვეტერლიდემ ყველაფერზე უარი უთხრა და ვადინში დაბრუნდა.

ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც ვეტერლიდე ვარაუდობდა. როცა გუნარს ლაპარაკში შეაპარა, ლიოტს ვიგდისის ხელის თხოვნა უნდოდაო, გუნარმა თქვა:

-- ისლანდიელო, მე მოსურნე არა ვარ ჩვენს შორის უსიამოვნება ჩამოვარდეს. კარგი ვაჟაკი მგონიხარ და ისიც მინდა დავიჭერო, რომ ლიოტ გისურსენი ბევრად უკეთესი ვაჟაკია, ვიდრე თავის საქციელით გვაფიქვებინებს. მართალი რომ გითხრა, არ მინდა ჩემი ასული ზღვის გადაღმა გაეატანო, შორეულ მხარეში; რალა დაგიმალო და, არც ის მინდა, სიძე გრიმელუნდელი მყავდეს.

- შენს ნათქვამში გასაკვირი არაფერია, -- უპასუხა ვეტერლიდემ და ეს საუბარი აღარ განახლებულა. ვიგდისმა ამის შესახებ არაფერი იცოდა.

IX

ვეტერლიდე რამდენჯერმე ეწვია ლიოტს და სთხოვა გრიმელუნდიდან გამოსულიყო. ლიოტი კი სულ ავადმყოფობას იმიზეზებდა. მართლაც ჯერ კიდევ სისხლიან ნახველს იღებდა და გამუდმედმებით თავი სტკიოდა. ვეტერლიდე იძულებული იყო მარტო დაბრუნებულიყო რომერიკში. ხოლო როცა მოგზაურობიდან მობრუნდა, რათა ლიოტთან ერთად ისლანდიაში დაბრუნებულიყო. ლიოტმა უთხრა, ნორვეგიაში ვრჩებიო. მაშინ ვეტერლიდემაც გადაწყვიტა დარჩენა.

-- აქ მარტო თუ დარჩები. უთხრა მან დისწულს, არნესონები ისეთ საქმეებში ჩაგითრევენ, რომ მერე შენ თვითონ შეგრცხვება.

-- არხეინად გაუღეკ შენს გზას, უთხრა ლიოტმა უკვე ისე მოვმჯობინდი, როცა ცოტა ხნის შემდეგ რომერიკში წასვლას შეეძლებ. იქიდან მეფე ოლაფთან მინდა გავემგზავრო. იქ ჩემს თანამემამულეებს შეეხედები, რომელთა ნახვა დიდი ხანია მინდა. რაც შეეხება არნესონებს, ჯერ არც არაფერი უთხოვნიათ და არც რამეზე მაგულიანებენ. სამაგიეროდ დიდი ყურადღება და სითბო ვიგრძენი მათგან.

მაშ სიტყვას მაძლევ, რომ ჩრდილოეთში წახვალ? ჰკითხა ვეტერლიდემ.

ლიოტი შეჰპირდა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ ლიოტი მართლაც გაემგზავრა ჩრდილოეთისაკენ და მაშინ ვეტერლიდემაც გადაწყვიტა შინ დაბრუნება. ვეტერლიდე და გუნარი საუკეთესო მეგობრებად დაშორდნენ და ძვირფასი საჩუქრები უძღვნეს ერთმანეთს. ვეტერლიდემ ვიგდისს ოქროს სამკერდე სამკაული და სამხრეთის ქვეყნებიდან ჩამოტანილი სარკე აჩუქა. ვიგდისმა გამომშვიდობებისას მდიდრულად ამოქარგული წითელი აბრეშუმის მოსასხამი მიართვა.

X

გვიანი შემოდგომა იდგა. სოფელში ხმა დაირხა, ვიგა-ლიოტი მოგზაურობიდან დაბრუნდაო. იგი ერთ გლეხთან დაბინადა, რომელსაც სახელად თურბიერნი ერქვა. ამ გლეხს ჰესტეკენის ხშირ ტყესთან ჰქონდა კარმიდამო, გრიმელუნდსა და ვადინს შუა. დროდადრო ლიოტი არნესონებს ხედებოდა.

ერთხელ. სალამო ხანს ვადინში პატარა ბიჭი მოვიდა და თქვა. ვიგდისის ნახვა მინდაო. ბიჭს ქელგე ერქვა. იგი ვადინის მახლობლად მცხოვრები ერთი ლატაკი დედაკაცის შვილი იყო. ბიჭმა ვიგდისს სთხოვა. დედაჩემი ძლიერ ავად არის და ინახულეო. ვიგდისმა უპასუხა, ესა, ასე ერქვა მის დედობილს. ქალს, რომელიც ვადინის კარმიდამოს უძღვებოდა. ბევრად უკეთ მკურნალობს ავადმყოფებს და ის გამოგვეყვებაო. მაგრამ ბიჭი დაჟინებით მოითხოვდა. ვიგდისი გაჰყოლოდა. რადგან დედას სწორედ ვიგდისი უნდოდა. რალაკაც აქვს სათქმელიო. ვიგდისი აღარ გაჭიუტებულა. მოსასხამი მოიხურა და ქელგეს გაჰყვა.

უკვე ბნელოდა. როცა სახლიდან გავიდნენ. ცოტახანს გზას მიუყვებოდნენ. შემდეგ კი ბიჭმა ტყეში გადაუხვია. ნესტიან ყანაში სიარული ძნელიაო. ვიგდისს არ გაჰკვირვებია. რადგან ოქტომბრის მიწურული იყო და დაბლობი ადგილები დატბორილი იყო. როგორც კი ტყეში შევიდნენ, ტვერიდან მათ შესახვედრად მამაკაცი გამოვიდა. ვიგდისმა იკითხა, ვინ არისო.

მე ვარ ლიოტი. მიუგო მამაკაცმა.

ქელგემ, რომელიც ხელჩაკიდებული ჰყავდა ვიგდისს, ხელის გაშვება მოინდომა. მაგრამ ვიგდისმა უფრო მაგრად ჩაჰკიდა ხელი და ჰკოთხა:

მამ, ამ კაცმა გამოგგზავნა ჩემთან?

ბიჭმა იყუჩა, მის მაგივრად ლიოტმა უპასუხა.

... დიახ, ასეა. ეგ ესას წამოსაყვანად მოდიოდა. მე კი ვთხოვე, შენთვის დაეძახა. რადგან მინდა მოგელაპარაკო. ვადინში მოსვლა ხელს არ მძღვეს. მარტო მინდა ვესაუბრო.

უცნაური გზა გამოძებნე ჩემს სანახავად.

სხვა ვერაფერი მოვიფიქრე, უპასუხა ლიოტმა. რამდენიმე დღე თქვენი კარმიდამოს გარშემო დაებორიალობ შენთან შეხვედრის იმედით.

ბიჭმა სკადა ხელის გამორთმევა და გაქცევა, მაგრამ ვიგდისს მაგრად ჩაეკიდა მისთვის ხელი.

გაუშვი ბიჭი, სთხოვა ლიოტმა. ჩემთან დარჩენისა ხომ არ გეშინია. მერე სახლამდე მიგაცილებ.

კარგი, წადი. უთხრა ვიგდისმა ბიჭს. მერე ლიოტს მიუბრუნდა.

-- რა საქმე უნდა გქონდეს ჩემთან. ამ ტყეში ჩემი შემოტყუება რომ გიფიქრია?

— თვითონაც იცი, რა საქმე მაქვს შენთან, — უპასუხა ლიოტმა. ვიგდისმა პასუხი არ გასცა, ლიოტმა კი განაგრძო:

— ახლა ჩემთვის უკვე ნათელია, რომ რაც უფრო დიდი ხნით გშორდები, მით უფრო მეტად მენატრები; და არც როდის დადგება დღე, რომ შენი გულიდან ამოგდება შევეძლო.

ვიგდისი ატირდა და თქვა:

— რად მოიქეცი ისე, რომ შამაჩემს აღარ სურს შენი სახელის გაგონება.

— ასე გამოვიდა, — თქვა ლიოტმა, აქ ხმები დადის, რომ გრეფსინელი კორე გთხოულობს.

— როგორ გგონია, ამდაგვარად რომ იყოს, იმ საღამოს ისე მიგიღებდი, ჩემს ოთახში რომ შემოხვედი? ხმადაბლა წარმოთქვა ვიგდისმა, შემდეგ დაუმატა: შენ თვითონ აჩქარდი და ყველაფერი გააფუქე.

— ძალიან ცუდად მომივიდა, — დაეთანხმა ლიოტი, მაგრამ რაც კორეს შეეხება, ეტყობა, მამაშენი გადაწყვეტს ყველაფერს.

— არა, მამაჩემი ვერ მაიძულებს მიმათხოვოს კაცს, რომელიც არ მიყვარს. შემპირდა კიდევ, ძალას არ დაგატანო, — ცხარედ თქვა ვიგდისმა.

— მე კი გამომყვები?

— ჰო... თუკი შესაძლებელია ამისი მოგვარება.

— უცნაური იქნება, ახლა რომ არ მოგვარდეს, — თქვა გახარებულმა ლიოტმა და მიუხეცია. იგი განიერ ჩირკზე ჩამოქდა და ვიგდისი მუხლებზე დაისვა. ვიგდისმა კისერზე ხელები შემოხვია და აკოცა. ლიოტს მისი გაშვება აღარ სურდა და ისე გახელებით დაუწყო კოცნა, რომ ვიგდისი დაფრთხა. ბოლოს თქვა, შინ უნდა წავიდეო, და მკლავებიდან გაუსხლტა.

— სახლამდე მიგაცილებ და ვეცდები, დღესვე ვინახულო მამაშენი.

— თქვა ლიოტმა, — მინდა, რაც შეიძლება, ჩქარა დავიყოლიო გუნარი.

— ჯერ ნუ იზამ მაგას, — სთხოვა ვიგდისმა, მარტო ხარ და ამ შუბის გარდა სხვა იარაღი არა გაქვს.

ლიოტმა გაიცინა:

— შენ ფიქრობ, ამ შუბით ვერ გავუმკლავდები? მაგრამ ვეცე არ იყოს, რაში მარგებს გუნართან შებმა.

ვიგდისი ჩაფიქრდა და მერე თქვა:

გაზიგონია, მეფის კარზე ბევრი ისლანდიელი არისო. არავის იცნობ?

კი, ზოგიერთს ვიცნობ. უპასუხა ლიოტმა. იქ თორაღევ და გისურ თურბიერსონები ცხოვრობენ, ჩემი მამობილის ვაჟიშვილები.

მათთან რომ წახვიდე და მოელაპარაკო? თუ დაგთანხმდებიან. გიშუამავლონ, იქნებ ყველაფერი მოგვარდეს და მამაჩემი დაიყოლიონ.

როგორ გეჩქარება ჩემი აქედან გაგდება, თქვა ლიოტმა და კიდევ ერთხელ მოეხვია.

ვიგდისს ტირილი აუვარდა და უთხრა;

ვაითუ ვერაფერს გახდე, მამაჩემს მარტო თუ დაელაპარაკები. შენ ფიცხი ხარ, გუნარი კი შემომწყრალია შენზე. უმჯობესი იქნება, ვინმე ისეთი გახლდეს. ვინც მხარში ამოგიდგება და კარგ რჩევასაც მოგცემს.

ლიოტმა ხელი გაუშვა ვიგდისს. იგი ტირილით მიდიოდა წინ. ლიოტი კი უკან მიჰყევბოდა. ბოლოს მან თქვა:

კარგი, ისე მოვიქცევი, როგორც შენ გწადია, ვიგდის. თუმცა ხომ იცი, ჩრდილოეთისაკენ რა მძიმე გზაა. ზამთარიც კარზე მოგვედგომია. მეუკვება კიდევ თურბიერსონები დამთანხმდნენ და უმაღ აქეთ გამომყვენ.

— მაშ, ისე მოიქეცი, როგორც გული გეუბნება, — უთხრა ვიგდისმა. იგი მოტრიალდა, ხელი ჩაჰკიდა ვიგა-ლიოტს და ასე ხელჩაკიდებულნი ვადინისაკენ გაემართნენ.

ლიოტი შეჰპირდა, ჩრდილოეთისაკენ ხელვე გავემგზავრებო. კიშკართან გაჩერდნენ. ლიოტიმა სთხოვა, წასვლამდე ერთხელ კიდევ შემხვლიო. მის თმას წაეტანა. კისერზე და ხელებზე შემოეხვია.

— ხვალ სამსხვერპლოსთან მოდი, — უთხრა გამომშვიდობებისას. — რამდენი ხანია არ მინახიხარ. დღეს კი მაგარი სიბნელე იყო. ხვალ მზის ჩასვლამდე იქ დაგელოდები... თანაც ჩვენი უკანასკნელი შეხვედრისას შენ იქ ერთი ნივთი დაგარჩა. მე ვიპოვე. მეგონა, შენი ნახვის საბაბად გამომადგებოდა.

— რა ნახე ასეთი? — ჰკითხა ვიგდისმა.

ლიოტმა გაიცინა და უპასუხა, ხვალ ნახავო. ამის შემდეგ ისინი ერთმანეთს დაშორდნენ.

ვიგდისი ისე გვიან დაბრუნდა სახლში, რომ ყველას უკვე ეძინა. ის პირდაპირ თავის ოთახში შევიდა. ესამ პური და რძე გამოუტანა. სანამ ვიგდისი ჭამდა, ესამ ჰკითხა, ბიკის დედა ასტრიდი როგორ არისო.

— ხეალ შენ თვითონ მოვიხლება მასთან წასვლა, უპასუხა ვიგდისმა, ცოტა დააყოვნა და დაუმატა, ამ საღამოს შორს ვერ მოვახერხე გასვლა.

გზა ხომ არ აგებნა? — ჰკითხა ესამ.

— არა, — მიუგო ვიგდისმა, ისევ გაჩუმდა და მერე დაუმატა, — ტყის პირას ლიოტს შეეხვდი და მას ველაპარაკე.

ამ დროს მიუახლოვდა ქალი, რომელიც ჭურჭელს რეცხავდა. მას თურბიერგს ეძახდნენ იგი ერთ-ერთი მუშის ცოლი იყო. მან თქვა:

— ესეც ახალი ამბავი! მაშ, ლიოტი ისევ ჩვენს კარმიდიმოს უტრიალებს? ეტყობა, ცუდი განზრახვა უდევს გულში.

მაგისა, მგონი. არ უნდა გვეშინოდეს, — სიცილით თქვა ვიგდისმა.

უფრთხილდი მაგ ვაებატონს, ვიგდის, განაგრძო დედაკაცმა,

რა იცი, იქნებ მალე ხმა დაგიყაროს, რომ მანაც შევაცდინა.

ესამ დედაკაცი გააჩუმდა და თქვა:

ისე კი, მართლაც უკეთესი იქნება, ვიგა-ლიოტს რომ აღარ აპყვე სალაპარაკოდ. რა იცი, რას გიქადის მასთან ლაპარაკი.

ვიგდისი პატარა აღარ არის, უკვე 18 წლისაა. — წაიბურტყუნა თურბიერგმა. — დაე ყველაფერი იცოდეს. მაშინ უფრო გაფრთხილდება. კვიანი ხალხი კი არასოდეს დაიჭერებს. რასაც ლიოტი თავის სიმღერებში ამბობს. დიახ, აქ ცხოვრობდა და ლექსებს თხზავდა, თანაც სულ ვიგდისზე. ეგ ის ლიოტი არ ბრძანდება, ამ გოგოს ჭორებს უერცყლებს, კორემ შეაცდინაო? ყველას ესმის, რომ ის ლაწირაკივით იქცევა და თანაც აძაგებს იმას, რისი ხელში ჩაგდებაც არ შეუძლია.

ლიოტს ეგ არ უთქვამს, შენიშნა ესამ. — ეგ ხმა არნესონებმა გაავრცელეს; ისინი ავისიტყვაობენ და მთელ არემარეს მოსდეს ჭორები.

ვიგდისი გაუნძრევლად იჯდა სკამზე და ქალების ყბედობაზე ხან წითლდებოდა, ხან ფითრდებოდა.

ვერ დავიჭერებ, რომ ლიოტს ეს სიტყვა მაინც ეთქვა ჩემზე, ჩაილაპარაკა მან ბოლოს.

იმ ლამეს ვიგდისს თითქმის არ სძინებია, ჩემად იწვა ესას გვერდით და ხმას არ იღებდა. მეორე დღეს ვიგდისი მამასთან შევიდა, მის პირდაპირ დაჯდა და ჩიქურ ჰკითხა:

— რას იტყობი, მამაჩემო, ლიოტ გიურსენი, ვეტერლიდეს დისწული, შენთან რომ მოსულიყო და შენი ასულის ხელი ეთხოვა.

— ერთი გაბედოს აქ მოსვლა, — უპასუხა გუნარმა, — ისე შევხვდები, რომ სამუდამოდ დაამახსოვრდეს. მაგრამ არა მგონია, თვალთ დამენახოს.

— კი მაგრამ მისი უთანხმოება კორესთან ხომ მოგვარებულია, — შენიშნა ვიგდისმა.

— კორესთან ყველაფერი ვეტერლიდემ მოაგვარა, — უპასუხა მამამ.

— ლიოტი კი განზე დარჩა. მაგასავით უმადურად ჭერ არავინ მომქცევია.

— ჰო, მაგრამ, თუ არ იცოდა, რა მოხდა ჩვენსა და ეიოლეს შორის?

— უთხრა ვიგდისმა.

— მართალია. მაგრამ ახლა ხომ ყველაფერი იცის, — მიუგო გუნარმა.

— ისიც იცის, რაც არ მომხდარა. მაგრამ გვეყოფა! მე და კორე ვაპირებთ მოვქდებნოთ იგი ჰესტლევენში და ცხვირპირს ამოვუნაყაე! წავიდეს მაშინ და თზას თავისი სიმღერები.

— ეგ არ მოხდება, — შიშით ჩაილაპარაკა ვიგდისმა.

გუნარმა მკაცრად დასძინა:

— მასთან ლაპარაკი აღარ გაბედო; არც მისი სახელი გამაგონო.

ვიგდისმა არაფერი თქვა და ოთახიდან გავიდა.

XII

ვიგდისმა მთელი ღამე შიშსა და ყოყმანში გაატარა თავის ოთახში. ვერ გადაეწყვიტა, წასულიყო თუ არა ლიოტთან პაემანზე. მაგრამ როცა მზე ცის კიღურისაკენ დაეშვა, მუქი ფერის მოსასხამი მოიგდო მხრებზე და გარეთ გავიდა.

იმ ღამეს ყინავდა და ფიორდებზე თეთრი ნისლი იყო გაფენილი. მზე მწვერვლებს აკაშკაშებდა. ეზოში კაცის ჰაქანება არ იყო. ერთხანს ვიგდისი გაუბედავად იდგა, მერე კი ჰიშკრიდან სწრაფად გავიდა და ტყისკენ გაემართა. მისი წასვლა არავის შეუმჩნევია. სამსხვერპლოს რომ მიუახლოვდა, მაშინვე დაინახა საგზაოდ გამოწყობილი ლიოტი. მოსასხამი

და მახვილი გვერდზე დაედო. ცხენი ხეზე მიება. სწრაფად გამოეშურა ვიგდისისაკენ, ხელით მზე მოიჩრდილა და თქვა:

ამ მზის წყალობაა, რომ შემიძლია შენი სილამაზით დავტკბე, ვიგდის.

ლიოტი მოეხვია ქალიშვილს და ისე მოატრიალა, რომ მზის სხივები თვალებში არ მოხვედროდა. მაგრამ ვიგდისი განზე დადგა, ხელში ზურგზე დაიწყო და თქვა:

აი, მეც მოვედი. მაგრამ უცნაური საუბარი უნდა წამოვიწყო. სიმართლე მითხარი, ჩემსა და კორეს შესახებ აქ კორები დადიოდა?

ლიოტი წამოენთო და თქვა:

გუშინ არ იყო სწორედ მაგას რომ გეკითხებოდი? მართალია, კორეს ცოლად მიჰყვები-მეთქი?

ნეტავ სულაც არ მოვსულიყავი, ჩაილაპარაკა ვიგდისმა. ვაითუ მართალი აღმოჩნდეს ყველაფერი, რაც ტყუილი მეგონა.

ნუ ამბობ მაგას, სთხოვა ლიოტმა. ამას იქით აღარასოდეს მოგაყვანიან გულს ჩემზე მაგნაირი სისულელეებით.

ეგ კი მართალია, უპასუხა ვიგდისმა, რადგან მე და შენ უკანასკნელად კლაპარაკობთ ერთმანეთთან.

ლიოტი მოეხვია, მაგრამ ვიგდისმა ორივე ხელი მკერდზე მიაბჯინა და მოიცილა.

ჩემზე ერთი ავი სიტყვის გაგონებაც კი საკმარისი გამოდგა შენთვის, რომ დაიჭრე და გაიმეორე კიდევ, წამოიძახა ვიგდისმა.

მე არაფერი მითქვამს შენზე, უპასუხა ლიოტმა, და არც არასოდეს დამიჭერებია სხვისი ნალაყბევი.

რა იცი, იქნებ მართალიც გითხრეს ბოლოს და ბოლოს, თქვა ვიგდისმა და ვაჟის მკლავებიდან თავის დაღწევა სცადა.

მაგას ნუ ამბობ, უყვირა ლიოტმა და კიდევ აკოცა, ნუთუ დაგავიწყდა, რასაც მეუბნებოდი, მუხლებზე რომ მეჭექი?

პასუხის ნაცვლად ვიგდისმა ისე მწარედ უბინა კისერზე, რომ წამით ლიოტმა სახე მოარიდა.

ჩემი გადაწყვეტილება შევცვალე თქვა ქალიშვილმა.

კორესი არასოდეს იქნები, ... კბილებში გამოცრა ლიოტმა, თუ შენ დაგკარგავ, სიცოცხლეც აღარ მინდა.

ამ სიტყვებით ვიგდისი ხელში აიყვანა და მიუხედავად ქალიშვილის

წინაღმდეგობისა. ჰალისაყენ გაემართა... იქ მან საწადელი აისრულა. თუმცა კი ვიგდისი დიდხანს იცავდა თავს.

მერე კი ვიგდისს ხმა არ ამოუღია, არც უტერია. ლიოტმა ხელი შეახო მის ლოყებსა და მკლავებს. ისინი ყინულივით ცივი იყო.

ლიოტი წამოდგა. მოსასხამი აიღო, ვიგდისს დაახურა და აკოცა. ისე ყინავდა, რომ პირიდან ორთქლი გამოიდოდა. მზე ჩავიდა, მაგრამ ტყის უკან ცა ისეთი წითელი იყო, თითქოს ზედ სისხლი დაუღვრიათო.

დროა წავიდეთ აქედან, თქვა ლიოტმა და დაიხარა, რომ წამოდგომაში შეშველებოდა. დღეს მხოლოდ სტურვანდამდე მოვიასწრებთ ჩასვლას. იქ ალბთა ლამის გასათევად აღვიღს ვიპოვით.

ვიგდისმა, როგორც იქნა, სიჩუმე დაარღვია:

ღირსი კი იქნებოდი, არამზადავ. მამაჩემი დაგწეოდა და საკუთარი ხელით გამოეხალმებინე სიცოცხლეს.

იგი წამოდგა და წინ წავიდა. ლიოტი უკან მიჰყვა.

ორივესათვის უმჯობესი იქნება, თუ ჩემთან ერთად წამოხვალ. თქვა მან. ძალიან ცუდად მოვიქეცი. მაგრამ დიდი უსამართლობა იქნება, მე და შენ ერთმანეთს არ ვეკუთვნოდეთ.

ვიგდისი არც ახლა მობრუნებულა. ლიოტს ავად ენიშნა, რომ იგი არც ხმას იღებდა და არც ტეროდა. ასე სდია ვიგდისს ვადინამდე.

კიშკარს რომ მიუახლოვდნენ, ვიგდისი დაიხარა. ხელი დააეღო ქვას და ლიოტს ესროლა.

გაეთრიე აქედან... ძაღლო! დაიყვრა მან. ქვა ლიოტს ტუჩში მოხვდა. დარტყმა ძლიერი არ იყო, მაგრამ ტუჩიდან სისხლი კი წამოუვიდა. მან თქვა:

ერთხელ კიდევ ვითხოვ შენს ხელს. მაგრამ ახლა ვადროვებ მოფიქრებას. ზაფხულში ისევ დაებრუნდები და მაშინ გკითხავ. გინდა თუ არა ჩემი ცოლი გახდე.

ნახავ, ვიგა-ლიოტი, უპასუხა ვიგდისმა. რომ შენზე ნაკლები ჭიუტი არც მე ვარ.

ეს თქვა და წავიდა. ოთახში შესვლისთანავე დაწვა. ესამ შეამჩნია. რომ ვიგდისს ლამე ცუდად ეძინა და ძილში ბოდავდა. მაგრამ ამჯერადაც არაფერი უთქვამს მისთვის.

ლიოტი სამსხვერპლოსთან დაბრუნდა, ცხენი ახსნა და წავიდა. მთელიი ლამე იარა და ჰაკედალს მიალწია. იქიდან რომეროკში გაემართა.

რომერიკიდან კი თრონდიემში. ის არაფრად აგდებდა საშინელ ამინდს, რომელიც მთელი მგზავრობის მანძილზე თან სდევდა. მთებში კინალამ დაილუბა და მისმა ძმობილებმა, თურბიერსონებმა, სასწაულად მიიჩნიეს მისი გადარჩენა და თრონდიემში ჯანმრთელად ჩასვლა.

XIII

ვიგდისი ფეხმოუცვლელად იჭდა შინ, ვაღინში. ძალიან დანალვლიანდა და აღარაფერი ახარებდა. თითქმის არაფერს ჭამდა, არც სვამდა; ჩაქმადავარცხნასაც აღარ აქცევდა ყურადღებას. ერთი წამითაც ვერ ივიწყებდა ლიოტის მიერ მიყენებულ შეურაცხყოფას. ყოველდღე ძრწოლვით ფიქრობდა, რომ საღამოთი ისევ ამ საშინელი ფიქრებით მოცული უნდა დაწოლილიყო; გათენება თავზარს სცემდა, რადგან დღე მოდიოდა, უნდა ემუშავა, ესაუბრა და სხვებთან ყოფილიყო. თავის თავს ეუბნებოდა:

— მე სწორედ იმ ჩიტს გავარ, რომელიც ძლივსა იქნევს მოტეხილ ფრთებს, ის ვერც იმ ადგილიდან იძვრის, სადაც დაეცა და ვერც ველარაფერს ხედავს, გარდა სისხლისა, კრილობიდან რომ მოსთქრიალებს. მინდა გავიხსენო, რა იყო ადრე, მაგონდება კი მხოლოდ ის, რაც დამემართა... საკმარისია აღვადგინო მეხსიერებაში დრო, როცა არაფრის დარდი მქონდა, მაშინვე მეჩვენება, რომ ეს იყო მხოლოდ სამზადისი იმისა, რაც ახლა მოხდა.

იყო დღეები, როცა გაუელვებდა ხოლმე ფიქრი, რომ ყველაფერს მდინარეში თავის დახრჩობა ერჩია. შუა ზამთრის ერთ დღეს ვიგდისმა უცბად იგრძნო ბავშვის ატარებდა მუცელში.

ერთხელ ღამით როცა ესას და სხვა ქალებს ეძინათ, ვიგდისი ჩვეულებისამებრ თვალგახელილი იწვა. უცებ ადგა, მოსასხამი მოიხურა, გარეთ გამოვიდა და მდინარისაკენ მიმავალ ბილიკს აუყვა.

აქამდე ვიგდისი შუალამისას მარტო არასოდეს გასულა სახლიდან. იგი შიშმა და ძრწოლამ აიტანა. მარტის თვე იდგა, წვიმდა და ქარი ზუზუნებდა. ირგვლივ ისეთი უკუნეთი იყო შემომდგარი, რომ ვიგდისი ვერ არჩევდა მიწას ცისაგან. მხოლოდ სწრაფმავალი ღრუბლები ირეოდა ერთმანეთში და ზოგჯერ თითო-ოროლა ვარსკვლავი თუ გამოკრთებოდა ცაზე. ვიგდისი შორს არ იყო წასული, გზა რომ აებნა; ბილიკს ასცდა

და მინდორზე გადადიოდა. ვერ ხედავდა, სად აბიჭებდა: ფეხი ზა გამდნარი თოვლის ნამქერში უვარდებოდა, ხან კი ღრმა ტალახში ეფლობოდა. მაგრამ უფრო დიდხანს მიაბიჭებდა ველზე, რომელიც ყინულის ქერკით დაფარულ მდინარე ფრუსისაკენ ეშვებოდა. მალე ის, აება გზა, რომ აღარ იცოდა, საით იყო სახლი და საით მდინარე. უცე ისეთ გაყინულ ზედაპირს დააბიჭა, დაღმართზე დაქანდა და მხოლოდ ქვემოთლა მოახერხა რაღაცას მოსკიდებოდა. სიბნელეში მიხედ. ნაძვისათვის წაველო ხელი, რადგან წიწვმა სახე გაუცაწრა. როცა ქვემოთ მიექანებოდა, მაშინ იგრძნო პირველად რომ მუცელში ბავშვი იძრა.

ვიგდისი თათვით ფეხამდე იყო გალუმპული და გათოშილი. თითქო ეს-ეს არის წყლიდან ამოვიდაო. ნაძვს მიეკრა, რომ ოდნავ მაინც დაეღწირ თავი წვიმისაგან და ასე უძრავად იჯდა იქამდე, სანამ არ დაათენდა. ახლ კი დაინახა, რომ მთელი ღამე ღრმა ხრამის პირზე გაეტარებინა, რომელი ზედ მდინარეს დაჰყურებდა. თეთრ ნაპირებს შორის მდინარის წყალ შავად მოჩანდა და უშველებელი ყინულები დაეცურავდა. ვიგდისი საშინელი დაღლა იგრძნო; ნელი ნაბიჯით, თავჩაქინდრული გაემართ შინისაკენ. უკვე თენდებოდა, ვიგდისი რომ ოთახში შევიდა, კაბა გაიხად და ლოგინში ჩაწვა. მთელი ტანით კანკალებდა; ალბათ რაღა მომაკედინებელი ავადმყოფობა შემეყარაო, გაიფიქრა და თან უხაროდ დილით ესამ ჰკითხა:

— ეგ კაბა ასე რამ დაგისველა ვიგდის?

ვიგდისმა უპასუხა, ღამე გომურში ვიყავი ავადმყოფი ძროხე მისახედადო. ეზოში ისეთი უკუნეთი იდგა, რომ სახლისაკენ გზა ძლივ გამოვიგენიო. ესას აღარაფერი უკითხავს, გუნებაში კი გაიფიქრა. ვიგდისისათვის უკეთესი იქნება ყველაფერი გულახდილად მიაბოხო.

იმ ზამთარს გუნარი სულ ავადმყოფობდა და ამიტომ ვადინშ სტუმრიანობამ იკლო. ზამთრის მიწურულს ესამ ისე მოახერხა, რო ვადინში მხოლოდ ორი ქალი დარჩა, ის და ვიგდისი. ვიგდისმ ზონრებიანი, გრძელი ლიფი შეიკერა, რომელსაც კაბის ქვეშ ატარებდა: სახლიდან ფეხს აღარასად აღდამდა, ამიტომ არავინ იცოდა რი მლოდინში იყო. მხოლოდ ესა ხვდებოდა, მაგრამ ისიც ვერ ხედავდა. ვიგდისთან ამის თაობაზე სიტყვის ჩამოგდებას.

გაზაფხული რომ დადგა, ვიგდისმა განაცხადა, ზაფხული ესასთან ერთად სეტერზე¹ უნდა გავატაროო. მართალია, გუნარს დიდად არ ეამა. მაგრამ ესამ დაიყოლია და ყველაფერი ისე მოგვარდა, როგორც ვიგდისს უნდოდა.

ქალები დილიდანვე გაემგზავრნენ. მათ მხოლოდ ერთი მუშა გაჰყვა. სახელად სკოფტეს ეძახდნენ. სკოფტე ესას შვილი და გუნარის გააზატებული მონა იყო. მას საქონელი და თხები უნდა ემწყემსა, თანაც გარეული ნადირისაგანაც დაეცვა.

ერთხელ ესა სეტერში გომურის კართან იდგა და საძოვრიდან დაბრუნებულ ძროხებს ბაკში ერეებოდა. უცბად დაბნეულმა და შეშინებულმა ვიგდისმა მოირბინა და უთხრა:

ფერდობზე გუნარი გამოჩნდა... შეშინია, რაიმე არ მოხდეს... ამ დღეში რომ მნახოს, ცოცხალი ვერ გადავურჩები.

სასწრაფოდ ჩაწეჭი ლოგინში, ურჩია ესამ. ვეტყვი, რომ ავად ხარ... ეგ აქ დიდხანს გაშჩერებელი არ არის.

ვიგდისი ისე მოიქცა, როგორც დედობილმა ურჩია. ორი დღე იწვია, სანამ გუნარი სეტერში დარჩა. გუნარს არ გაკვირვებია თავისი ასულის აუადმყოფობა, რადგან ქალები ძალიან ადრე ავიდნენ მთაში, როდესაც ძროხები ჭერ ბეერ რძეს არ იწველებიან და ლამლამობით ყინვა იცის. გუნარის წასვლის შემდეგ ესამ გადაწყვიტა აუცილებლად მოლაპარაკებოდა ვიგდისს და რაიმე ერჩია მისთვის. ერთხელ, როცა ვიგდისი რიყეზე რძიან გობებს რეცხავდა, ესამ უთხრა:

— დაეხსენ მაგას, ყველაფერს მე გავაეცებ. შენ არ გარგებს ასეთი გარჯა.

ვიგდისმა ხის ჩამბა ბორცვისაკენ მოისროლა. თვალებიდან ნაპერწყმები გადმოსცვივდა და სახე ისეთი ბრაზით აენთო, რომ ესას შეეშინდა. ვიგდისმა შეეცვლილი ხმით დაიყვირა:

არ გაბედო ამის შესახებ ჩემთან საუბარი, თორემ არ ვიცი, რას ვიზამ.

ამის შემდეგ ესა გადაკვრიტაც კი ვერ ბედავდა რაიმე ეთქვა.

¹ სეტერი - მ. ტრანსკაღვიზი აღიწერს სახეობაში

შუა ზაფხული იყო. ერთხელ ღამით ვიგდისი ადგა და სეტერიდან გავიდა. ბნელი და წყნარი ღამე იყო. ცოტა ხანს მდელის მიუყვებოდა. მერე კი ძალამ უმტყუნა და მიწაზე დაეშვა. ტყის პირას ამაღლი ცხენი მოდიოდა. რემას ჩამორჩენოდა და ცდილობდა შენობებთან ახლოს ეარა. ეს ცხენი ყველას უყვარდა და ანებივრებდნენ. ყველაზე მეტად კი ვიგდისი ეფერებოდა ხოლმე. ვიგდისი ცხენს მიუახლოვდა; ცხენმა ყნოსვა დაუწყო; სულ თავზე ადგა, სანამ ვიგდისი მიწაზე იწვა. როცა ტკივილმა გაუარა, ვიგდისი ადგა და იმ ბილიკს გაჰყვა, რომელზეც საქონელი დადიოდა. ცხენი ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა; როცა ტკივილი გულ-მუცელს უტრიალებდა, ვიგდისი თავს ადებდა ცხენს და კისერზე ეხვეოდა, ცხენი კი მისკენ თავს ატრიალებდა და დრუნჩით ნაზად ულოკავდა მხარსა და ზურგს ისე, რომ ადგილიდან არ იძვროდა.

ბოლოს ვიგდისი დიდ, მუქ ტბასთან მიცოცდა. ორად გახლეჩილ ღრუბელს შორის ლურჯად მოკიაფე ცის ნაგლეჯი წყალში ირეკლებოდა; ირგვლივ ჩამომდგარ პირქუშ სიბნელეში ეს ერთადერთი ნათელი წერტილი იყო. ერთხელ, როცა ტკივილი აუტანელი გახდა, ვიგდისმა ვერ მოითმინა და ხმამალა დაიყვირა. მთებმა იღუმალი და ავბედითი ექო გამოსცეს; ვიგდისს შეეშინდა და რომ აღარ დაეყვირა, კბილები მოსასხამს ჩაავლო. თანდათანობით მოსასხამი ნათლეთებდა აქცია, პირი შალით ამოეგსო ისე, რომ სუნთქვა უჭირდა. ბურანში წასულს, რუს რაკრაკი ჩაესმა. თვალი გაახილა და დაინახა, რომ თენდებოდა. ტბას ქველი მოჰკიდებოდა. წყურვილი კლავდა, მაგრამ ძალა არ ეყო წყლამდე მიცოცებულიყო; საშინელი ღამე გაატარა, ღამე, რომელსაც დასასრული არ უჩანდა.

ბოლოს მზე ამოვიდა და თვალეში შეანათა. ცოტა ხნის შემდეგ ვიგდისმა მოიმშობიარა და ისევ რული მოეკიდა. მზემ რომ გაათბო, თვალეები გაახილა და ბავშვის ტირილი გაიგონა. ვიგდისმა შეხედა ახლად შობილს ბიჭი იყო. ხელით არ შეხებია. მერე მოიხსნა ოფლით, ღამის ნესტით დასველებული და გასისხლიანებული მწვანეზოლებიანი თეთრი თავსათარი, მხრებზე და თავზე რომ ეფარა. მიწაზე გაშალა, ბავშვი შეახვია და ორ ქვას შორის დადო, ზემოდან კი ტოტეზი და ღაესი გადაათარა. ამის შემდეგ რის ვაი-ვაგლახით რუსთან მიცოცდა და წყალი დალია.

ტბის ნაპირას ციკაბო კლდე იყო აღმართული, მზეს უკვე მოესწრო

ჩისი გათბობა. ვიგდისი ზურგით მიეყუდა და ცოტა ხანს ასე იდგა, სანამ ჯალას მოიკრებდა. შემდეგ წელა, ბარბაცით სეტერისაკენ გაემართა.

ესა საშინლად აფორიაქებული დახვდა. სკოფტე მის საძებნელად წასულიყო. ვიგდისი ხმაამოუღებლად შევიდა ქოხში და ლოგინში ჩაწვა. ჯალე ციებ-ცხელება დაეწყო და რამდენიმე დღე ძალიან ცუდად კრძნობდა თავს. ესა თავს ევლებოდა, გამთბარი ქონით მკერდს უზელდა, ჰაგრამ სრტყვა არ დასცდენია იმის თაობაზე, რაც მოხდა.

მორჩენის შემდეგ ვიგდისი არც ერთხელ არ წასულა ტყეში და ქოხში ჯდომას ამჯობინებდა. ესამ გამხიარულებისა ვერაფერი შეატყო. ვიგდისი უწინდელივით დაღვრემილი და სევდიანი იყო.

XV

ზაფხულის მეორე ნახევარში ისეთი თბილი ამინდი დაიჭირა, რომ ძროხები სალამოობით არ ბრუნდებოდნენ და ტყეში რჩებოდნენ. ესა და სკოფტე დიდხანს დაეძებდნენ საქონელს მთებში და ტბებთან, რომ ნახირი შინ მოერეკათ.

ვიგდისს არ უყვარდა სეტერ ში მარტო დარჩენა; ტყის შიში დასჩემდა სახლი ენატრებოდა. ხშირად იჭდა ქოხის ზღურბლზე და მის წინ გაშლილ სივრცეს გასცქეროდა. სეტერი შემალლებულ ადგილას იდგა, გარშემო ხშირი ტყე ერტყა. ქოხის წინ ტყე გაკაფული იყო და იქიდან ფიორდები და მის ნაპირებზე მდებარე სოფლები მოჩანდა.

ერთ სალამოს ფიქრებში წასული ვიგდისი ქოხის წინ იჭდა და სივრცეს გაჟყურებდა. მის ფეხებთან ძალღს ეძინა, დრუნჩი კი ვიგდისის მუხლებზე დაედო. უცებ ძალღი აცმუკდა, მერე წამოხტა, მთის ფერდისაკენ გაიხედა და ხმამალა ყეფა დაიწყო. ვიგდისმა დაინახა, რომ ლობეს მხედარი მოადგა, ჩამოქვეითდა და ცხენი ლობეს გამოაბა. ვიგდისს ძალიან შეეშინდა, წამოხტა და ტყეში გაქცევა დააპირა, მაგრამ ამ დროს შემოტრიალდა და ვიგდისმა ლიოტი იცნო. ლიოტმა დაუძახა და სთხოვა, არ შეშინდე, შენთან ლაპარაკი მინდაო.

ვიგდისი ზღურბლზე შეჩერდა და უპასუხა:

— მეც ვიცი, რომ შენი აღარ უნდა მეშინოდეს.

ლიოტი გაჩერდა, ერთხანს ხმაამოუღებლად შესცქეროდა მას და მერე მშვიდად შეეკითხა:

მაგიათ რისი თქმა გინდა?

ვიგდისმა გაიცნა და არაფერი უპასუხა, ლიოტი წირთხლს მიეყუდა. სივრცეს დაუწყო ცქერა, შუბით კი მიწას ჩიჩქნიდა. ბოლოს ხმა ამოიღო: სამშობლოში მივემგზავრები... თუნსბერგში ჩემი ნათესაეების ხომალდია ჩამომდგარი. ვიცი, რომ შეუძლებელს გთხოვ. მაპატიე ყველაფერი, რაც კი შენთვის დამიშაეებია. ოღონდ ერთს გეტყვი: თუ თან გამოძეეები, იმდენ პატიესა და სიყვარულს მოგაგებ, რაც არც ერთ ქალს რგებია დედამიწის ზურგზე.

ვიგდისმა გაიცნა და უპასუხა:

შენი დაპირებები, ლიოტ, ჩალის ფასად ღირს. მაგ ლამაზ-ლამაზი სიტყეებით მეორეჯერ ველარ მომხიბლა. ისიც მეყოფა, რომ იძალადე ჩემზე და ისეთ დღეში ჩამაგდე, არც ერთ ქალს რომ არ უნახია. დიდი არაფერი პატივია. ცოლად გავუხდე და დაეუყავშირო ბედი კაცს, რომელიც ახერხებს სხვისი გულის მონადირებას, აუპატიურებს ქალიშვილებს, აერცელებს კორებს და თხზავს ბაქია სიმღერებს. მოკლედ, ყველაფერზე გეტყობა, რა ბიკიც ხარ და რა საგმირო საქმეების ჩადენა შეგიძლია!

ლიოტი მოტრიალდა და თქვა:

მართალია, მიზეზი გაქვს ასე მელაპარაკო. მაგრამ საგმირო საქმენიც ბევრი ჩამიდენია და ოდესღაც შენ ძალიან გიყვარდა მათი მოსმენა, როცა არ გეჭაერებოდი და მკოცნიდი კიდევ... რაც შე და შენ უკანასკნელად დავშორდით ერთმანეთს, სიხარული აღარ ვიცი რა არის... მხოლოდ ერთი სურვილითლა ესულდგმულობდი, როგორმე კიდევ ერთხელ მენახე.

იქნებ გგონია, კითხვა ვიგდისმა, რომ შენზე ფიქრის და ლოდინის მეტი არაფერი გამოიკეთებია?

ლიოტმა პირდაპირ შეხედა თვალეებში და უთხრა:

ღიახ. გგონია.

ამას ხანგრძლივი სიჩუმე მოჰკევა. არც ერთი არ იღებდა ხმას. ბოლოს ლიოტმა კითხვა:

მითხარი, ვიგდის. ამ მხარეში შეილი ხომ არ მყავს:

- შეიძლება გყავს კიდევაც... საიდან უნდა ვიცოდე? ეგლა მაკლია. უკან გდიო და გითვალთვალო, ვისთან სეირნობ და ვის ეარშიყები.

ლიოტი აიღეწა, მაგრამ არაფერი უთქვამს. ვიგდისმა კი განაგრძო:

— ჰოდა, აღარ დაიშალო სიმღერების შეთხზვა ვაჟკაცობაზე და იტრებაზე, რა დიდ გულზე ხარ, ქალს რომ მოივდებ ხოლმე ხელში მარტო; მაგრამ არ იფიქრო ვინმე ჩვენებურმა დაგიჭეროს; აქ არაფრად ავდებენ ქალისაგან ხელნაკრავი კაცის ლაუბობას.

ლიოტი უძრავად იდგას ენაჩავარდნილი და საქციელწამხდარი. მიხვდა, რომ ველარაფრით მოიგებდა ვიგდისის გულს და სამუდამოდ დაკარგა იგი. უცებ გაახსენდა რუნებიანი დანა. უბიდან ამოიღო, ვიგდისს გაუწოდა და ჰკითხა:

— გახსოვს, ეს დანა მაშინ დაკარგე, პირველად რომ შეეხვდით სამსხვერპლოსთან.

ვიგდისმა დანა გამოართვა, უეცრად მისწვდა და პირდაპირ კისერში დაჰკრა ლიოტს; ლავიწში მოახვედრა, სარჩული გაუხია და კანი გაუჟაწრა. მაგრამ სისხლი ბევრი წამოვიდა. ლიოტი მოეხვია ვიგდისს, მაგრად ჩაიხუტა და უთხრა:

— მე ახლაც შემოძლია დაგიმორჩილო, მაგრამ არ მინდა შენი ნების გარეშე. გემუღარები, ნუ მიმატოვებ; რაგინდ დიდი ზიანი მომაყენო, მაინც ყოველთვის სიკეთით გადაგიხდი. — ლიოტს გულში ჩაკრული ჰყავდა ვიგდისი, რომელმაც უპასუხა:

— ცოცხალი თავით არ წამოგყვები ზღვის გაღმა.

მაშინ ლიოტმა აკოცა და უთხრა:

— მაშ კარგი, გისურვებ დიდ ბედნიერებას და ბევრ სიხარულს. მე კი სამუდამოდ შენზე დარდი გამყვება.

ვიგდისმა უპასუხა:

— მე კი საზარელ სიკვდილს გისურვებ. დიდხანს იცოცხლე და ყველანაირი ტანჯვა განიცადეთ შენ და შენმა ახლობლებმა; დაე შენი ბავშვებიც თვალწინ დაგელუპონ საშინელი სიკვდილით.

ლიოტმა ხელი გაუშვა ვიგდისს და ღობისაკენ წაიდა. ცხენი ახსნა. მერე ერთხელ კიდევ მობრუნდა და დიდხანს უყურებდა ესტერს. ბოლოს ცხენი ტყეში შეიყვანა, ზედ შეახტა და გაქუსლა. გამოხდა დიდი ხანი და ბევრი რამ მოხდა, სანამ იგი კვლავ შეხვდებოდა ვიგდისს.

XVI

შემოდგომას ესა და ვიგდისი სეტერიდან ვაღინში ჩამობრუნდნენ.

ვიგდისმა მთელი ზამთარი შიშში გაატარა. გრეფსინელმა კორემ და მისმა ნათესაებებმა არაერთხელ მიმართეს გუნარს ვიგდისის ხელის სათხოვნელად. ვიგდისმა მამას სთხოვა; მოლაპარაკება გადაედო, ჩემი გათხოვება ჭერ აღრეაო. ბოლოს და ბოლოს გუნარი დაჰპირდა კორეს, საბოლოო პასუხს მომავალი წლის შემოდგომაზე მოგცემო. ვიგდისი კარგად ხედავდა, როგორ სურდა მამამისს კორესთვის მიეთხოვებინა თავისი ასული.

როცა გაზაფხული დადგა, ვიგდისმა გამოაცხადა, ამ ზაფხულს სეტერზე არ ავალო. ერთ საღამოს იგი სასეირნოდ წავიდა. მზის ჩასვლა ძალიან ლამაზი იყო; თბილი დარიც იდგა. ის დრო იყო, როცა არყის ხეები ჰყვავიან, ჩიტები გალობენ, ჰაერი კი ყვავილების სურნელითაა გაჟღენთილი.

კარ-მიდამოს სამხრეთით ერთ ღარიბულ ქოხში ლატაკი დედაკაცი ცხოვრობდა. იგი გუნარის მოჭამაგირის ცოლი იყო. ის კართან იჭდა და ართავდა, როცა ვიგდისმა სახლს ჩაუარა. ვიგდისი შეჩერდა და გამოელაპარაკა. ქოხში ბავშვი ტიროდა. ვიგდისმა თქვა: — ეს ბავშვი ისე ტირის, თითქოს დიდი რაღაც აწუხებსო. ეტყობა, არც ისე პატარაა. შემჩნეული მაქვს, ახლად დაბადებულები რაღაც სხვანაირად ჰყვიან. თითქოს კატა კნავის ან ბუ კივისო. მათ ხმაში ადამიანური არაფერია და ძალიან უსიამოვნოცაა.

დედაკაცი ქოხში შევიდა და ბავშვი ხელში აიყვანა. გოგონა ორ წელს ოდნავ თუ იქნებოდა გადაცილებული. ის მაშინვე დამშვიდდა. დედის მუხლებიდან ჩამოხტა, აქეთ-იქით სირბილი და ყვავილების შეგროვება დაიწყო. მას გრძელი კაბა ეცვა და როცა დაიკუნა, კაბის კალთას ფეხი წამოსდო და დაეცა. ვიგდისი მიეარდა და წამოაყენა; გოგონამ ყვავილები მიაწოდა. მაგრამ ყვავილებს ღეროები არ ჰქონდა და ვიგდისს ისინი მაშინვე დაუცვივდა. დედამ დაინახა და თქვა:

ამ ყვავილებს დღისა და ღამისა ჰქვია. ვიგდისს, აირჩიეთ ერთ-ერთი და გიმკითხავებ.

ვიგდისმა ერთი ყვავილი აიღო და ქალს გაუწოდა. ქალმა შეხედა ყვავილს და თქვა:

-- აი, ორი მუქი ფურცელი და ორიც ღია ფერისა. უკანასკნელი ფურცელი შუაში ღია ფერისაა, კიდებზე კი მუქი, ეს იმას ნიშნავს, რომ ჭერ ბევრ მწუხარებას გადაიტან. მერე კი სიხარული გექნება. ეს კი ვერ

არის კარგი, რომ ფურცელს მუქი კიდეები აქვს: ეს იმის მაუწყებელია, რომ სიბერე სველიანი გექნება.

ვიგდისი ჩაფიქრდა და თქვა:

ყოფილი რამ მიმკითხავე, მე კი შენთვის არაფერი მითხოვია. მაგრამ მაინც დაგასაჩუქრებ. ამ სიტყვებით მოიხსნა ვერცხლის პატარა საკინძე და ქალს გაუწოდა. მერე ისეე თავის გზას გადაუდგა.

მდელოს შუაგულში ქვების გროვა ეყარა, რომელთა შორის ცირცელისა და ასკილის ბუჩქებს ამოეყოთ თავი. ბალახიდან კი დღისანი და ღამისანი იკვიტებოდნენ. ვიგდისი ქვაზე ჩამოჯდა, ხელები მუხლებზე დაიწყო და ფიორდს დაუწყო ცქერა. ჩამავალ მზეს მდინარე ვერცხილსფერად გაებრწყინებინა. ვიგდისი დიდხანს უძრავად იჯდა და ღრმა ფიქრებს მიცემოდა. ლიოტზე ფიქრობდა და იმაზეც, რაც სეტერის მახლობლად მიატოვა. ხშირად ეკითხებოდა თავის თავს, ნეტავ გადარჩა ბავშვი თუ ნადირმა შექვამო. კარგად ახსოვდა, რომ იქ, სადაც საბედისწერო ღამე გაატარა, ბევრი კიანქველა და მწერი იყო. მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვის არავითარი სიბრალოლი არ ჰქონდა, მაინც ძრწოლას გვრიდა ფიქრი იმაზე, რომ კიანქველებს შეეძლოთ მისი შექმა.

როცა ბინდი ჩამოწვა, წამოდგა და შინისაკენ გაემართა. გამალებული მიდიოდა, ხანდახან კი გარბოდა, რადგან სიბნელისა ეშინოდა.

სალამოს, როცა ესა და ვიგდისი მარტო დარჩნენ ოთახში, ვიგდისმა ჰკითხა:

შენ არასოდეს გაგჩენია სურვილი სამხრეთისაკენ გამგზავრებულიყო და შენი ნათესაეები მოგეძებნა? აკი არაერთხელ გითქვამს, რომ ისეთივე დიდგვაროვანი ნათესაეები გყავს, როგორც ჩვენა ვართ.

არ ვიცი, ჭერაც ცოცხლები არიან ჩემი მშობლები თუ დიდი ხანია დაიხოცნენ. - უპასუხა ესამ, ახლა რალა დროსია მათი ძებნა და ცხოვრების არევა. მაინც რატომ წამოიწყე ამაზე ლაპარაკი?

უწინ, როცა რაიმე ამტკიცებოდა, მუხლებზე ამოგაცოცდებოდი ხოლმე და შევბას ვგრძნობდი. ახლა კი, ესა, ყველაფერი შეიცვალა და შენ უფრო გაგიბდი. ვიდრე სხვას.

ესამ პასუხი არ გასცა და ვიგდისმა განაგრძო:

- ახლა ვნანობ, რომ ბავშვი გადავადდე. ყოველ ღამე მალეძებებს და საშინლად ყვირის. ბავშვი რომ არ გადამეგდო, იგი შურს იძიებდა ჩემს მაგივრად.

რა გაქვს გუნებაში? კეთხა ესამ.

ლიოტის ვაჟი მისივე სიკვდილი იქნებოდა, უპასუხა ვიგდისმა. ისეთ სიტულებას ჩაუხერხავდი გულში, რომ როგორც ნადირის ლეკვი, ისე სწვდებოდა ვიგა-ლიოტს ყელში და სულს ამოხდიდა.

ესა ცოტა ხანს ჩუმად იყო. თითქოს რაღაცაზე ფიქრობსო, შემდეგ ხმადაბლა წარმოთქვა:

ნეტავ ვიცი, მართლა ნანობ ბავშვის გადაადგებას?

კი, ენანობ, მიუგო ვიგდისმა.

მაშ იცოდე, ჩაილაპარაკა ესამ. ბიჭი, რომელიც შენ შარშან ზაფხულში შობე, ჩემს ვაჟთახ, სკოფტესთან არის.

ვიგდისი ნელა წამოდგა სკამიდან, მთელი ძალით წამოიძარა და ერთხანს გაფითრებული და უსიკოცხლო იდგა, როგორც ქანდაკება. შემდეგ სკამზე დაეშო, თავი მაგიდაზე დადო და აქეითინდა.

ნურავინ გაიგებს ამ ამბავს, თქვა ესამ. ყველაფერი ძველებურად დარჩეს, მე კი იმიტომ გითხარი, რომ ინახულო შენი შვილი, თუ მოისურვებ.

ვიგდისი მწარედ ტირიდა.

მეგონა, ჩემზე უბედური არავინაა-მეთქი. ახლა კი აქ რა გამაჩერებს, როცა ვიცი, რომ ის ბიჭი ყოველ ფეხის ნაბიჯზე შეიძლება შემომხედეს. ვაი, რომ ცუდად ვიყავი და თავი აღარ მქონდა ტბაში გადამეგდო, ან იქნებ ტყუილი მითხარი?

პასუხის ნაცვლად ესამ თავისი სიკვრი გახსნა, მწვანეზოლებიანი თეთრი თავსაფარი ამოიღო და ვიგდისს მიაწოდა. სწორედ ის თავსაფარი იყო, რომელიც თავზე ეკეთა ვიგდისს მშობიარობისას. თავსაფარი გასისხლიანებული იყო და ზედ ხავსი და ტალახი ქმობდა მიკრული. ვიგდისმა თავსაფარი დაავდო მიწაზე და ისევ აქეითინდა.

დაე, მაშამ ეხლა ყველაფერი გაიგოს... ასე ვეღარ ვიცხოვრებ, რაკი სკოფტეს ან სხვა ვინმეს უნდა ვთხოვო არ გამამხილოს. შენგან კი ასეთ ლალატს ვერ ვიფიქრებდი.

ესამ თქვა:

იმ დილას რომ გავიღვიძე და სეტერში ვერ ვნახე, ძალიან შემეშინდა. სკოფტეს ვთხოვე შენს საძებნელად წამოსულიყო. ტყეში ბავშვი ეპოვა და აქ მოიყვანა. ბიჭი ისეთი ლამაზი იყო, რომ სკოფტემ მთხოვა, მე გავზრდიო, დღეს კი გითხარი. მეგონა, გაგებარდებოდა ასეთი

მშვენიერი ბიკის ყოლა და ისიც, რომ უვნებელია და ცოცხალი.

— რაც არის, არის, თქვა ვიგლისმა, — მაგრამ ასე ყოფნა აღარ შემძლია.

— მაგას ნუ ამბობ, — მიუგო ესამ. — სახელის გატეხა ადამიანს ძალზე ამძიმებს. მე ეს უკვე გამოვცადე მოგიყვები ჩემს ცხოვრებას და შენ კი ისე მოიქეცი, როგორც საჭიროდ მიიჩნევ.

XVII

აი, რა უამბო ესამ.

მამაჩემს ჰერალდ გულშეგს ეძახდნენ. ის ზელანდის სამხრეთში ცხოვრობდა. შენთვის უკვე მიაბნია ჩემი ბავშვობის ამბავი. მე და ჩემს დებს ლალი და მხიარული ცხოვრება გვექონდა. ინგრიდი და ასტრიდი, ორივენი ჩემზე უფროსები იყვნენ. მე მაშინ ცამეტი წლის ვიყავი. ერთხელ ზღვის ყურეში წავედით საბანაოდ მოახლე ქალებთან ერთად. სწორედ იმ დროს ელანდელი ვიკინგების გემებმა ჩამოიარეს. ისინი ნაპირზე გადმოვიდნენ და გემში ჩაგვსვეს. ვერც ერთმა ჩვენგანმა ვერ მოახერხა გაქცევა. ხომალდები სამ ძმას ეკუთვნოდა; თითოეულმა თითო და წაგვიყვანა, რადგან მათ გამოარჩიეს ბელადის ქალიშვილები მოახლე ქალებისაგან. უფროს ძმას ანგრიმი ერქვა. მასთან გავატარე პირველი ღამე და ორი წელი მასთანვე ვცხოვრობდი. მალე ძმები ერთმანეთს დასცილდნენ. უმცროსები სახლისაკენ გაემართნენ, ანგრიმი კი ზამთარ-ზაფხულ ზღვებს სერავდა. ის გულადი, ძლიერი და ლამაზი მამაკაცი იყო, მაგრამ მე სასტიკად მეპყრობოდა, რადგან ჩემგან სიყვარულს ვერ გრძნობდა. დები აღარ მინახავს, არც რაიმე მსმენია მათზე; ანგრიმი არაფერს მპასუხობდა, როცა მათზე ვეკითხებოდი. მან მთელი ქვეყნიერება მოიარა და ბევრი გამარჯვებაც მოიპოვა. მე დამწვდელი ვყავდი გემბანის ქვეშ, რადგან ეშინოდა, რომ გავექცეოდი, ტანისამოსს არ მძღვედა, სამაგიეროდ აურაცხელი მქონდა ძვირფასი ბეწვი, ხალიჩები და ყოველნაირი სამკაული. გემზე ახალგაზრდა დანიელი იყო, ასბიერნს ეძახდნენ. მე დავიყოლიე, რომ ერთად გავქცეულიყავით, გავგეტაცა მთელი ოქრო და ძვირფასეულობა. მაგრამ ანგრიმმა ყველაფერი შეიტყო, ასბიერნი მოკლა, მე კი უფრო ცუდად მეპყრობოდა.

ერთხელ სიუდერის კუნძულებთან ვიდექით. ნორვეგიელი ვიკინგები

დავესხნენ თავს და ბრძოლაში ანგრიმი მოკლეს. მამაშენი გუნარი ნორვეგიელი ვიკინგების ბელადი იყო. მან გემბანზე გამოყვანა და როცა მკვდარი ანგრიმი დაინახე, მუხლებზე დავეცი და თმა სისხლში დავისველე. გამახსენდა, ღამლამობით ჩემს თმას როგორ შემოიხვედა ხოლმე კისერზე.

გუნარმა მკითხა, რა მერქვა და ვინ ვიყავი. მითხრა, მაშინვე მივხედი, რომ ისეთივე მალალი წარმოშობისა ხარ, როგორც მშვენიერიო. იმ დღეს და საღამოს ბევრი ვილაპარაკეთ. დამპირდა, დანიაში წაგიყვანო, და მდიდრული ტანისამოსი მომცა. ძალიან კეთილად მეპყრობოდა და მე შემეყვარდა. გუნარმა მითხრა, ცოლს უნდა გავეყარო და შენც მშობლებს შენს ხელს ვთხოვო. არ მინდოდა მასთან განშორება და დანიაში დაბრუნებაზე უარი ეუთხარო. და დავრჩი მასთან გემზე, სანამ არ ვივრძენი, რომ ბავშვი უნდა გამეჩინა. მაშინ გუნარმა უფრო შემეყვარა, რადგან მას ალესოლთან, თავის ცოლთან შეილები არ ჰყავდა.

გუნარმა ვაღინში ჩამომიყვანა, მაგრამ სწორედ იმ დროს იარღმა ბრძანა ლაშქრობა და გუნარს ჩემი დატოვება მოუხდა. ალესოლს უბრძანა კარგად მოეელო ჩემთვის და ბავშვისთვის, რომელსაც დღე-დღეზე ველოდი. ასე დავცილდით ერთმანეთს. მარტო დავრჩი ჩემი სევდითა და მწუხარებით. როცა ვიმშობიარე, ალესოლი და მისი დედობილი თავზე მადგნენ; მაშინვე ხელი დააველეს ბავშვს და მისი წაყვანა ბრძანეს. სახლში ყველა მკაცრად გააფრთხილეს. გუნარისათვის ეთქვათ, მკვდარი დაიბადაო, მე კი მემუქრებოდნენ, წამებით მოგკლავთ. თუ ჩივილს გაბედავო. მალე ამბავი მოვიდა, რომ გუნარი მძიმედ დაიჭრა და დიდხანს შინ ვერ დაბრუნდებოდა. მაშინ ალესოლმა იმ სახლში გადამიყვანა, სადაც მონები ცხოვრობდნენ. ერთ-ერთ მონას სვარტი ერქვა. იგი სხვა მონებისაგან მიცავედა, კეთილად მექცეოდა და მისი ცოლი გავხდი. ალესოლმა ტყეში სახლი აუშენა, ის სახლი, სკოფტე რომ ცხოვრობს ახლა და გამოაცხადა: ესა მონის ცოლი გახდაო.

როცა გუნარი დაბრუნდა, ალესოლმა ჩემზე უთხრა, სვარტთან გაიქცაო. გუნარი ისე განრისხდა, რომ ორივეს მოკვლა დაგეიპირა. მაგრამ მე ყველაფერი მოვუყევი ბავშვზე, ალესოლმა რომ გადაადგებინა, ისიც, რომ მონებთან დამასახლა. მაშინ გუნარმა ალესოლი გაავდო, მე კი შემომთავაზა სვარტი მიმეტოვებინა და მისი დიასახლისი ვყოფილიყავი. მე ურჩიე, სხვა ქალი მოეყავნა ცოლად; მაშინ მან ჰერდისი შეირთო.

დედაშენი, რომელიც ჩემზე ლამაზი და ახალგაზრდა იყო. დედაშენი იმ დღეს მოკვდა. შენ რომ დაიბადე. გუნარს ნებართვა ვთხოვე. შენს ბავშვს გავზრდი-მეთქი, და ისიც დამთანხმდა. მას შემდეგ, როგორც იცი, თქვენთან ვლიასახლისობ. გუნარმა ჩემს ვაჟებზე იზრუნა და თავისუფლება მიანიჭა. ბევრი სიკეთე გამიკეთა იმ დღიდან, რაც მას შეეხვდი.

XVIII

ყველაზე მეტად ის მაკვირვებს, რომ დარჩი მონასთან. რომელსაც ძალად გაგაყოლეს, თქვა ვიგდისმა; შენს ადგილას გუნარს ვთხოვდი, გარეული ცხენებისათვის გამოებათ ეს მონა და დაეგლიჯათ. ესამ უპასუხა:

გუნარისათვის უფრო საპატიო იქნებოდა ახალგაზრდა და დიდგვაროვანი ცოლი მოეყვანა, ვიდრე მე დავეტოვებინე თავისთან. ის უფრო მაკავებდა, რომ სვარტისაგან ბავშვი მყავდა. ბავშვის დაკარგვა კი, აღარ მინდოდა.

მე კი სულ სხვანაირი ხასიათი მაქვს, შენიშნა ვიგდისმა. მცირე ხნის დუმილის შემდეგ დაუმატა: დედაჩემთან დიდი ბედნიერება არ უგეშია მამაჩემს. კიდევ ნაკლებ სიხარულს ნახავს ჩემგან, როცა გაიგებს, რომ ბავშვი მყავს.

ბიკი სკოფტესთან დარჩეს, ურჩია ესამ, ზოლო როცა გუნარი მოკვდება, მაშინ შენთან წამოიყვანე. კორესთან კი როგორმე მოვირგდებით. ვიგდისმა ხელები მუხლებზე დაიწყო და ცეცხლს მიაშტერდა.

ძალია აღარ მაქვს, სულ ერთთავად წუხილსა და შიშში ვიყო, თქვა ჩაფიქრებით. უნდა გავუძლო. ამაზე უარესი რაღა იქნება.

მან იატაკიდან თავსაფარი აიღო. მუშას დაუძახა. რომელიც გარეთ იღვა და შემას ჩეხავდა.

ეს თავსაფარი სკოფტეს წაუღე. უბრძანა მან, და უთხარი, ამაღამე მომიტანოს, რაც ამ თავსაფარში იპოვა.

თქვა ეს და ისევე კერას მიუჭდა.

ესა პირდაპირ იჭდა. სიჩუმემ დიდი ხნით დაისადგურა. ბოლოს ესამ თქვა:

სკოფტე დიდხანს არ მოვა. აჯობებს დასაძინებლად დავწვეთ.

დაწეკი თუ გინდა. უპასუხა ვიგდისმა.

ესა გაჩუმდა, მაგრამ ადგილიდან არ დაძრულა. ცოტა ხნის შემდეგ

ვიგდისმა ისევ უთხრა:

— წადი-მეთქი, ესა. დაწეკი.

ესა მიხვდა, რომ დაჭერება აჯობებდა და დაწვა, მაგრამ ვერ დაიძინა. ვიგდისი ისევ უძრავად იჯდა ცეცხლთან და ხანდახან შეუკეთებდა ხოლმე ცეცხლს. ღამე ილეოდა, უკვე მამლების ყვილიც გაისმა.

კარზე ვილაცამ დააკაკუნა.

— ესა, მიდი გააღე, — უბრძანა ვიგდისმა. ესამ კარი გააღო და ოთახში სკოფტე შემოვიდა. ხელში ტყავში გახვეული ბავშვი ეჭირა. ვიგდისი ადგა, კვარი აიღო და აანთო. სკოფტემ ტყავი გაშალა და სინათლესთან მიიტანა ბავშვი. ბავშვი ატირდა, რადგან ღრმა ძილიდან გამოაღვიძეს.

ვიგდისი ჩუმად უყურებდა ბავშვს, მაგრამ არ შეხებია. პატარა, გამხდარი ბიჭი იყო. გრძელი, შავი თმა ჰქონდა და ცისფერი თვალები. ძალიან ჰგავდა ლიოტს.

სკოფტემ იგი იატაკზე ჩამოსვა, რათა ეჩვენებინა, თუ ხელს შეაშველებენ. უკვე დგომა შეუძლიაო, სიარული კი ჯერ არ იცოდა. ბავშვი გაუთავებლად ტიროდა და თავის მამობილს ებლაუქებოდა.

ვიგდისმა კვარი ცეცხლში ჩააგდო და ისევ თავის ადგილს მიუბრუნდა. სკოფტემ, თითქოს ბავშვის გამართლება უნდაო, რაკი იგი განუწყვეტლივ ტიროდა, თქვა:

— იმიტომ ტირის, რომ ეძინება. ისე კი ძალიან ჩუმი და საყვარელი ბავშვია.

— შენც ადექი და დააწვინე, — უპასუხა ვიგდისმა, — თორემ მთელ სახლს ფეხზე დააყენებს. ესამ ბავშვი ხელში აიყვანა და ლოგინისაკენ გაემართა. მაგრამ ვიგდისმა გააჩერა და უთხრა:

— იქ არ დააძინო, საღმე სხვაგან დააწვინე. შენ კი, სკოფტე, ქოხში წადი და დაწეკი. მე შენ უფრო უხეად დაგასაჩუქრებ. ვიდრე ეს ბიჭი ღირს...

ესამ ბავშვი სკამზე დააწვინა და გვერდით მიუწვა.

XIX

ესა ჰარალდსდატერი დილით გუნართან შევიდა, როცა ის ჯერ ლოგინში იწვა, ყველას უბრძანა ოთახიდან გასვლა და საწოლზე დაუჯდა

გუნარს. ისინი მარტონი იყვნენ და დიდხანს ილაპარაკეს. შემდეგ გუნარი ადგა და ვიგდისის ოთახისაკენ გაემართა.

ვიგდისმა შემოსული მამა რომ დაინახა, შეშინდა და გაფითრებული წამოდგა. გუნარს ბევრი არაფერი უთქვამს, ესა კი გვერდიდან არ მოსცილებია. გუნარი ბავშვს მიუახლოვდა, დახედა და თქვა:

— ზედვე ეტყობა, ვისი შვილიც არის.

ვიგდისს ხმა არ ამოუღია, გუნარმა კი განაგრძო:

— ხანდახან გული მწყდებოდა, რომ ვაჟები არ მყავდა და ერთდერთი ქალიშვილი მარგუნა ბედმა. მაგრამ, მგონი, მხოლოდ სიყვარული მიგრძნობინებია შენტვის და არასოდეს მოგყპრობივარ მკაცრად. მეგონა, გიხილავდი ბედნიერსა და ყველასაგან დაფასებულს, სანამ თვალებს დაეხუჭავდი. ნეტავ სულაც უშვილო ვყოფილიყავ და ასეთი სირცხვილი არ მექამა. ყველას ექნება უფლება ჩემს შვილს კახა უწოდოს; თანაც ამ სიბერეში უნდა ვუყურო, როგორ იზრდება ჩემს სახლში ბუში.

ვიგდისმა უპასუხა:

— მართალს ამბობ, მამაჩემო, უმჯობესი იქნებოდა ქალიშვილი არ გყოლოდა.

გუნარმა აღარაფერი თქვა და ოთახიდან გავიდა.

XX

დრო გადიოდა. ვადინში სიწყნარე სუფევდა. კარ-მიდამოში შინაყმანი ცოტანი დარჩნენ და აღარც მეზობლები შემოდრიოდნენ ხშირად გუნართან. თავზე დამტყდარმა უბედურებამ ისე ატკინა გული და წელში გატეხა გუნარი, რომ იგი უცებ დაბერდა და მთლად დაუძლურდა.

ბიკი სახლში დარჩა. ესა უვლიდა და ძალიან მიეჩვია. ვიგდისი არავითარ გრძნობას არ ამჟღავნებდა ბიკის მიმართ, სახელიც კი არ შეურქმევია. ერთთავად დასევდიანებული იყო და ეზოდან ფეხს არ ადგამდა.

ერთხელ ვიგდისი და ესა დიდ ქოხში პურს აცხობდნენ. ბიკი წინ და უკან დარბოდა იქვე და თამაშობდა. უკვე ორი წლისა იყო. ესამ ორი პატარა პური მოზილა, უჩვენა ბიკს და უთხრა, შენტვის ვაცხობო. ბიკს ისე გაეხარა. რომ ხტუნაობა და სირბილი განაგრძო, თანაც წამდაუწყებ კითხულობდა. ჩემი პურები გამოცხვა თუ არაო. ის ისე გაერთო თამაშში,

რომ ფქვილით სავსე თაბახი გადააყირავა. ვიგდისმა ხელი მოჰკიდა, ერთი მაგრად შეანჯღრია და მიტყიპა.

— შენ აქ ყველას ხელს უშლი და მოსვენებას არ გვაძლევ, — უთხრა ბიქს. ბიქი მწარედ ატირდა. მაშინ ვიგდისმა სკამზე დასვა და უბრძანა:

— აქ იჭექი და ტირილი არ გაბედო. არ გამაგონო ტირილი ასეთ უბრალო რამეზე. — მერე ვარცლს მიუბრუნდა, ზელვა განაგრძო. ცოტა ხნის შემდეგ ესას უთხრა:

— ამ ბიქისაგან სიხარული არ მეღირსება, რადგან მაგისაგან შურისმაძიებელი არ გამოვა. მაგას ჩემი არაფერი სცხია; მე ცრემლი არ გადმომიგდია, როცა იგი ჩამესახა, მამამისს კი ტირილს აღარაფერი უკლდა.

— არ გეკადრება ასე ლაპარაკი, — უთხრა ესამ.

ვიგდისი გაჩუმდა და გამალებით მიჰყო ხელი ცომის ზელვას. ბიქი ისე ტიროდა, მაგრამ სახეზე ხელები აიფარა და დედა რომ შეხედავდა ხოლმე, სკამზე წვებოდა და იქვე მიყრილ ტომრებში მალავდა სახეს.

მალე ესა ქოხიდან გავიდა. მაშინ ვიგდისმა აიღო ორი პატარა პური, რომელიც ის-ის იყო ღუმელიდან გამოიღეს, ბიქს მიუახლოვდა და მისცა:

— გეყოფა ტირილი და კამე, უთხრა და მუხლებზე დაუწყო პურები.

ბიქი ჩაჩუმდა და დედას შეხედა. პურებს დააელო ხელი, მაგრამ ძალიან ცხელი იყო და შეეშინდა. მაშინ ვიგდისმა თავზე ნაზად გადაუსვა რამდენჯერმე ხელი და უბრძანა, ესასთან წადიო.

XXI

ეს ზამთარიც მიიწურა. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ისეთი არაფერი მომხდარა, მოსაყოლად რომ ღირდეს.

ღღე გადიდა. ბუნობაც გავიდა. მზე უკვე ისე აცხუნებდა, რომ დღისით სახურავიდან წყალი წვეთავდა. ტყეში შეშას ჩეხავდნენ. ერთ დილას გუნარი ცხენით ტყისაკენ გაემართა; უნდოდა ენახა როგორ მიდიოდა მუშაობა.

შუადღემ რომ მოაწია, ესა და ვიგდისი სადილისათვის სუფრის გაშლას შეუდგნენ დიდ ოთახში. ესამ გარეთ გაიხედა და თქვა:

— აგერ გუნარიც ბრუნდება შინ... რა უცნაურად ზის ცხენზე. ან ავად

არის, ან მთერალია.

ამ სიტყვებით ესა გუნარის შესახვედრად გაეშურა. ვიგდისმა ცეცხლიდან ფაფა გადმოიღო და მაგიდაზე კოვზები დაალაგა. უცებ ესას ყვირილი შემოესმა. ოთახში სკოფტე და ერთი კაცი შემოვიდნენ; მათ გუნარი მოჰყავდათ. ესა გვერდით მოსდევდა, ტიროდა და ხელებს შლიდა. ვიგდისმა დაინახა, რომ მამას სახეზე მიწის ფერი ედო. გრძელი თეთრი წვერი კი, წელამდე რომ სწვდებოდა, სისხლში იყო ამოსვრილი.

ვიგდისს ხელიდან გაუვარდა ყველაფერი, რაც ეჭირა, მამამისს მივარდა და ჰკითხა, რა მოხდაო.

გუნარმა ანიშნა, სკამზე დამსვითო. ცოტა ხანს კედელზე თავ-მიყრდნობილი ჩუმად იჯდა. ბოლოს თქვა:

— მოხდა ისე, რომ გრიმელუნდელ ეიოლეს შევხვდი და ლაპარაკი მოგვივიდა; ისე რომ, ჩვენ ერთმანეთს აღარ შევხვდებით.

ვიგდისმა მაშინვე ჰკითხა:

— მაშ ეიოლვი მოჰკალი?

— არა, — არა უპასუხა გუნარმა, — მაგრამ ჩემი აღსასრული მოვიდა. ესამ და ვიგდისმა გუნარს გაჰხადეს და კრილობას დახედეს. მიხვდნენ, რომ მან მართალი თქვა. ვიგდისმა უთხრა:

— ახლა კი, მამაჩემო, გვიამბე ყველაფერი, რა როგორ მოხდა.

გუნარმა უპასუხა:

— მე და ეიოლვი ტყეში შევხვდით, შენზე გამიბა ლაპარაკი. ვიგდისს, შენთვის ხომ გასაგებია, რომ ვერ ავიტანდი ჩემი სახელგატეხილი ასულის აუგს.

ვიგდისი ხმას არ იღებდა. შემდეგ გუნარი ლოგინში ჩააწვინეს. გუნარმა მაშინვე უბრძანა სკოფტეს სასწრაფოდ გაქცეულიყო ტყეში ცხენით, სადაც მისი ხალხი მუშაობდა და ყველა სახლში გამოეგზავნა, რადგან არაფერ იცოდა, რას მოიმოქმედებნენ არნესონები. მან თქვა:

— ეიოლვის ბოლო სიტყვები იყო: ვიგდისს ჩემს ხარკად გადავაქცევო.

ესა სასთუმალთან დაუჯდა გუნარს, ვიგდისმა კი მუშა ოლავს დაუძახა, რომელიც გუნარს ახლდა ტყეში, კუთხეში დასვა და ყველაფერი გამოჰკითხა.

როგორ იცავდი შენს ბატონს, ოლავ? — ჰკითხა მან.

— რაც შემეძლო, ყველაფერი გავაკეთე, — უპასუხა მან. — გუნარი კი ისე იცავდა თავს, როგორც მისგან იყო მოსალოდნელი. თითომ თითო

კაცი მოვკალით, მაგრამ ისინი ექვსნი იყვნენ. როცა გუნარი სასიკედილოდ დაიპრა, მე მივევარდი და ხელი შევაშეეღე. ცხენიდან რომ არ ჩამოვარდნილიყო. მაშინ ყველანი გაიქცნენ.

-- იცი, სად დაიმაღლენ? კითხვა ვიგდისმა.

-- ვიცი, რომ არნესონების ხალხი ახლა გაუტში ცხოვრობს, ტყის პირას უპასუხა მუშამ, იქ მდინარეზე ხე-ტყეს აკურებენ.

ვიგდისმა წამით იყუჩა. შემდეგ თქვა:

-- ეიოლვას ალბათ მიაჩნია, რომ ამ დილას დიდი საგმირო საქმე ჩაიღინა. დარწმუნებული ვარ, იმ მუცელამოყორილ ღორს ახლა სძინავს.

ვიგდისი გავიდა და თავის ოთახში აიბრძინა. სკივრი გააღო, რუნებიანი დანა ამოიღო. თავზე მუქი თავსაფარი გაიკეთა და შავი მოსასხამი მოიხურა. შემდეგ ეზოში გავიდა, ფარდულიდან თხილამურები გამოიტანა. გაიკეთა და ტყისკენ გაქანდა. ცდილობდა ტყის პირს არ გასცილებოდა და ბოლოს სოფელ გაუტეტსტადის შორიახლო აღმოჩნდა. სოფელს ჩრდილოეთიდან მოუარა, მთის ქედის მხრიდან და დაბლობზე შენიშნა დიდი ძელურები; არნესონებს აქ ჰქონდათ სადგომი თავის მუშებთან ერთად ხეების დაცურების დროს.

თოვლის კვალს ეტყობოდა, რომ აქ გახურებული მუშაობა იყო; ყველგან მოჭრილი ხეების ნაფოტები და ქერქი ეყარა. ხალხი კი არსად ჩანდა. ვიგდისი მსხვილ ხეებს ეფარებოდა და და ასე მიიწედა ნელ-ნელა ძელურებისაკენ. როცა დიდ ქოხს მიაღწია, თხილამურები მოიხსნა და შიგ შეიხედა.

იქვე კართან ეიოლვის ფარი და ნაჯახი იდო. ქოხი დაბალი და ვიწრო იყო. ვიგდისი შევიდა შიგ და ორი მამაკაცი დაინახა, რომლებსაც ღრმად ეძინათ. ერთ-ერთი მათგანი ეიოლვი იყო. ვიგდისი ჭერ მეორე მძინარე კაცს მიუახლოვდა. მისივე მოსასხამი გადააფარა თავზე და ელვის სისწრაფით რუნებიანი დანა ჩასცა. მძინარემ დაყვირებაც კი ვერ მოასწრო. შემდეგ ვიგდისი ეიოლვს მიუახლოვდა. ხელი მკერდზე დაადო და გააღვიძა:

-- გაიღვიძე, ეიოლვ... სანატრელი ოცნება აგიძრულდა. ვიგდისი გეახლა ვადინიდან, შენთან ხუმრობა და თამაში სურს.

ეიოლვი წამოხტა, ქოხში უკუნი სიბნელე იყო და ის ვერ სუნთქავდა ვიგდისს, რომელმაც ლაპარაკი განაგრძო.

-- რაკი სახელგატეხილი ქალიშვილი ვარ, ხომ ხედავ, თვითონ მოვედი

აქ, შენს სარეცელთან.

ამ სიტყვებით დანა კისერში დაჰკრა. ეიოლვი ჰირქვე დაეცა და ყელიდან შადრევანივით ამოხეთქა სისხლმა. ვიგდისმა კიდეც ორჯერ ჩასცა და ბოლო დარტმისას არ ამოულია კრილობიდან. ტარს ხელი უშვა და დაიხარა. რომ დაენახა, როგორ კვდებოდა ეიოლვი. ხელი დაისვარა მის სისხლში და მისსავე თმას შეაწმინდა. მერე ქოხიდან გამოვიდა. თხილამურები გაიკეთა და ტყეს მიაშრა.

აცივდა. მთელი გზა ტყის ძირში გადიოდა და ვიგდისი ქარივით მიჰქროდა. რამდენჯერმე გაჩერება მოუხდა, ფეხები უკანკალებდა და თვალწინ ეიოლვის ჩამქრალი მზერა ელგა.

პატარა ბორცვზე რომ ავიდა, შემთხვევით იმ გზაზე მოხვდა, რომელითაც ტყიდან ხეებს ეზიდებოდნენ. აქ კოლე არნესონი შემოეყარა. მუშებთან ერთად იყო, რომლებსაც კუნძები აჰქონდათ მთაზე. კოლე და ერთი მუშა მარხილიდან გადმოხტნენ და ვიგდისს გამოეკიდნენ, მაგრამ ყინულის ფენა ისეთი თხელი იყო, რომ ფეხქვეშ ჩაუტყდათ, რადგან თხილამურები არ ეკეთათ. ვიგდისი წერილიანში მიჰქროდა, შემდეგ კი ქვევით დაეშვა ნაკადულისაყენ. ყინული მონაცისფრო იყო და ჩაჩერებული. მაგრამ ვიგდისი არ შეშინდა და ზედ შედგა, მშვიდობიანად გადაირბინა მეორე ნაპირზე, თუმცა კი გადასვლის შემდეგ ყინული ჩაიმტვრა.

ვიგდისი არ გაჩერებულა, სული მხოლოდ თავის ეზოში მოითქვა. მაშინვე ოთახში შევარდა, სადაც გუნარი იწვა. გუნარს ეძინა, ესა გვერდზე ეჯდა. ვიგდისმა დაიყვირა:

გაიღვიძე, მამა, სასიხარულო ამბავი მოგიტანე. ჩვენი სირცხვილი ჩამოვირეცხე, როგორც შევძელი. — ეიოლვ არნესონი მოვკალი!

გუნარმა ბრძანა, წამომსვითო. ვიგდისმა უამბო, რაც მოხდა. მაშინ გუნარმა ვიგდისს უთხრა, მისკენ დახრილიყო, აკოცა და უთხრა:

შენ გულადი და კეთილშობილი ქალი აღმოჩნდი. იმედი მქონდა, რომ ოდესღაც ასეთს გიხილავდი. აღარ ვჭაერობ შენზე, იმ ისლანდიელს რომ დანებდი. ღმერთმა დიდხანს და კარგად გამყოფოთ შენ და შენი ბავშვი.

ვიგდისმა კოლესთან შეხვედრაც უამბო. გუნარმა ჰკითხა, გიცნო თუ არაო.

არ ვიცი. უპასუხა ვიგდისმა, -- მაგრამ ჩემს რუნებიან დანას კარგად იცნობს. მე კი დანა ეიოლვთან დამავიწყდა.

გუნარმა თქვა:

მე ძალი ადარ მ. თუა ბჭეუნს დასაცავად. სკოლტე და მისი ნაოსი კი მალე ვერ დაბრუნდებიან. აიყვანე შენი ბიჭი და ახლავე წადი გრეფსინში. ვიცი, კორე არ დაივიწყებს ჩემს სიკეთეს. ოღავემა კი მთელი ჩვენი ქონება დამალოს მდინარის თავზე გამოქვაბულში, იმ ადგილას, სადაც მდინარე მკვეთრად უხვევს.

— მე შენ არ მიგატოვებ, — უთხრა ვიგდისმა.

გუნარმა უპასუხა:

— მე ის მინდა, რომ ეს ბიჭი გადაარჩინო, თორემ ჩვენი გვარი სულ ამოწყდება. მე მოვიტხოვ ამას შენგან.... მე საკმაო ხანს ვიცხოვრე. ესა. შენც ახლავე წაპყვები ამათ გრეფსინში.

ესამ თქვა:

— სად შემიძლია თხილამურებზე სიარული. არც შენი დატოვება მინდა, გუნარ, შენ ხომ ყოველთვის კეთილი პატრონი იყავი ჩემთვისაც და ჩემიანებისათვისაც. არც ის ვიცი, დღეს საღამოსვე გამოჩნდება თუ არა კოლე. ვიგდისი უნდა წავიდეს გრეფსინში. კორე ყოველმხრივ დახმარებას აღმოგვიჩენს.

ესას ვერ გადაათქმევეინეს გუნართან დარჩენის გადაწყვეტილება და ის დარჩა. ვიგდისი თავის ოთახში შევიდა, ბიჭი გააღვიძა და ჩააცვა. შემდეგ მთელი თავისი ძვირფასეულობა ტყაყის პარკში გამოკრა. პური და ლორის ნაჭერი აიღო, რადგან ბიჭის დაპურების დრო აღარ ჰქონდა გამგზავრების წინ. ბიჭი ხელში აიყვანა, მამასთან შევიდა და გამოემშვიდობა. გუნარმა ორივე გადაკოცნა, მერე ვიგდისი ნაზად გამოემშვიდობა ესას.

XXII

ვიგდისი ეზოში გამოვიდა, თხილამურები გაიკეთა და თასმებით მიიმგრა ფეხებზე. ხელში რკინის ბუნიკიანი ჯოხი დაიჭირა. ბიჭი თავსაფრით ზურგზე მიიბა და სწრაფად გასრიალდა დაღმართზე.

მზე ჩადიოდა; თოვლის ზედაპირი მოლიპული იყო და თხილამურების კვალიც კი არ რჩებოდა ზედ. მიუხედავად იმისა, რომ ვიგდისს ზურგზე ბიჭი ჰყავდა მოკიდებული. ვიგდისი მდინარისაკენ დაეშვა და ღინებას აუყუა, რადგან მდინარეზე ყინული საკმაოდ მაგარი იყო. შემდეგ ნაპირზე

გადავიდა და მთაზე დაიწყო ასვლა, რაც ძალზე ძნელი აღმოჩნდა. დილიდანვე თხილამურებზე იდგა და ძლიერ დაიღალა. ბოლოს, ვაკეს როცა მიაღწია, გაჩერდა და მიიხედა. თიორდების თავზე მთელი ცა ჩამავალ მზეს წითლად შეეღება. არსად, სადაც კი თვალი მიუწვდებოდა, კაცის ქაქანება არ იყო, ყველგან მხოლოდ ტყე და წვრილმანი ჩანდა.

ვიგდისმა გრეფსინისაკენ აიღო გეზი. წინ ნელა მიიწევდა და როცა, როგორც იქნა, კარ-მიდამოს მიაღწია, ცაზე ვარსკვლავები აინთო. ეზოში შევიდა და დაინახა, რომ ყველა კარი დაკეტილი იყო. ფანჯრებში კი სიბნელე ჩამდგარიყო. ვიგდისმა თხილამურის ქოხით დააკაკუნა, მაგრამ კარი არავინ გაუღო, სახლი უკაცრიელს ჰგავდა. მხოლოდ ბოსლიდან ისმოდა ძროხების ზმუილი. ვიგდისი მიხვდა, რომ შიგ არავინ იყო.

ბიკი თოვლზე ჩამოსვა, რომ სული მოეთქვა და ჩაფიქრდა, რა ექნა, საით წასულიყო. უცებ ბიკმა მოსასხამზე მოსწია და შორს, სოფლისაკენ მიახედა. ვიგდისმა იქით მიიხედა; იმ მხარეს, სადაც ვადინი იმყოფებოდა, ცა წითლად იყო გაჩახჩებული. ყოველ წუთს ეს სინათლე მთელ ცას ედებოდა და უფრო კაშკაშა ხდებოდა. მის ზემოთ კი შავი კვამლი ბოლქვებად იშლებოდა. ბიკს შეეშინდა, აკანკალდა და დედის მუხლებში ჩამალა თავი. ვიგდისმა ხელში აიყვანა და უთხრა:

— აი, იქ ბოროტი ადამიანები შენს პაპასა და შენს დედობილს, ესას, წვავენ... კარგად უყურე. ბალო, რომ არასოდეს დაგავიწყდეს!

ვიგდისი ხედავდა, როგორ ღვივდებოდა ალი. აი, მაღლა ცაში ავარდა ცეცხლის უშველებელი სვეტი, და ბოლოს შავი ბოლქვები წითლად და ოქროსფრად აგიზგიზდნენ. ვიგდისი მიხვდა, რომ ცეცხლი საბძელსაც წაეკიდა. ისიც კი დაინახა, როგორ იტყორცნებოდა ცაში ცეცხლოვანი ბურთებივით თივისა და ჩალის კონები; როგორ იშლებოდნენ ათას ცეცხლოვან ვარსკვლავად და ძირს ცვიოდნენ. სინათლის ათინათი დღის შუქივით მოეთინა გარემოს და გაანათა ის ადგილიც, სადაც ვიგდისი იდგა. უცებ თოვლით დაფარულ ვაკეზე თვალი მოჰკრა უამრავ ხალხს, სწრაფად რომ მიჰქროდნენ თხილამურებით მდინარისაკენ. ვიგდისმა გადაწყვიტა, აქ დარჩენა აღარ შეიძლება, თავი ტყეს უნდა შევაფარო.

მან ბიკი ისევ ზურგზე მიიკრა და ისეთი სისწრაფით გაუდგა გზას, რომ ყურებში ჰაერს ზუზუნე გაჰქონდა. ჯერ თავისი კარ-მიდამოდან მომავალ კვალს გაჰყვა, რათა გზა აებნია მღვერისათვის, შემდეგ კი ტყეში ჩრდილოეთისაკენ გაუხვია. რადგან იმედი ჰქონდა, სტურევანდთან ბარში

საცხოვრებელ სახლს წაეწყდებო. იმის იმედიც ჰქონდა, ასე შორს არ გამოეციდებოდნენ.

ტყეში სრული სიბნელე იდგა. ხეებს შორის მხოლოდ თეთრ თოვლს ხედავდა და ამ აეთრი ლაქებით იკვლევდა გზას. ახლა გზა მთისაკენ უხვევდა და ვიგდისიყ აუყუა მოყინულ ზედაპირს, ხშირად ეცემოდა, სახე და ხელები დაეკაწრა და სისხლი სდიოდა. ღამე ძალიან ცივი იყო. ყინვა თანდათანობით უჭერდა, მაგრამ ვიგდისი ველარაფერს გრძნობდა, სახეზე წურწურით ჩამოსდიოდა ოფლი, გული კი ისე უცემდა, ეშინოდა, არ გამისკდესო. ყველაზე უარესი კი ის იყო, რომ ბიკს მაგრად შემოეკდო ხელები და როცა მთაზე ასვლა დაიწყო, შეეშინდა, არ დამახრჩოსო.

ბოლოს მთის ქედს მიაღწია. ახლა უფრო ეადვილებოდა წინსვლა, მაგრამ ადგილი მთლად მიყრუებული იყო და ისეთი შთაბეჭდილება ჰქონდა, ადამიანს ფეხი საერთოდ არ დაუდგამსო. როცა ვიგდისმა უკან მოიხედა, ცა ისევე წითლად ენთო, მაგრამ ახლა უფრო ბევრად მკრთალი ჩანდა.

ცოტა ხნის შემდეგ ბიკს ისევე კანკალი დააწყებინა. მას სციოდა და შიოდა.

— ნუ ტირი, ბალოო. -- უთხრა დედამ. -- ცოტაც მოითმინე და საცაა კეთილ ადამიანებთან მივალთ, ისინი ფაფას გაქმევენ და დაგაძინებენ.

— მალე მივალთ? — ჰკითხა ბიკმა.

— მალე, — უპასუხა ვიგდისმა.

ვიგდისმა მოსასხამი გაიძრო, ბაეში გაახვია შიგ როგორც ტომარაში და ისევე ზურგზე მიიკრა. ბნელში ტყის განაკაფი შეამჩნია. რომელიც თავქვე ეშვებოდა. ჯოხებზე დაყრდნობილი ციცაბო დაღმართზე დასრიალდა. მაგრამ იმდენი ქვა და ჭირკვი ეყარა, რომ რამდენჯერმე წაბორძიკდა და დაეცა. მუხლები უკანკალეზდა, ოფლად დაიღვარა. ცა თუმც ვარსკვლავებით იყო მოკედილი, ტყეში მაინც ბნელოდა; რადგან მთვარე მხოლოდ გათენებისას ამოვიდა.

როცა ვიგდისმა მთის ძირს ჩააღწია, თვალწინ გადათეთრებული ვაკე დაინახა და მიხვდა, რომ ტბასთან მისულყო; ზედ გადარბენა რომ მოინდომა, ხეს დაეჭახა და წამსვე იგრძნო, როგორ მოსძვრა მარჯვენა თხილამური. დანა ამოიღო, ტირიფის წნელი მოკრა, თოკი დაწნა და თხილამური ისევე დაიმგრა. ბიკი ამ დროს თოვლზე დასვა.

საკმაო ხანი გავიდა, სანამ ყველაფერს მოაგვარებდა. გზის გაგრძელება

გადაწყვიტა, ბიჭი ხელში აიყვანა და ჰკითხა:

— ხომ არ გაიყინე, შვილო?

— არა, — უპასუხა ბიჭმა.

ვიგდისმა ხელები მოუსინჯა. ყინულივით ცივი ჰქონდა და ბიჭმა შეხება ვერ იგრძნო. ვიგდისი მიხვდა, რომ ბიჭს ხელები მოეყინა. მუხლებზე დაისვა და ხელების სრესა დაუწყო. იქამდე უსრესდა, სანამ ბიჭუნამ ტკივილისაგან ტირილი არ დაიწყო. შემდეგ რაც შეეძლო თბილად შეფუთა და ტბაზე გადავლით ჩრდილო-დასავლეთისაკენ გაემართა, რადგან იქ სადგომი რამე ეგულებოდა. ვიგდისმა მხოლოდ ახლა იგრძნო, რომ მთლად გათოშილიყო ბავშვის მოვლაში. ტბაზე ჩრდილოეთის ქარი დაჰქროდა, რომელიც სახეზე კბენდა და ოფლით დასველებულ ტანისამოსში ძვლებამდე ატანდა. იგი ტბის მარცხენა ნაპირს აუყუა, თანაც თვალებს აცეცებდა, იქნებ სადმე სადგომს თვალი მოეკრაო, მაგრამ არსად არაფერი ჩანდა. ბოლოს ერთ ციკაბო შემალღებებზე რალაც ნაგებობა დაინახა. სასწრაფოდ გაეშურა იქით, მაგრამ ეს ერთი პატარა ღია საბძელი გამოდგა. ამ უკაცრიელ ადგილას ვიგდისი მთლად ქანცგამოლეული გაჩერდა. სიარული აღარ შეეძლო. თხილამურები მოიხსნა და ღია კარით საბძელში შევიდა. იქ უკუნი სიბნელე იყო და ისევე ციოდა, როგორც გარეთ, მაგრამ ვიგდისმა ხელის ფათურით კუთხეში ცოტაოდენ თივას მიაგნო და შიგ ჩაწვა ბიჭთან ერთად. მაგრამ თივა ცივი იყო და სრულიად არ ათბობდა.

ბიჭმა ჰკითხა, კეთილ ადამიანებთან მივედით თუ არა და ფაფას თუ მომცემნო.

— პატრონები შინ არ არიან, მიუგო ვიგდისმა, -- შენ ხომ დალილი ხარ, ცოტა დავიძინოთ და როცა გავიღვიძებთ, ისინიც გამოჩნდებიან.

ძალიან მშია, ... თქვა პატარამ.

ვიგდისმა თოფრაკში პური და ხორცი მოძებნა, ოდნავ დალეკა და ბიჭს პირში ჩაუღო. ბავშვი თანდათან დაწყნარდა, მაგრამ სიცივისაგან მთელი სხეული უკანკალებდა, ვიგდისიც ცახცახებდა. ცოტათი რომ მიინც გაეთბო ბიჭი, კაბა გადაიხსნა და ბიჭი შიშველ მკერდზე მიიკრა. შემდეგ კი მაგრად გაეხვია ბიჭთან ერთად მოსასხამში და გარშემო თივა შემოიყარა. ბიჭმა ჩაიძინა და მისმა თბილმა სუნთქვამ ვიგდისი ცოტათი გაათბო. დროდადრო თვითონაც ჩასთვლემდა ხოლმე, მაგრამ მაშინ

ეჩვენებოდა, რომ ბნელ, უღრან ტყეში დაბორიანებდა და დამფრთხალი იღვიძებდა. მაშინ ბიკიც ახელდა თვალებს. ვიგდისი ამშვიდებდა და ეუბნებოდა ისეთ რამეებს, რასაც საერთოდ ქალები ეუბნებიან ხოლმე ბავშვებს დასაწყენარებლად.

ცოტა ხანს ჩუმად იყვნენ და ვიგდისს ესმოდა, როგორ ტყაცუნებდა ყინვისაგან საბძლის კედლები. ქუქრუტანიდან დაინახა, როგორ ამოვიდა მთვარე და თოვლი გააბრწყინა. ბიკმა გაიღვიძა და წყალი მოითხოვა.

წყურვილი ვიგდისსაც ახრჩობდა და გადაწყვიტა თოვლი მოეტანა და თანაც გათოშილი ფეხები გაემართა. ეშინოდა, ველარ გაეინძრევიო. ბიკი ატირდა, დედის გაშეება არ უნდოდა. მაშინ ვიგდისმა ხელში აიყვანა და გარეთ გავიდა.

— აგერ, აქაური კეთილი ადამიანები შინ ბრუნდებიან, — თქვა ბიკმა და ტყისკენ გაიშვირა ხელი. ვიგდისმა იქით გაიხედა და დაინახა შორს, სამხრეთით, ადამიანების ჯგუფი, რომლებიც მაშხალებით ინათებდნენ გზას. ვიგდისმა მყის თხილამურები გაიკეთა და სასწრაფოდ გაეცალა საბძელს. თხილამურებით სწრაფმა სრბოლამ ოდნავ გაახურა და ისიც კი იფიქრა უარესი იქნებოდა. რომ საბძელში რომ დაერჩენილიყავიო. მაგრამ ძრწოლით ეკითხებოდა თავის თავს, რითი დამთავრდებოდა ეს ღამეული ხეტიალი. გზაზე მდინარე შემოხვდა და დინებას გაუყვა გაგონილი ჰქონდა. ჰაკედალის ტბიდან მდინარე გამოდისო, და გაიფიქრა. დინებას თუ გაუყვები, ბოლოს და ბოლოს რალაც სადგომს მივადგებიო. მას არავითარი წარმოდგენა არ ჰქონდა, რამდენი უნდა ევლო კიდე, რომ რაიმე თავშესაფარი ეპოვა. დალილობა სულ უფრო და უფრო ერეოდა. ბოლოს გაიფიქრა, ეს მოგზაურობა იმით დამთავრდება, სადმე ნაძვის ქვეშ მივწვები ბიკთან ერთად და სამუდამოდაც იქვე დავრჩებიო. ისიც კი გაიფიქრა, ალბათ ასე აჯობებსო. მაგრამ მაინც ძალას იკრეფდა და წინ მიდიოდა. უცებ გმლების გაბმული ყმუილი მოესმა. სირბილს უმატა და თან ცდილობდა თავი დაემშვიდებინა, ასეთ ყინვაში მგლებმა ადამიანის სუნი იქნებ ვერ იკრანო. ცოტა ხნის შემდეგ მგლების ყმუილი მიწყდა. ღამის სიჩუმეს მხოლოდ წყაროს რაკრაკი არღვევდა, იქვე. სადღაც ფერდობზე რომ მოედინებოდა. კაშკაშა მთვარის ცივი, თვალისმომკრელი შუქი თოვლზე გრძელ, მუქ ჩრდილებს აფენდა. ხშირ ნაძვებს შორის ვიგდისმა შავი სივრცე შეამჩნია, რომელსაც თოვლი არ ფარავდა. აქ ძალამ უმტყუნა, ნაძვებქვეშ შეძვრა, რამდენიც შეეძლო

ტოტები დატეხა, თბილად შეფუთა ბიკი, თვითონაც შეიფუთა, ფეხები მოკეცა და ჩათვლიმა. ბავშვი მუხლებზე დაისვა ისე, რომ დედის სხეულს რაც შეიძლება მეტად გაეთბო. მალე ყველაფერი დაავეიწყა და ღრმა ძილი მოერია.

XXIII

გათენებისას ვიგდისმა გაიღვიძა და დაინახა, რომ მალალი მთის ფერდზე იჯდა. მთა ცამდე აღმართულიყო, ქვემოთ კი, ვიწრო ხეობაში, მდინარე მიედინებოდა. ბიკს ეძინა, ეტყობა, ამ ღამეს მისთვის კარგად გაველო. ვიგდისი მიხვდა, რომ დრო იყო ამდგარიყო და გზა განეგრძო თავშესაფარის საძებნელად, მაგრამ წარმოდგენა არ ჰქონდა, სად იმყოფებოდა ამჟამად. თანაც საშინელ დალღას გრძნობდა და მთელი სხეული გათოშილი ჰქონდა. ასე იჯდა და არ ინძრეოდა.

მცირე ხნის ხნის შემდეგ მაინც მოიკრიბა ძალა და წამოდგომა გადაწყვიტა. მაგრამ გაინძრა თუ არა, გვერდზე ისარმა ჩაუქროლა და მის გვერდით ხავსით დაფარულ მიწაში ჩაესო. ისარი ჭერ კიდევ ირხეოდა, როდესაც მის წინ თხილამურებზე შემდგარი კაცი გაჩერდა. ის იქიდან მოვიდა, საიდანაც ისარი იყო ნასროლი. ვიგდისის დანახვაზე ისე გაოცდა, რომ ადგილზევე გაშეშდა. ბოლოს იკითხა:

— რომელი ხარ მანდ?

ვიგდისს პასუხის გაცემის თავიც არ ჰქონდა. კაცი მიუახლოვდა და ბავშვიც რომ დაუნახა ხელებში, მთლად გაოგნდა.

ეს იყო მალალი, მხარბეჭიანი მამაკაცი, ქერა ხვეული თმა-წვერით; თავიდან ფეხებამდე ბეწვეულით შემოსილს, ქამარში ნაჯახი ჰქონდა გარკობილი, მხარზე მშვილდი ეკიდა, ხელში კი შუბი ეჭირა.

უცნობი ვიგდისს გამოელაპარაკა, ჰკითხა, აქ როგორ მოხვდიო. ვიგდისი უხმოდ უუკრებდა მას, სიტყვის თქმას ვერ ახერხებდა. მაშინ ბიკმა ამოიღო ხმა:

— ბოროტმა ხალხმა პაპაჩემის სახლი დაწვა.

— როდის? — იკითხა მამაკაცმა. — და სად იყო ეგ სახლი?

— მე ვადინიდან ვარ, — როგორც იქნა, გაიღო ხმა ვიგდისმა, — ეგ ამბავი წუხელ მოხდა.

— ნუთუ ამ ღამეში აქამდე მოხვედი? — გაუკვირდა მამაკაცს. —

პირველად მესმის, ქალს შეძლებოდეს თხილამურებზე ასეთი დიდი და მძიმე გზის გავლა და ისიც ლამით.

ოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ მან თქვა:

შენ სითბო და დასვენება გკირდება... ჩემი სახლით ვერ დავიტრაბახებ. მაგრამ იქ ყოფნა მაინც აჯობებს შენთვის.

იგი ვიგდისს წამოდგომაში დაეხმარა. მხრებზე მოხვია ხელი და ბიკის აყვანაც უნდოდა ხელში, მაგრამ ბავშვი დედას ჩაებლუქა და უცხო კაცთან მისვლა არაფრით არ ისურვა. მაშინ ვიგდისმა თქვა. ბიკის ასაყვანად ძალა ჭერ კიდევ მეყოფაო. მდინარისკენ დაეშენენ; მამაკაცი ხელს აშველებდა, მაგრამ მალე შეამჩნია რომ ქალი ძლივს იდგა ფეხზე და ყოველწამს შეიძლებოდა წაქეუულიყო. მან თხილამურები შესხნა ქალს, ხელში აიყვანა ბიკთან ერთად, მისი თხილამურებიც აკრიფა და ისე გაუდგა გზას. საკმაოდ დიდხანს მიჰქონდა ტვირთი, მაგრამ ვიგდისს ცნობა ჰქონდა მიხდილი და არაფერი ესმოდა. ბოლოს ვიწრო ხეობას მიაღწიეს, სადაც პატარა ქოხი იდგა. მამაკაცმა ვიგდისი ოთახში შეიყვანა და იატაკზე დასვა.

— აგერ, ხელი რა დღეში გაქვს. — ამ სიტყვებით მარცხენა ხელი აუწია და ვიგდისმა დაინახა, რომ მის ხელს სულ თეთრი და მწვანე ფერი დასდებოდა. მამაკაცმა იგი სკამზე დასვა, ფეხსაცმელები და წინდები გახადა. ხელებისა და ფეხების ზელა დაუწყაო თოვლით, მაგრამ მარცხენა ხელს სიცოცხლის ნიშანწყალი არ ეტყობოდა. შემდეგ ლოგინში ჩააწვინა და ყანწიდან რაღაც სასმელი დააღვინა. ვიგდისს მაშინვე ღრმად ჩაეძინა. თუმცა ხელი საშინლად სტკიოდა. ვიგდისს მხოლოდ საღამო ხანს გაეღვიძა. კერიაში ცეცხლი ენთო და მის გარშემო სამი კაცი იჯდა. ტანზე დაძონძილი სამოსელი ეცვათ, მაგრამ კარგად იყენენ შეიარაღებულნი და ძვირფასი სამკაულები ეკეთათ. ერთ-ერთი მათგანი სწორედ ის იყო, ვიგდისს ტყეში რომ შეხვდა.

ხელი ისე სტკიოდა, რომ ვერცკი გაეკარა საქმელს. მასპინძლებმა რომ შესთავაზეს. ღამე ტკივილმა იმატა. მარტო მკლავი კი არ ტკიოდა, არამედ მკერდიც.

ღილაზე მასთან ის მამაკაცი მივიდა, რომელიც ტყეში შეხვდა — მას ილუგეს ეძახდნენ — და ჰკითხა, თავს როგორ გარძობო. ვიგდისმა უპასუხა, ჭერ არასოდეს ასეთი ტანჯვა არ განმიცდილაო, და ჰკითხა, ხელი თუ მომიჩრებოაო. ილუგემ ხელს შეხვდა და თქვა. საქმე ცუდად არისო.

მაშინ ვიგდისმა უთხრა:

— მაშ მომეხმარე ამ სამი თითის მოკვეთაში. — ილუგემ უხმოდ შეხედა, მერე კი უპასუხა, — ალბათ ეს ყველაზე კარგი გამოსავალი იქნებოდა.

ასეც მოიქცნენ. ილუგეს ერთ-ერთმა ამხანაგმა ვიგდისი მუხლებზე დაისვა და მაგრად ეკირა, რომ ვერ განძრეულიყო, ილუგემ კი მარცხენა ხელის შუა სამი თითი მოკვეთა. ვიგდისს არც დაუყვირია, არც დაუკენესია; როცა ყველაფერი დამთავრდა, მან მხოლოდ თქვა:

— ძალიან ღონიერი ყოფილხარ, ილუგე, ხელი კი მსუბუქი გქონია.

ილუგემ კრილობა გადაუხვია და ლოგინში ჩააწვინა. რამდენიმე დღე ვიგდისი ავად იყო, მაგრამ მალე გამომჯობინდა და უკეთ რომ გახდა, ყველაფერი უამბო ადამიანებს, რომლებმაც ის შეიხიზნეს.

XXIV

ვიგდისს ადრეც გაეგონა, რომ ჩრდილოეთის უღრან ტყეებში ცხოვრობდა ხალხი, ვისაც „ტყის ძმებს“ ეძახდნენ. მათ გამო ტყეებში სიარული საშიში იყო. აი, სწორედ მათთან მოხვდნენ ვიგდისი და მისი ბიჭი. ორი ამ ძმათაგანი — ილე ჰერმონდი და ეინარ ჰადელენდინგი სამხრეთიდან მოსულიყვნენ და ღვიძლი ძმები იყვნენ, ილუგე კი უკიდურესი ჩრდილოეთიდან იყო.

ილუგე ტანადი და ლამაზი მამაკაცი იყო; სახის სწორი ნაკვეთები და არწივისებური ცხვირი ჰქონდა; ცისფერი თვალები, გრძელი ხუჭუქა ქერა თმა და ისეთივე წვერი ამშვენებდა მის სახეს.

ერთ დილას, როცა ვიგდისი უკვე თითქმის მორჩენილი იყო და მარტო იჯდა თავის ბიჭთან ერთად, შევიდა ილუგე და ლაპარაკი გაუბა. როცა მთისა და ბარისა თქვეს, ილუგემ უთხრა:

— მე და ჩემს ამხანაგს სჯა-ბაასი გექონდა ამ საქმეზე. აქ, ამ უდაბურ და მიყრუებულ ადგილებში ძნელია ქალის ხელში ჩაგდება. ჩვენზე უკეთეს დღეში არც შენ ყოფილხარ, რადგან შენც მოკვეთილი ხარ სოფლიდან. ჩვენ ასე განესაჩეთ: შენ ჩემს სარეცელს გაიზიარებ, გაზაფხულზე კი მოშორებით ცალკე ქოხს ავაშენებთ ტბის ჩრდილო ნაპირზე. ჰერმონდს და ეინარსაც სურთ ცოლები მონახონ და აქ მოიყვანონ.

ვიგდისს ბავშვი მუხლებზე ექდა, როცა უპასუხა.

— შენ რომ გიყურებ, ასე მგონია, ილუგე, ძალის დამტანებელი არ უნდა იყო.

ილუგემ მცირე ხანს იყუჩა, მერე კი უპასუხა:

— არა, ძალას არ დაგატან... მაგრამ მართალი რომ გითხრა, არ ვიცი, რას უნდა უკადო, ბოლოს მაინც ერთ-ერთი ჩვენგანის არჩევა მოვიწვეს, მე კი მეტი უფლება მაქვს შენზე, ვიდრე სხვას. ტბის ნაპირას, დათვის ტბას რომ ვეძახით, კარგი ადგილია თეეზის საქურადაც და სანადიროდაც. შენ, ვფიქრობ, უფრო კარგად მოეწყობი შენს ვაეთან ერთად, ვიდრე იმედი გექნებოდა, როცა გიპოვე.

ვიგდისმა უპასუხა:

— ვხედავ, რომ შენ და შენი ამხანაგები ისეთი მომთხოვნები არ ყოფილხართ, როგორც ველოდი იმ ხალხისაგან, ამ მივარდნილი ადვილების გაწმენდას რომ აპირებენ და უღრან ტყეებში ასე განმარტობულან. არ მესმის, რატომ არ გინდათ სხვა ადამიანებთან ერთად დასახლდეთ, დარწმუნებული ვარ, ჩემს სოფელში ვერაფერს გაბედავს რამე გაკადროს თქვენ, რადგან იქ არაფერს შეგულება ისეთი, რომ დაგჯაბნოთ.

ილუგემ მიუგო, არც ისეთი ადვილია ტყიდან წასვლა, როგორც შენ გგონიაო.

ვიგდისმა თქვა:

აზრადაც არ მომსვლია, რომ კოლე არნესონი, რომელმაც მამაჩემი დაწვა, ჩემს ვაეთან ერთად სახლიდან გამომაგდებდა, თუმცა კი მარტოხელა ქალი ვარ, თანაც ახალგაზრდა. კარგად ვიცი, სად დამალა მამამ ოქრო-ვერცხლი სიკედილის წინ და წამოღება მინდა. შენ და შენი ამხანაგები თუ დამეხმარებით, სამართლიანად გაგიყოფთ და დაე, ყველამ ერთ ბედი გავიზიაროთ.

ვაჟკაცი ქალი ყოფილხარ, — უპასუხა ილუგემ. — მაგრამ სოფელი ოსლო აქვეა და ჩვენი ამბავი იქ კარგად იცინან. ამ ზამთარს ჰაღელანდში მეფე ოლავი რომ არ გაჩერებულყო, მაშინ უკვე შეიძლებოდა ბედი გვეცადა.

ამაზე ვიგდისმა უპასუხა:

— იქნებ ეს უკეთესიც არის ჩემთვის. მეფესთან საჩივრელი საკმაოდ მაქვს. ისიც გამოგონია, ახალ რწმენას ჰაღაგებს და ყველას თურავ

კარგად ექცევა. ვინც კი მოინათლება. ჩვენს სოფელში ბევრი ჩიუტად იცავს ძველ რწმენას და ისევ თავის ღმერთები სწამთ. მე მგონი, კარგი იქნებოდა მივიღე მეფე ოლაეთან, ერთ-ერთი თქვენგანი გამაცილებს, ხოლო თუ მეფისა გეშინიათ, ტყით წამიყვანეთ. დარწმუნებული ვარ, თუ მეფესთან შეხვედრას მოვახერხებ, ყველაფერი მოგვარდება. პატროსან სიტყვას გაძღვეთ. ისევე გულმოდგინედ გავიმარჯვებ თქვენთვის, როგორც საკუთარი თავისათვის.

ამის შემდეგ ვიგდისი კიდევ ერთხელ ელაპარაკა „ტყის ძმებს“ თავის გეგმებზე. ეინარ ჰადელენდინგი, ყველაზე უმცროსი, ხალისიანად დაეთანხმათ ტყიდან გასულიყო და ეცადა ხელში ჩაეგდოთ ვიგდისის მამის კარ-მიდამო. ჰერმონდმა კი თქვა: მეც მომბეზრდა ულრან ტყეში ცხოვრება, ახლა ხომალდის შექმნა და ზღვაში გასვლა მინდა.

ილუგე ყველაზე ნაკლებად გამოხატავდა ტყიდან წასვლის სურვილს. ის ხშირად ელაპარაკებოდა ვიგდისს, როცა მარტონი რჩებოდნენ და ცოლობას სთხოვდა. ვიგდისი კი პასუხობდა, საბოლოო პასუხს მაშინ მოგცემ, როცა ვადინს დავიბრუნებო. ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ ილუგე დაჰპირდა, მეფესთან ჰადელანდში გამოგყვებო.

XXV

ვიგდისი და ილუგე მეფე ოლაეთის კარზე ბზობას მივიდნენ. ისინი მეფის სასახლის მახლობლად ერთ კარ-მიდამოში გაჩერდნენ.

ნაშუადღევს სასახლისაკენ გაემართნენ და ვიგდისმა მეფე ოლაეთან შეხვედრა ითხოვა. მოირთო როგორც შეეძლო და მეფის წინაშე ლამაზი და ამაყი წარსდგა. თავიც ღირსეულად ექირა. ძალიან ჰკვიანურად ლაპარაკობდა. მეფე იჭდა და თვალმოუშორებლად უსმენდა ვიგდისს.

ვიგდისმა ლაპარაკი რომ დაამთავრა, მეფემ ასე მიმართა მას:

დიდი უსამართლობა გადაგიტანია, ვიგდის, თუკი ყველაფერი მართლა ისეა, როგორც ამბობ. არნესონებზე ადრეც მსმენია, რომ კარგი ხალხი არ უნდა იყვნენ. შენი თანმგზავრი ვინ არის?

ილუგე წინ წადგა და თქვა:

მე ილუგე ქერათმიანს მეძახიან, მეფეო, ამ ბოლო დროს სამხრეთის ტყეებში ვცხოვრობდი.

მეფემ წარბი შეკმუხნა და თქვა:

შენი ამბავიც მოვიდა ჩემამდე. შენთვის კი, ვიგდის, უპიკოხესი იქნებოდა თანამგზავრად სხვა ვინმე აეგრჩია და არა ვილაჲ ქაწახწალია და „ტყის ძმა“.

საქმე ის გახლავთ, თქვა ვიგდისმა, რომ ამ ხალხმა ხელი გამომიწოდა უბედურების ჯამს და სიცოცხლე შეგვიწარჩუნა მე და ჩემს ვაჟს, მაშინ როდესაც ძალღივით გამომაგდეს ჩემი სახლიდან. ილუგემ გამიწოა მეგზურობა აქეთ, მიუხედავად იმისა, რომ კანონგარეშეა და სიცოცხლის ფასად შეიძლება დასჯდომოდა ეს, ამიტომ, ხელმწიფეო, არ ვიკადრებ თქვენი დახმარების მიღებას იქამდე, სანამ არ შემპირდებით მისთვის სრული თავისუფლება, მინიჭებას ან ნებას არ დართავთ დაბრუნდეს თავის ტყეში, თუკი არ ისეებთ მის შეწყნარებას.

მეფემ თქვა, ილუგეს აღდგომამდე ხელს არავენ ასლებს, მერე ისევე მოვითათბირებთო, ჩემი სტუმრები იყავით, სანამ საქმეს არ დავებოლოვებთო. შემდეგ დღეებში ის ხშირად ესაუბრებოდა ვიგდისს, ვიგდისმა დაწვრილებით მოუთხრო, როგორ მოკლა ეიოლვ არნესონი და როგორ გაიქცა შეილთან ერთად..

ენების შაბათს მეფემ ვიგდისს იხმო, ის მოტო იჭდა დარბაზში და სტუმარი ქალი გვერდით მოისკა, საღამო ხანი იყო, ილუგეს შესახებ ეკითხებოდა, ეგ ხომ არ არისო ბიკის მამა არაო, მიუგო ვიგდისმა და ისიც დასძინა, მე და ილუგეს შორის არაფერი მომხდარაო.

მაშინ მეფე ოლაგმა ჰკითხა, ვინ იყო ბიკის მამა და რატომ გათხოვილ არა ხარო.

ბევრი არაფერა ვიცო, მის შესახებ, სელმწიფეო, უბასუხა ვიგდისმა, აქაური არ გახლდათ, სრულიად ახალგაზრდა ვიყავი, ტყეა არ მქონდა და შეეცდი... არ მსიამოვნებს ამანე საუბარი და გთხოვთ ნულარაფერს მკითხავთ ამის შესახებ.

ვიგდისმა ადგომა დააპირა, მაგრამ მეფემ ხელი მოკიდა და მუხლებზე დაისვა, მაშინ ვიგდისმა თქვა:

ჩემი ცხოვრება ისე აეწყო, რომ აღარავისი სიყვარულის თავი აღარა მაქვს, ახლა კი ვთხოვ, ბატონო, გამიშვა, რადგან გვიან არის.

მეფემ გაიცინა, აყოცა და უთხრა:

მე კი მინდა, რომ ჩემთან დარჩე, განა ერთმანეთს არ შევეფერებით, ვიგდის? შენთვის სამარცხვინო არ იქნება, ჩემი საყვარელი გახდე, კარგად დავასაჩუქრებ ამ სიყვარულისათვის.

ხელმწიფეო, — უპასუხა ვიგდისმა, რომელ ქალსაც თვალ-
ლაადგამ, შენი იქნება, და არ გეკადრება იმ ფიალიდან სეა, რომლიდანაც
უკვე სხვებმა დალიეს.

მეფემ უფრო გულიანად გაიცინა და ერთხელ კიდევ აკოცა. მერე
რა ვუყოთ, შენი ბაგეები მაინც ტყბილია ჩემთვის.

მეფემ ვიგდისი აიყვანა, სკამზე დააწვინა და მიუალერსა.

მაშინ ვიგდისმა ორივე ხელი მკერდზე მიაბჯინა და უთხრა:

ის, ვისი რწმენაც მიგილია, განა იმისათვის იტანჯა, რომ ასე მალე
დაგვევიწყებინა მისი მოძღვრება.

მეფე ოლავემა ხელი გაუშვა. მცირე ხანს იყუჩა და უთხრა, შეგიძლავ
წახვიდე, თუ გსურსო.

ვიგდისი წამოჯდა, წამით გაუელვა, რომ შეეძლო მეფესთან დარჩენილიყო,
მაგრამ მეფე სკამზე იჯდა და აღარაფერს ამბობდა. ვიგდისი ადგა,
დარბაზი დატოვა და საქალებოსკენ გაემართა.

აღდგომაც დადგა. ბოლო დღეებში მეფეს არ უნახავს ვიგდისი. მესამე
დღეს ისევ თავისთან იხმო; ამ შეხვედრას ესწრებოდა მეფესთან
დაახლოებული მრავალი პირი.

მეფემ თქვა, რომ ვიგდისის გრეფსინში თავის ხალხს გააყოლებდა და
დაეხმარებოდა თავის უფლებების აღდგენაში. ილუგეს და მის ამხანაგებსაც
შეჰპირდა მშობლიურ ადგილებში დაბრუნებას. შემდეგ ვიგდისმა განზე
გაიყვანა. თვლებში შეხედა და ჰკითხა:

— მართალი მითხარი, ვიგდისს, კარ-მიდამოს რომ დაიბრუნებ, ილუგე
ქერათმიანს უნდა გაჰყვე ცოლად?

ვიგდისმა მეფეს შეხედა და უპასუხა:

— ცუდი აზრისა ყოფილხარ ჩემზე, ხელმწიფეო, თუ გგონია, რომ
უფრო ადვილად გავეთამაშები მგელს, ვიდრე ლომს. ახლა, როცა ვხედავ,
რა მოწყალე თვალით მიყურებ, ვრწმუნდები, რომ შენი სწორი მეფე არ
არსებობს და კიდევ ერთი თხოვნით მინდა მოგმართო. გამაყოლე ვადინში
მღვდელიც, რომელიც ახალ რწმენას მასწავლის და მომნათლავს. ახლა
კი ვხედავ, მამაჩემს მარტო თავისი ძალის იმედი რომ ჰქონდა. იმიტომაც
დაიღუპა. მეც ასე მეგონა უწინ, მაგრამ შენი რწმენა უკეთესი ყოფილა.

მეფე ოლავს გული აუჩუყდა. ვიგდისის თხოვნა ეამა. ილუგემაც
მოისურვა მონათვლა. ილუგემ და იენარ ჰადელენდინგმა შეწყალება
მიიღეს და მეფის კარზე დარჩნენ. პერმონდმა კი ხომალდი შეიძინა და

უცხო მხარეებისაკენ გასწია.

მეფემ ვიგდისს თავისი ხალხი გაატანა, მღვდელიც გააყოლა, ისინი გრეფსინში ჩავიდნენ და კორემ კარგად მიიღო ვიგდისი. მაშინლა გაიგო ვიგდისმა, რომ იმ ღამეს, ვადინი როცა იწვოდა, გრეფსინის ყველა მაცხოვრებელი შორს, ნადიმზე იყო წასული. როცა კორემ ხანძრის აღი დაინახა, თავისი ხალხი შეკრიბა და კოლე არნესონს გაეკიდა, დაეწია და მოკლა იგი... ვიგდისი დიდხანს უძებნიათ, ბოლოს იფიქრეს, ალბათ დაიღუპაო.

ვიგდისის საქმეზე სასამართლომ დიდხანს იმსჯელა და არნესონებს დიდი ჭარიმა დაადეს. მემკვიდრეებს ესას სიკვდილის საზღაური უნდა გადაეხადათ და მთელი იმ ზარალის გამოც, რაც ვადინს მიაყენა ხანძარმა. გადასახდელი ჭარიმა ძალიან დიდი გამოვიდა.

იმ ზაფხულს ვიგდისმა თავის კარ-მიდამოში ახალი სახლები ააშენა. თანასოფლელები დიდი პატივით განიმსჯელებდნენ მის მიმართ ქკუისა და გამბედაობის გამო, რაც მან გამოიჩინა. ვიგდისმა შვილი მონათლა და სახელად ულვარი შეარქვა იმ ღამის სამახსოვროდ, მგლები რომ მისდევდნენ. შემდეგ კარგი ხისაგან ეკლესია ააშენა მდინარე ურუსიეს ნაპირზე, შემალღებულ ადგილას. სოფელ ოსლოს მაცხოვრებლებმა სიამოვნებით მიიღეს ახალი რწმენა და ვიგდისიც მტკიცედ მისდევდა მას. ოღონდ წესებს, ისე გულმოდგინეთ ვერ იცაედა. რადგან მამულს უძღვებოდა და ბევრი საქმე ჰქონდა.

ასე, დიდი ხნის განსაკუთრებაში ვადინში სრული სიმშვიდე სუფევდა. ახლა კი დროა ლიოტზე გაიპბოთ.

XXVI

თურბიერნ ჰოლეგი ადრეც ვახსენეთ. ლიოტ გისურსენი მისი აღზრდილი იყო. ამ ბელადს ყველა იცნობდა და დიდ პატივს სცემდა. თურბიერნს ბევრი ვაჟი ჰყავდა, მაგრამ ამჟერად მათზე ლაპარაკი არ გვექნება. უფროსს ლიუტინგი ეოქვა და ცოცხალი აღარ იყო. ლიუტინგის ქერიეს გუდრუნი ერქვა. მეტსახელად აღმოსავლეთ ფიორდების მზეს ეძახდნენ. რადგან ისლანდიაში ულამაზეს ქალად ითვლებოდა. კკვიანი და გამრჩე ქალი იყო. თანაც ძალიან მდიდარი, მეგობრების მიმართ კეთილი და ერთგული. მსახურებზეც ზრუნავდა, მაგრამ ფიცხი იყო.

თავნება და ამაყი. ლიუტინგისა და და ვუდრუნის ერთადერთ ქალიშვილს ლეიკნი ერქვა. ამბობდნენ, დედისაგან ლეიკნის მარტო კარგი დაჰყვაო, და ლეიკნი. ლიუტინგსდატერი ყველას უყვარდა. სიკვდილის წინ ლიუტინგმა ქალიშვილს დაუბარა, შეგიძლია იმას გაჰყვე ცოლად, ვისაც თვითონ აირჩევო. ბევრი თხოულობდა ლეიკნის ხელს, მაგრამ ის ყველას უარს ეუბნებოდა.

ლიოტი ისლანდიაში სწორედ იმ შემოდგომას დაბრუნდა, როცა სეტერში ვიგდისთან ლაპარაკი ჰქონდა. პირველივე, რაც სამშობლოში შეიტყო, ის იყო, რომ ვეტერლიდეს გუდრუნი დაენიშნა და ქორწილი ზამთრის მეორე ნახევარში უნდა გადაეხადათ. ლიოტი პირდაპირ თავის მამულში, სკუმედალში წავიდა, სადაც მთელი ზამთარი ისე გაატარა, რომ არავინ უნახავს და არც არავის ეჩვენებოდა. თავისი ნათესავის ქორწილზეც კი არ ჩასულა, რაც ძალიან გაუკვირდა ყველა მის ახლობელს.

ზაფხულში, როცა ყველა ალთინგზე¹; გაემგზავრა, ლიოტი შინ დარჩა. ვეტერლიდე და გუდრუნი ალთინგზე იყვნენ და მობრუნებისას სკუმედალში შეუხვიეს. არაფრით გამოუხატავთ უკმაყოფილება იმის გამო, რომ ლიოტი მათ ქორწილზე არ ჩასულა. პირიქით, ძალიან ეფერებოდნენ და ისე გულით სთხოვეს სტუმრად სწევოდა მათ ხოლტარში, რომ დაიყოლიეს და ლიოტიც მათთან ერთად გაემგზავრა.

ვეტერლიდემ დიდი წვეულება გამართა; ბლომად ხალხმა მოიყარა თავი. ნადიმი რამდენიმე დღე გაგრძელდა. ისეთი უხვი და მდიდრული სუფრა იყო, რომ სტუმრები კმაყოფილები დარჩნენ. ბევრმა შეამჩნია, რომ ლიოტი გუნებაზე ვერ იყო და საერთო დროსტარებაში არ ერეოდა. არავისთვის გაუცია ხმა და ახალგაზრდების თამაშებშიც არ მიუღია მონაწილეობა.

წვეულების ერთ-ერთ პირველ დღეს, ვეტერლიდემ მდიდრული ოქრომკედით ამოქარგული მოსასხამი ჩაიცვა. სწორედ ის მოსასხამი. ვიგდისმა რომ აჩუქა. ლიოტი თვალს არ აცილებდა მოსასხამს. საღამოთი ვეტერლიდემ მოსასხამი გაიხადა და სკამზე დადო. ლიოტი მიუჯდა. მოსასხამი აიღო და მუხლებზე დაიფინა. ვეტერლიდე რომ მიუახლოვდა, მან თქვა:

---

¹ ალთინგი - ისლანდელების საერთო თავმოყობა.

დაპითმე, მეგობარო, ეგ მოსასხამი და სანაცულოდ რასაც გინდა, იმას მოგცემ.

ნაჩუქარს არ გავყიდი, უპასუხა ვეტერლიდემ.

- მაშინ მაჩუქე, უთხრა ლიოტმა, შენთვის ხომ ჭერ არაფერი მითხოვია.

ვეტერლიდემ ამაზე არაფერი უპასუხა. მათ გუნდრუნი მიუახლოვდა, საუბრის ბოლო სიტყვებს მოჰკრა ყური და სთქვა:

-- არ გეკადრება, ვეტერლიდე, უარი უთხრა შენს დისწულს. სტუმარს პატივი უნდა სცე; იცოდე, ლიოტ, ძალიან გვიყვარხარ, დარდი გადაიგდე, ახალგაზრდებს თამაშში შეუერთდი და ღონეც მოსინჯე ტოლებთან, თქვა და ლიოტს სთხოვა, ადექო; მერე მოსასხამი მოახურა. მოსასხამი ისე უხდებოდა ლიოტს და ისე კარგად მოადგა, თითქოს მის ტახზე იყო შეკერილი. ამის შემდეგ გუდრუნი წავიდა, ლიოტი კი იდგა და, არ იცოდა რა ექნა. სიჩუმე ვეტერლიდემ დაარღვია.

ამ მოსასხამს არ მოგცემდი, გუდრუნი რომ არ ჩაგვრეოდა. ისე კი აჯობებდა ეს მოსასხამი შენ არ დაგრჩენოდა... და ამასაც გირჩევ: გულიდან ამოიგდე ის, ვინც ეს მოსასხამი შეკერა.

ლიოტმა უპასუხა:

--- მართალია, ის გოგო გულში ჩამივარდა, მაგრამ ეს მოსასხამი თავისთავად მომწონს, თითქოს საჩემოდ შეუკერიათო. მე მაინც მადლობას მოგახსენებ შენს უნებლიე ძღვენზე, მეგობარო, და საჩუქარზე უარს არ ვამბობ:

ეს სიტყვები წარმოსთქვა, მოსასხამი მკლავზე გადაიგდო და მის შესანახად წავიდა. შემდეგ ეზოში გავიდა, სადაც ახალგაზრდები თამაშობებში ეჭიბრებოდნენ ერთმანეთს.

კაბუკებში, ოდი და სიგურდ ბეინესონები გამოირჩეოდნენ. ისინი საუკეთესო მოკიდავეებად ითვლებოდნენ. ოდი ყველაზე ღონიერი იყო იმ მხარეში. ლიოტი იარაღის ხმარებაში გაწაფული იყო, მაგრამ დიდი ხანია არ ევარჯიშა. ნელ-ნელა მაინც გახურდა და ბოლოს ყველამ აღიარა, რომ ლიოტი ყველაზე მარჯვე იყო; ღონეში კი პირველობა ოდს დარჩა.

-- ახლა ოდთან მინდა ვცადო ღონე, თქვა ლიოტმა.

ოდმა გამოწვევა მიიღო და ისინი შეიბნენ. ლიოტმა მალე შენიშნა, რომ მეტოქე ბევრად უფრო ღონიერი იყო მასზე და მთელი ძალა მოიკრიბა, ოდს კი, პირიქით, მეტისმეტად დიდი იმედი ჰქონდა თავისი

თავის. ბრძოლა იმით დამთავრდა, რომ ლიოტმა იგი ბეკებზე დასცა. თამაშობებიც ამით დამთავრდა იმ დღეს.

იმ ღამეს ლიოტს ცივ ოთახში ეძინა. დილით, ლოგინში მწოლიარეს, მეზობელი ოთახიდან ორი ქალის საუბარი მოესმა. ერთ-ერთი მათგანი ამბობდა:

-- რას იტყვი, ოდ ბეინესონი რომ ზურგზე გააკრეს გუშინ. წავიდეს ახლა და იძახოს, ჩემი მომრევი არავინ არისო.

მეორემ გაიცინა და უპასუხა:

- ჩემთვის სულერთია. ვინმე მოერევა თუ არა ოდს, მაგრამ ძალიან კი გამეხარდა, იმ ღამეზე ბიჭმა რომ აჯობა.

რა ლიოტს ღამაზე ეძახი? ჰკითხა პირველმა.   ჩერ ერთი, შეგვეკრებანია და მეორეც, მიცვალებულივით ფერმკრთალია.

... დიახაც, სწორედ იმაზე ვამბობ, მიუგო მეორემ, ... ოდს ხომ მან აჯობა!

ლიოტი ადგა, ჩაიცვა და მეზობელ ოთახში გავიდა. აქ თავი მოეყარათ რამდენიმე ყმაწვილ ქალსა და დედაკაცს. ლიოტმა ყურადღება მიაქცია ერთ-ერთ მათგანს, რომელიც აქ ადრე არ ენახა. მას ღია მწვანე ამოქარგული კაბა ეცვა და ძალიან ღამაზე იყო. მაღალი არ იყო, მაგრამ მოხდენილი ტანი ჰქონდა, პაწია ხელ-ფეხი, ღია წაბლისფერი თმა და მშვენიერი ცისფერი თვალები. მაგრამ ყველაზე მეტად მაინც მხრებზე ოქროს მოსასხამივით დაფენილი გრძელი და ხშირი თმა შეენოდა. ლიოტი ოთახში რომ შევიდა, ის იდგა და სწორედ თმას ივარცხნიდა.

ლიოტი ქალიშვილებს გაესაუბრა, მაგრამ თვალი არ მოუცილებია ოქროსთმიან მზეთუნახავისათვის. ქალიშვილი ვარცხნას რომ მორჩა, ლიოტი მასთან მივიდა და სავარცხელი სთხოვა. ქალიშვილმა მიაწოდა, ლიოტმა კი ჰკითხა:

შენ იყავი, ჩემზე რომ თქვი, ღამაზე ბიჭიაო?

ქალიშვილი ოდნავ წამოწითლდა. მაგრამ გაიცინა და უპასუხა:

- მკოდნოდა მაინც, არ გეძინა და ყურს გვიგდებდი. მაგრამ როცა ადამიანს პატარაობიდანვე იცნობ, მასზე ხომ მხოლოდ კარგს იტყვი?

ლიოტს გაუკვირდა, მცირე ხანს იყუჩა, მერე კი ჰკითხა:

-- მითხარი, რა გქვია, მე არ გიცნობ.

- სულ ერთი არ არის შენთვის? -- უპასუხა ქალიშვილმა, ლიოტმა ხმაზე გაბრაზება შეატყო და დაუმატა:

ახლა კი გამახსენდა... მაგრამ უკანასკნელად რომ გნახე, ასეთი ლამაზი არ იყავი. მხოლოდ ახლა გამახსენდა, რომ ლეიკნი-ლიუტინგსდატერი ხარ.

მაშინ ყურადღებას სულ არ მაქცევდით. არც შენ და არც სხვა ბიჭები, როცა პაპაჩემთან, ეირეში ვცხოვრობდი, მიუგო ლეიკნიმ.

სხვა ქალიშვილებმა გაიცინეს, მაგრამ იმას კი მიხვდნენ, რომ ლეიკნის ესიაპონენა ლიოტის სიტყვები.

ლიოტმა გააგო, რომ ლეიკნი სტუმრად იყო წასული თურბიერთან და მხოლოდ წინა საღამოს დაბრუნებულოცო სახლში. ლიოტმა გამოჰკითხა, ეირეში როგორ არიანო, და დიდხანს ისაუბრეს, რადგან ლეიკნი ჰკვიანო გოგო იყო და ენაც უჭრიდა. ლიოტი მთელი საღამო მის გვერდით იჯდა და მასთან ერთად სვამდა. სხვათა შორის კი აღნიშნა:

უცნაურია, ლეიკნი, რომ აქამდე არ გათხოვდი, თუმცა კი შენთვის შესაფერისი ქმრის მოძებნა არც ისე ადვილია.

— ეგ არც ისე ძნელია, — უპასუხა ქალიშვილმა, — მაგრამ ამ საქმეში სიფრთხილეა საჭირო. არ მინდა ისე მოვაწყო ცხოვრება, რომ მერე მისი გადასხვაფერება მომიხდეს.

ლიოტმა გაიცინა და თქვა:

შენი გულის მოგება ადვილი არ უნდა იყოს და ვერც მე გავებდავდი აქ ჩემი ბედის ძიებას.

ლეიკნიმ ამაზე არაფერი უპასუხა და მათ სხვა რამეზე განაგრძეს საუბარი. მეორე დღეს ლიოტი შინისაკენ გაემგზავრა.

XXVII

გვიან შემოდგომით გუდრუნს ვაეი ეყოლა. ვეტერლიდემ მონათლა და ატლი დაარქვა. გუდრუნი რამდენიმე დღე იწვა. ერთხელ ლეიკნი და გუდრუნი მარტონი დარჩნენ. ლეიკნი დედის ლოგინზე იჯდა და ახლად დაბადებულს ახვედა. შეხვევას რომ მორჩა, ბავშვი ხელში აიყვანა, ჩაკოცნა და აღერსიანად ჩაილაპარაკა:

... რა მშვენიერი ბიჭია. რა კარგი იქნებოდა, დედა ეს ბავშვი შენი კი არა, ჩემი ყოფილიყო.

გუდრუნმა გაღიზიანებით უპასუხა:

მომეცი აქ ბავშვი და სისულელეს ნუ ამბობ. სიმართლე თუ გინდა,

დროა ოჯახი შექმნა, უკვე ოცი წლის ხარ, და არ მესმის, რას უცდი, რატომ არ თხოვდები, როგორც ყველა სხვა ქალიშვილი? ადექი და ოდ ბეინესონს გაპყევი. ბელსიერიც იქნები და კარგადაც იცხოვრებ.

რამდენჯერ გითხარი, რომ ცოლად ქუუადამქდარ კაკს გავყევი, რომელსაც ყველა პატივს სცემს-მეთქი.

მაშინ რუნოლვს გაპყევი, უთხრა დედამ. ლეიკნიმ სიცილით უპასუხა:

- შენ ალბათ ხუმრობ, დედაჩემო. იმ ბებრუხანას თურმე მსახურები აწვენენ და აყენებენ.

მერე რა, თქვა გუდრუნმა, ოდესმე შენც დაბერდები, ხალხს კი ბოლოს და ბოლოს მოსწყინდება შენი დეენა და თავს აღარავინ ვაგასულელებინებს.

არა უშავს, მეც ერთხელ იქნება და ვიშოვი ქმარს. უპასუხა ლეიკნიმ. შემდეგ დაუმატა: აი, სკუმადალევი ვიგა-ლიოტი რომ ჩამოსულიყო ჩემი ხელის სათხოვნელად, გასიამოვნებდი და დაეთანხმებოდი: შენც აღარ გამიჩაერდებოდი, არ თხოვდებოდი.

დედამ უპასუხა:

ისე უგუნურად ლაპარაკობ, რომ საწყალი მამაშენიც კი გამიჩაერდებოდა, ცოცხალი რომ იყოს. ახალგაზრდა რომ ვყოფილიყავი, სწორედ რომ იმ სიშორეს არ დაესახლდებოდი. გაგიგონია იმ უდაბურ მხარეში ცხოვრება. სადაც ადამიანის ქაქანება არ არის?

მე კი მსმენია, ძალიან კარგი მამული აქვსო. უპასუხა ლეიკნიმ.

პაპაჩემი და ყველა ჩემიანიც კმაყოფილი დარჩებოდნენ.

ცხადია, ვეტერლიდეც კმაყოფილი იქნებოდა. უპასუხა დედამ.

რატომ არ ენდომება ასეთი ქალიშვილი გაატანოს თავის დისწულს? მე შენთვის სხვა მინდოდა. უფრო მდიდარი და ძლიერი ქმარი.

ისედაც საკმაოდ მდიდრები ვიქნებით, როცა ჩვენს ქონებას გავაერთიანებთ. უპასუხა ლეიკნიმ, ისიც გამიგია, ლიოტი ნამდვილი საბელადო ვაჟეაკიაო. მცირე ხანს გაჩუმდა, მერე კი დაუმატა:

დედა, მოელაპარაკე ვეტერლიდეს.. ოლონდ ნუ ეტყვი, რომ მე გთხოვე.

ლიოტი შინ იყო, სკუმედალში, როცა კეტერლიდე ჩამოვიდა. შუა ზამთარი იდგა და ვეტერლიდემ უთხრა. სტუმრად გვეწვიეო. ლიოტი ძალიან კარგად შეხვდა და ბიძა-დისწული ორივენი დიდად კმაყოფილნი იყვნენ ამ შეხვედრით.

ლიოტის მამული ხეობაში მდებარეობდა, რომელსაც აგრეთვე სკუმადელი ერქვა ხეობას ორივე მხარეს მალალი მთები ერტყა, შუაში კი მდინარე ჩაუდიოდა. მდინარის ერთ ნაპირას კარგი არყის ქალა იყო და მშვენიერი საძოვარი. მდინარეში თევზი მრავლობდა. ლიოტს საქონელი ბლომად ჰყავდა და ვეტერლიდე დაკვირვებით ადევნებდა თვალს, როგორ უძღვებოდა მეურნეობას ლიოტი. ის დარწმუნდა, რომ ლიოტი ძალიან კარგად უვლიდა სახლ-კარს, რაც ძნელი წარმოსადგენი იყო ახალგაზრდა კაცისაგან. ერთხელ, როცა ისინი სეირნობდნენ, ვეტერლიდემ უთხრა:

— დოვლათით სავსე ხარ, დისწულო, თუმცა ერთი რამ გაკლია... დროა ქალი მოიყვანო და დიასახლისად დასვა. საქმეც უკეთ წაგივა, ცოლი რომ გეყოლებოდა. მართალია, კარგი მოურავი გყავს, მაგრამ უკვე ბერდება. კარგი ქორწინებით ბარაქასაც გაიმრავლებ.

ლიოტმა უპასუხა, ეგ ხანშიშესული ქალი მშვენიერად უძღვება საქმეს, მით უმეტეს, რომ ამ მამულში მამაჩემის გარდაცვალებიდან გვიყენიაო.

— ცოლის შერთვას ყოველთვის მოვასწრებ, — დაუმატა ლიოტმა.

— ახლა მაგას ამბობ? — ჰკითხა ვეტერლიდემ.

ლიოტი დუმდა. მაშინ ვეტერლიდემ დაუმატა:

— შეუძლებელია, აქამდე ვიგდის გუნარსდატერზე ფიქრობდე.

ლიოტი გაწითლდა და უცბად უპასუხა:

— არც კი ვიცი, ვინ ვითხოვო... კიდევ რომ გადამეწყვიტა ცოლის მოყვანა.

— ზაფხულში, მგონი, ლეიკნი ლიუტინგსდატერს ელაპარაკებოდი. როგორ მოგდის თვალში ეგ გოგო?

— ძალიან მომწონს, — თქვი ლიოტმა ჩაფიქრებით. — ლამაზია და ლაპარაკიც კარგი იცის, მაგრამ აზრდაც არ გამივლია მისი შერთვა.

— ჭკვიანიც არის და ლამაზიც, — შენიშნა ვეტერლიდემ, — კეთილია, თანაც ძალიან გამრჩე. შენზე ველაპარაკე და, მგონი, უარს არ გეტყვის.

არც მისი პატრონები თურბიერნი და გუდრუნი. თუ დამიჯერებ, მგონი, ერთმანეთს ძალიან მოუხდებით. ბევრს გაეხარდებოდა კიდევ თქვენი შეუღლება.

— მესმის, რომ ჩემთვის კარგი გინდა, — უპასუხა ლიოტმა, — მაღლობელი ვარ, რომ კარგი საცოლის ძებნაში ხელს მიმართავ, მაგრამ არ მინდა ქალის შერთვა ასე ადრე.

ვეტერლიდემ სთხოვა, იფიქრო, და ამ საკითხზე კრინტი აღარ დაუძრავს. შეამჩნია, რომ ლიოტს ლამდამობით ცუდად ეძინა, თითქოს მძიმე ფიქრები აწუხებდეს.

სკუმედალში ყოფნის ბოლო დღეს ვეტერლიდემ თავისი ნათქვამი შეახსენა და ჰკითხა, მოიფიქრე თუ არაო?

ლიოტმა უპასუხა:

— კიდევ ერთხელ ვიხდი მაღლობას, მეგობარო, ჩემზე ზრუნვისათვის; გთხოვ დამეხმარო ამ საქმეში და მოელაპარაკო ლეიკნის. ვიცი, რომ ჩემთვის მხოლოდ კარგი გინდა. ლიოტი ვეტერლიდეს გაჰყვა. გუდრუნი და ლეიკნი ალერსიანად შეეგებნენ, და საქმეც მოგვარდა. გაზაფხულზე ლიოტმა ლეიკნი შეირთო და ვეტერლიდემ დიდი ქორწილი გადაუხადა. ქორწილის შემდეგ ლიოტი და ლეიკნი სკუმედალში გაემგზავრნენ და შეხმატკბილებული და მშვიდი ცხოვრება დაიწყეს.

ზაფხულის ერთ დილას ლიოტი სათიბში წავიდა. თბილი, მზიანი დღე იდგა. ლიოტმა ორი მუშა წაიყვანა; ისინი მდინარის ერთ მხარეს თიბავდნენ. ლიოტი კი მეორე მხარეს გავიდა სათიბად. ქურთუკი გაიხადა. პერანგისა და მოკლე შარვლის ამარა დაარჩა. სათიბი ისე შორს იყო სახლიდან, რომ სადილად შინ წასვლას აზრი არ ჰქონდა. ლიოტმა გადაწყვიტა საშხრობას მუშებთან გადასულიყო და მათთან ერთად ექამა პური. უცებ ლეიკნი დაინახა, რომელიც მეორე ნაპირზე მოდიოდა. მორთულ-მოკაზმული იყო, ეცვა ღია მწვანე ფერის კაბა, რომელსაც მხოლოდ სტუმრებთან იცვამდა ხოლმე. ხელში დიდი ფუთა ეჭირა. ლეიკნი მუშებს გამოელაპარაკა, ფუთიდან რალაც ამოიღო და მათ მიაწოდა, მერე ქვებზე ხტუნვა-ხტუნვით მდინარეზე გადმოვიდა და ლიოტს მიუახლოვდა.

— დედამ თაფლი გამომიგზავნა, — თქვა მან. მეც ვიფიქრე, რომ ყველას გესიამოვნებოდათ ამ სიციხეში ნამუშევრებს პირის ჩაგემრიელება.

— მაგისათვის თავი რამ შეგაწუხებინა, უთხრა ლიოტმა.

მე არაფერი. -- მიუგო ლეიკნიმ, ასეთ დარში, ამ გახურებულ მუშაობაში ხალხის შეწუხება არ ღირს. ეგეც არ იყოს, თავადაც მინდოდა მენახა, როგორი თივა გვაქვს წელს.

ლიოტმა უთხრა, მეორე ნაპირზე მომიხდება გადასვლა მუშებთან პურის საკმელად. ლეიკნიმ გაიცინა და ფუთაზე მიანიშნა:

-- რამ გაფიქრებინა, რომ შენს საკმელზე არ ვიზრუნებდი. მაშ, ამ სიშორეს რა წამომიყვანდა. წამო, იმ ბორცვზე დაესხდეთ, იქ ჩრდილია და გრილია.

ისინი ბორცვისაკენ გაემართნენ. გზაში ილებდნენ ბლუჭა-ბლუჭა თივას და ყნოსავდნენ. მდელიობის ბოლოში ბორცვზე არყის ხეები იდგა და ლეიკნი სიამოვნებით ისუნთქავდა არყის ხის ნორჩი ფოთლების სურნელით გაელენთილ ჰაერს. მან მყუდრო ადგილი მოძებნა, სადაც რბილი ბალახი ბიბინებდა და ჩრდილიც მეთი იყო. მერე ლიოტს გასძახა:

-- აქ შეგიძლია დაისვენო და ნასადილევს წაიძინო კიდევ.

ისინი კარგად დანაყრდნენ და სასმელიც დააყოლეს. ლეიკნი ძალიან გამხიარულდა და სულ ხუმრობდა. ლიოტი ბალახზე დაწვა და დაძინება გადაწყვიტა. თვალეები ხელით მოიჩრდილა მზისაგან. ეს რომ ლეიკნიმ დაინახა, თავსაფარი მოიხსნა და სახეზე დაათარა. მერე უთხრა:

-- მუხლებზე დამადე თავი, უფრო კარგად მოისვენებ.

ლიოტმა კალთაში ჩაუდო თავი და დიდხანს უცქეროდა ცოლს. მზის სხივები ოქროსფერად აელეარებდნენ ლეიკნის თმას. ლიოტმა თქვა:

აი, ახლა ხარ სწორედ ისეთი. პოლტარში რომ გნახე.

ლეიკნიმ გაიცინა და ჰკითხა:

ლიოტ, მითხარი, კმაყოფილი ხარ ჩვენი მაშინდელი შეხვედრით? კმაყოფილი ხარ საერთოდ, მე აქ, შენთან რომ ვარ?

-- შენც კარგად იცი, რომ კმაყოფილი ვარ. -- უპასუხა მან.

ლეიკნი შეეპასუხა:

-- აბა საიდან უნდა ვიცოდე? ხანდახან მეჩვენება, რომ გულზე რაღაც ტვირთი გაწევს, მენ ხომ ისეთი აღარა ხარ, ოდესღაც რომ იყავი. გახსოვს რა თავაწვევტილები ვიყავით და როგორ ვერთობოდით! შენ მაინც რას გაილაღებდი ხოლმე! ახლა კი თითქმის სულ ჩუმაღ ხარ.

-- აბა რა იქნებოდა, უპასუხა ლიოტმა, -- ადამიანი რომ არ იცვლებოდეს და სულ ერთნაირი იყოს ბალღობაშიც და დიდობაშიც.

-- შენზე გამიგია. კარგად მღერის და ლექსებსაც თხზავსო, -

განაგრძო ლეიკნიმ, — იქნებ ერთი რომელიმე მაინც გეთქვა ჩემთვის.

— მოუტყუებინხარ, — მიუგო ლიოტმა, ჩემი ლექსები არაფრად არ ვარგოდა.

— ერთი მაინც მითხარი, — შეეხვეწა ლეიკნი.

— აღარაფერი მახსოვს, — უპასუხა ლიოტმა, — მას შემდეგ იმდენი დრო გავიდა.

ლეიკნიმ ორივე ხელი შემოხვია თავზე და ხმადაბლა თქვა:

როს მაგონდება ქერა ასული,

სევდიან ღამეს ვათენებ თეთრად,

ჩემი ფიქრები ვით ფრთაშესხმულნი

ზღვათა გადაღმა ილტვიან მისკენ.

— ეს ლექსი, როგორც ყური მოვკარი, შენ დაგიწერია.

— იქნებ აგრეც იყოს, — უპასუხა ლიოტმა. — მე არ მახსოვს.

— ვინ იყო ის ქალიშვილი? — ჰკითხა ლეიკნიმ, — რაო, უარი გითხრა?

— განა შეიძლება გულთან ახლოს მიიტანო, რასაც ლექსად იტყვიან?

— მიუგო ლიოტმა — რა არ მოგივა თავში კაცს. შეიძლება ეს ლექსი ერთსაც ეხებოდეს, მეორესაც, და ვისაც გინდა, იმას.

ლეიკნი გაჩუმდა, მერე კი ჰკითხა:

— შენ ალბათ იმ გოგოს მოყვანა უფრო გინდოდა ცოლად; ვიდრე ჩემი, არა?

— არა, არ მინდოდა, — უპასუხა ლიოტმა.

ლეიკნი დაიხარა და აკოცა; ლიოტმა კი ლოყასა და ყელზე მოუთათუნა ხელი.

— ახლა მეც მომინდა წამოწოლა, — თქვა ლეიკნიმ და მუხლებიდან ლიოტის თავი ნაზად მოიცილა.

— აჰა, დაწეკი, — უთხრა ლიოტმა და გვერდზე მიიწია, — აქ კარგია წოლა.

ლიოტმა სახეზე მისი თავსაფარი დაიდო ისევ. ლეიკნი გვერდზე მიუწვა, ხელზე დაეყრდნო თავით და მას უყურებდა.

— რა ძილის გუდა ხარ, — თქვა ქალმა.

ლიოტს პერანგი მკერდზე გადაღელილი ჰქონდა და ლეიკნიმ ნიკაპქვეშ პაწია ტოტით მოუცაცუნა. ლიოტმა მისი ხელი დაიჭირა, მოეფერა, მაგრამ თვალები არ გაუხელია.

— ეგ რა ნაიარევი გაქვს კისერზე? — ჰკითხა ცოლმა, დაიხარა და

ნაიარევზე აკოცა.

— მელიტინება, — თქვა ლიოტმა. — თანაც სულ ოფელში ვარ გაწურული.

— ხომ გეძინებოდა, შეახსენა ლეიკნიმ.

— წყნარად რომ მჯდარიყავი, კი წავიძინებდი ცოტას, — გაიცინა ლიოტმა, — შენც ხომ გეძინებოდა?

— დაილაღე? — ჰკითხა ლეიკნიმ.

— ჰო, ძალიან დავილაღე, — უპასუხა ლიოტმა.

ორივე გაჩუმდა. ლიოტმა ჩათვლიმა, ლეიკნი კი გვერდით ეყდა და თვალს არ აცილებდა მას.

XXIX

ალთინგის შემდეგ ლიოტი და ლეიკნი ვეტერლიდესთან გაემგზავრნენ პოლსტარში სტუმრად და რამდენიმე ხანი იქ დაჰყვეს, ერთხელ ლიოტი შორს საძოვარზე გაემგზავრა, ვეტერლიდეს ცხენების რემის დასათვალიერებლად. გზაზე ოდ ბენესონი შემოხვდა, რომელსაც თან მუშა ახლდა. ოდი მიესალმა და უთხრა:

— მგონი, მე და შენ ერთი გზა გვაქვს.

ლიოტმა უპასუხა, ერთად ვიაროთ, თუკი ასე გსურსო. ოდმა ჰკითხა, პოლსტარში როგორ არიან და ლეიკნი ჯანმრთელად ხომ არისო. ლიოტმა უპასუხა, კარგად არიან და ლეიკნისაც არა უშავსო.

ცხენების რემა მოძებნეს და მათი ცქერით ტკებობდნენ. შემდეგ უკან გამობრუნდნენ. ოდი ბევრს ლაპარაკობდა და ძალიან გულითადად იქცეოდა. ლიოტი კი ძლივს იღებდა ხმას. ბოლოს ცხენებიდან ჩამოხტნენ და თან წამოღებულ საგზაღს შეექცნენ.

— მართალია, ლიოტ, რასაც ხალხი ამბობს — ბრაზდება, ჩაშლილ ნიშნობას რომ ახსენებენო?

— შენ თუ მართლა მეგობრობას აპირებ ჩემთან. ჯობია მაგაზე ლაპარაკი არ დამიწყო. ან იქნებ თვითონ ავრცელებ ამ ჰორებს?

— არა, ამაზე ისინი ლაპარაკობენ, ვინც შენ ნიდაროსში გნახა. როგორ აფრქვევდი ცრემლებს ერთი ნორვეგიელი გოგოს გამო.

ლიოტი წამოხტა და ნაჭახს სტაცა ხელი. ოდიც წამოდგა, ფარი აიფარა და შუბი მოიმარჯვა.

— არ დაგინდობ, რაკი თვითონ ინდომე ასე. -- გაშმაგებით შეჰყვირა ლიოტმა, ოდს ფარი გაუპო და ნაჭახი მხარში ჩასცა ღრმად. სასიკედილოდ დაქრილი ოდი დაეცა.

მეუშა, რომელიც ოდს ახლდა, სულ ყმაწვილი იყო. იგი შეშინდა და გაიქცა. ლიოტი პოლტარში მივიდა და იქაურებს ამცნო, რაც მოხდა. ვეტერლიდე შეეკითხა, ახლა რას აპირებო. არაფერსო, უპასუხა ლიოტმა, მაგრამ ის ხალხი, ოდის საქმეს რომ განსჯის, ვერავითარ ხეირს ვერ ნახავსო.

მცირე ხნის შემდეგ ვეტერლიდე ოთახიდან გავიდა. ლიოტი მარტო დარჩა ლეიკნისთან ერთად, კუთხეში კი ბავშვები ატლე და ლიუტინგი თამაშობდნენ. ლიოტი ლოგინზე წამოწვა. ლეიკნი ოთახს ალაგებდა: დროდადრო ეკითხებოდა, რა მოხდაო. ლიოტი მიკიბულ-მოკიბულად პასუხობდა, ხან კი სულაც არაფერს ამბობდა. ბოლოს ლეიკნიმ შენიშნა:

— მე მგონი, აჭობობს, თუ მეტყვი, რა ლაპარაკმა მიგიყვანა მაგ მკვლელობამდე?

— ო, სისულელეა ეს ყველაფერი, მიუგო ლიოტმა, -- საქმე ის არის, რომ ოდი საჩხუბრად იყო ატეხილი.

— იმედია, ჩემ გამო არ მოგსვლიათ ჩხუბი?

— არა, --- უპასუხა ლიოტმა. -- მაგრამ ოდი შენზე ფიქრობდა.

ლეიკნი მიუახლოვდა და ლოგინზე ჩამოჭდა. ცოტა ხანს ლიოტს უყურა, მერე კი თქვა:

— არა, ლიოტ, ეგ ვერა არ იყო.

ლიოტი ოდნავ შეკრთა. პასუხის გაცემა უნდოდა, მაგრამ ლეიკნიმ გულზე ხელი დაადო და განაგრძო:

— ერთი ვიცი მხოლოდ. ჩემ გამო არ გახდი ასეთი სევდიანი და ჩუმი. ეს იმის შემდეგ მოხდა, რაც ნორვეგიიდან დაბრუნდი. მთელი დღეები რომ ფიქრებში ხარ წასული. არც ეგ არის ჩემი მიზეზით. ეგ კარგად ვიცი.

ლიოტმა უპასუხა:

— გულით მინდოდა, ლეიკნი, რომ კმაყოფილი ყოფილიყავი და ყოველთვის ცდილობდი მეამებინა შენთვის. რამე სევდა თუ მაწევს გულზე და არვის ვუმხელ, ჩემთვის ეს ხომ უფრო მძიმეა, ვიდრე სხვისათვის. კარგს იზამ, თუ ჩამომეხსნები.

ლეიკნის რაღაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ თვალი მოჰკრა ლიოტის ფეხით დაგდებულ მოსასხამს, რომელიც ვიგდისმა ვეტერლიდესათვის

ამოქარგა. ლეიკნიმ ხელი სტაცა, ძირს მოისროლა და შეჰყვირა:

ათჯერ უფრო მეტს ფიქრობ იმ ნორვეგიულ გოგოზე. რომელსაც თურმე გამოუგდისხარ, ვიდრე ჩემზე; მე კი სულ შენ ფერებასა და ლოლიაობაში ვარ.

ლიოტი წამოხტა, უნდოდა მოსასხამი აეღო, მაგრამ ლეიკნიმ დაასწრო და ცეცხლში ჩაგდება დაუპირა. ლიოტი ეცადა, მოსასხამი ხელიდან გამოეგლიჯა, მაგრამ ლეიკნის მაგრად ჩაებლუჯა იგი, მაშინ ლიოტმა ერთი ხელი წელზე მოხვია, მეორეთი კი ხელები დაუქირა. ლეიკნიმ ტკივილისაგან შეჰყვირა, მაგრამ მოსასხამი არ გაუშვა ხელიდან, სანამ ლიოტმა ხელებზე მაგრად არ დაჰკრა. ლეიკნის მოსასხამი გაუეარდა და ტირილი აუვარდა. ლიოტმა ხელი დაავლო მოსასხამს და ოთახიდან გავიდა.

ლეიკნი კარის ზღურბლზე ჩამოქდა, ხელები სახეზე აიფარა და მწარედ ატირდა. დედის მიახლოება ვერ შეამჩნია. გუდრუნმა ჰკითხა, რა დაგემართაო. ლეიკნიმ უპასუხა, არაფერიო, მაგრამ ატლე მიცოცდა ზღურბლთან და თქვა:

-- დედა ტირის, რადგან მამამ მაგრად სცემა და ხელები ატკინა, აი იქ, კერიასთან.

ტყუილია! -- დაიყვირა ლეიკნიმ.

გუდრუნნი ოთახში შევიდა და დაინახა, რომ ლიუტინგი იატაკზე იქდა და ისიც მწარედ ტიროდა. გუდრუნმა მასაც ჰკითხა და ბიჭმა უპასუხა, მამამ დედას აწყენინაო. გუდრუნნი მოთმინებლად გამოვიდა და ლიოტის საუვედური თქვა: -- ჩემს პირველ ქმარს, ეგოს, კარგად ვუჩვენე, რას ნიშნავდა ჩემი ცემა, -- თქვა მან. --- როგორც კი გაბედა ხელის დაკარება, მაშინვე გამოვიქეცი, ხოლო ჩემი ქონების დაბრუნება რომ არ ისურვა, სიცოცხლეს გამოასალმეს. ამის შემდეგ აღარც ლიუტინგს გაუბედია ხელის ხლება ჩემთვის და აღარც ვეტერლიდეს.

გაჩუმდი, დედაჩემო, -- უთხრა ლეიკნიმ, - ლიოტს არ ეუცემივარ. მხოლოდ ხელი მკრა, კინკლაობა კი მე წამოვიწყე.

ამ დროს ოთახში ლიოტი შემოვიდა. გუდრუნის ნათქვამი არ გაუგონია, ლეიკნისთან მივიდა და უთხრა:

ძალიან ცუდად მოგექეცი, ლეიკნი, საყვარელო. შენ მართალი თქვი: ფერებისა და ალერსის გარდა შენგან არაფერი მახსოვს.

ლეიკნის ტირილი აუვარდა, სახეზე წინსაფარი აიფარა და გარეთ

გავარდა. ლიოტი უკან გაჰყვა. დიდხანს არც ერთი მობრუნებულა, ხოლო როცა ორივენი დაბრუნდნენ, ლეიკნი აღარ ტიროდა. ლიოტს ეკეროდა და ბედნიერი იერი ჰქონდა.

მეორე დღეს შინისაკენ გაემართნენ. თავდაპირველად გადაწყვიტეს, რომ ლეიკნი დედასთან დარჩებოდა მთელ ზაფხულს, სანამ შეიღს არ გააჩენდა. გუდრუნს მიაჩნდა, რომ კარგი იქნებოდა ლიოტისათვის, ცრტა ხანს მარტო, უცოლოდ ყოფნა. მაგრამ ლიოტს და ლეიკნის სკუმადელიისაკენ მიეჩქარებოდათ. ვეტერლიდემ და გუდრუნმა შესთავაზეს, პატარა ლიუტინგს ჩვენ გავზარდითო. ლიუტინგი ერთი წლით უმცროსი იყო ატლეზე. ლიოტი და ლეიკნი ამაზე დაჰყაბულდნენ და შინისაკენ გაემგზავრნენ.

მგზავრობის დროს მათ შორის სრული თანხმობა სუფევდა. მაგრამ აი, დადგა უკანასკნელი დღე, როცა ხეობა უნდა გაევლოთ. მსახურები წინ მიდიოდნენ, ამიტომ ლიოტი ცხენიდან ჩამოხტა და აღვირზე ხელჩაკიდებულს მიჰყავდა ლეიკნის ცხენი. მოღრუბლული იყო და წვიმდა. უცებ ლეიკნიმ ლიოტს მიმართა:

— ბევრი ვიფიქრე იმაზე, რაც პოლტარში მითხარი. თუ ყველაფერი ისე მოხდა, თუკი ყველაზე მეტად ის გეწყინა, რომ იმ ხალხმა უარი გითხრა, მაშინ უნდა დამშვიდებულყოფი — მე ხომ შესაშურ პატარძლად ვითვლებოდი და ჩემს მდიდარ მზითვევზეც ბევრს ეპირა თვალი.

— მე ეგ კი არ მწყინს, — უპასუხა ლიოტმა, — უბრალოდ მწყინს, რომ ბეინესონები და მისი მეგობრები ყოველნაირ ჭორებს ავრცელებენ ამის თაობაზე.

— აი, კიდევ რა არ მესმის, — განაგრძო ლეიკნიმ სიჩუმის შემდეგ, რატომ არის ეგ მოსასხამი შენთვის ასე ძვირფასი, თუ მართლა აღარ ფიქრობ მაგის მომქარავზე.

— რატომ და იმიტომ, რომ კარგად მადგია და მოსახერხებელია, — თქვა ლიოტმა.

სწორედ ამ დროს თოელი წამოვიდა და ქარმაც პირდაპირ სახეში დაუბერა. ქარის ქროლამ რომ იკლო, ლეიკნიმ ისევ ჰკითხა:

— ის ნორვეგიელი გოგო ჩემზე ლამაზი იყო?

— არა უპასუხა ლიოტმა. თან თვალს არიდებდა. — უმბრავლესობა იტყოდა, რომ შენ უფრო ლამაზი ხარ.

— იქნებ ჩემზე მდიდარი იყო? — არ ეშვებოდა ლეიკნი.

— არა მგონია, შენზე მდიდარი ყოფილიყო, — უპასუხა ლიოტმა იმავე ხმით.

— კი მაგრამ, შენ ის უფრო გიყვარდა, — წყენით თქვა ლეიკნიმ, — მაშ რითილა მჯობდა?

— თუ მაინცდამაინც არ იშლო იმითი მაინც გჯობდა, რომ ამდენი შეკითხვებით არ მიწყალებდა გულს, — ნაძალადევი სიცილით უპასუხა ლიოტმა.

ლეიკნი დაიხარა, და ლიოტს მიაჩერდა; შეამჩნია, რომ სახე ფრიალო კლდის ქვებივით განაცრისფერებოდა. კარგა ხანს არც ერთს ხმა არ გაუღია.

ხეობიდან რომ გავიდნენ, ქარი ჩადგა და თოვლიც შეწყდა. დიდი ვაკე უნდა გაეელოთ. ლიოტმა აღვირი მიაწოდა ლეიკნის და ის-ის იყო ცხენზე უნდა შემჯდარიყო, რომ ლეიკნიმ თქვა:

დღეიდან ამაზე აღარასოდეს გვექნება ლაპარაკი, სიტყვას გაძლევ. მხოლოდ ერთს გთხოვ: მისი, სახელი მითხარი. ლიოტი ცხენს იყო მიყრდნობილი და კარგა ხანს ხმას არ იღებდა. გაშტერებული სადღაც შორს იმზირებოდა. ბოლოს ძალიან ჩუმად წარმოთქვა: — ვიგდისი, — და უნაგირს მოახტა. ერთმანეთის გვერდით მიდიოდნენ და არც ერთს კინტი არ დაუძრავს, მაგრამ სახლში რომ მივიდნენ, ლეიკნის სევდა მოერია და ჩუმად იყო. ასე გაგრძელდა შემოდგომამდე, როდესაც მას ვაჟი ეყოლა. ლიოტმა ბავშვი მოანათელინა და სახელად გისური დააქვია. ამის შემდეგ ლეიკნი გამხიარულდა.

XXX

შემოდგომაზე, როცა მთიდან სკუმედალში ცხვრები ჩამორეკეს, აღმოჩნდა, რომ ფარას რამდენიმე კრავი აკლდა. ლიოტმა გადაწყვიტა თვითონ წასულიყო მათ საძებნელად; თან ერთი მონა გაიყოლა.

სამიოდე დღის შემდეგ მონა დაბრუნდა და ბატკნებიც მოიყვანა. ლეიკნიმ ჰკითხა, პატრონი სად არისო. მსახურმა უთხრა, სეტერში დარჩა, რომ ბუხარი შეაკეთოს და კედლები დაგმანოსო.

¹¹ ლეიკნი დიდხანს ყოყმანობდა და მთებს გასცქეროდა. ნათელი მზიანი დღე იდგა და ახლად დადებული თოვლი მთების ფერდობებზე ვერცხლივით ბზინავდა. ცოტა ხნის შემდეგ ლეიკნიმ მსახურებს უთხრა,

მეც სეტერში წავალო. თან მხოლოდ ერთი მოხუცი მონა წაიყვანა, რომელიც ბავშვობიდანვე მასთან იყო და ძალღვივით უკან დაჰყვებოდა ხოლმე. მოკლედ, ორივენი გაუდგნენ გზას.

მზის ჩასვლამდე სეტერს მიაღწიეს, მაგრამ ლიოტი იქ არ დახვდათ. ნახეს, რომ დღისით მას ბელტები დაექრა და მეზობელი ქაობიდან ამოეტანა. ქობთან ბარი და თოხი ეწყო. ქობში შევიდნენ; კერიაში ნაკვერჩხლები იღვენთებოდა.

ქობი ქვით იყო ნაგები, გარედან კი ბელტებით დაფარული, როგორც ჩვეულებრივად აკეთებენ ისლანდიაში. შიგნით კედლებს ხავსით დაფარული ქვის სკამი ჩასდევდა. იგი ისეთი განიერი იყო, რომ ზედ ორ კაცს შეეძლო დაწოლა. ამ სკამზე საწოლი იყო მოწყობილი; ბოლს რომ არ შეეწუხებინა იქ მყოფი და კარიდან ორპირ ქარს არ დაებერა, სკამის თავზე კაღონი იყო გამართული და ზედ ფარდის მაგივრად ტყავები და საბანი ეკიდა.

ლეიკნიმ დიდხანს იცადა, მაგრამ ლიოტი არ გამოჩნდა. მაშინ მონას უთხრა, შენ წადი და გომურში დაწექიო. ქობში ციოდა. ლეიკნის ცეცხლის ანთება ქმრის მოსვლამდე არ უნდოდა, ვაითუ შეშა არ გვეყოსო, და ლოგინში ჩაწოლა არჩია. საწოლს საბანი ჩამოათარა, რომ სიცივეს არ შეეწუხებინა და ღრმა ძილს მისცა თავი.

შუალამეს ქობში ლაპარაკმა გამოაღვიძა. საბანი გადასწია და კერიაზე ცეცხლი დაინახა. ლიოტი სკამზე იჯდა მისკენ ზურგშექცეული, პირდაპირ ვილაც ეჯდა, მაგრამ ლეიკნიმ ვერ გაარჩია, ვინ იყო; ხმა რომ ამოიღო, მამინაცვლის ხმა იცნო.

ვეტერლიდე ამბობდა:

— ძალზე წინდაუხედავად იქცევი, ჩემო დისწულო, ამ მთაში რომ დაგიდვია ბინა, როცა სიგურდ ბენესონსა და მის ნათესავებთან შუღლი გაქვს. ხომ იცი, სიფრთხილეს თავი არ სტკივა. ლეიკნისათვის დიდი უბედურება იქნება შენი დაკარგვა. ბიჭებიც სულ პატარები გყავს და მათთვის ჭერ კიდევ საჭირო ხარ.

ლიოტი იჯდა და კედელზე თავი ჰქონდა მიდებული. მან თქვა:

— ფეხებზე მკილია ჩემი მტრები, მათ გამო გამცილებლებით არ ვივლი. ისიც კარგად ვიცი, რომ მათი ხელით სიკვდილი არ მიწერია. ყველაზე საშინელი სიკვდილი ერთმა ადამიანმა მისურვა... და ერთხელაც იქნება, მე და ის ერთმანეთს შევხვდებით. სხვა ყველაფერი კი არაფრად

მიმაჩნია.

-- რაზე ამბობ? -- ჰკითხა ვეტერლიდემ. ლიოტმა არაფერი უპასუხა. მცირე ხანს გაჩუმდა, მერე კი ვთქვა:

-- ლეიკნის ერჩია, ადრე დაქვრივებულიყო, აქამდე დარდოც გაუვლიდა.

ცუდად გცნობია ლეიკნი, -- შენიშნა ვეტერლიდემ. -- მე გგონია, რომ მეორეჯერ გათხოვებას აღარ ინდომებს, რადგან პატივსა სცემს იმათ ხსოვნას, ვინც უყვარს.

ლიოტი უძრავად იჯდა და ხმას არ იღებდა. ვეტერლიდემ განაგრძო:

-- ცხადია გესმის, შენ რომ ცოლი შეგხვდა, ისეთს ვერსად იპოვიდი, მთელი ქვეყანა რომ მოგველო.

მართალია, მიუგო ლიოტმა, -- მაგრამ რა ვქნა, ასჯერ მირჩენია შავი ხალი იმ ქალის მკერდზე, ვიდრე ლეიკნის მთელი სიტურფე. მე ის გოგო უფრო მიყვარდა. დანა რომ დამარტყა კისერში, ვიდრე ლეიკნი მიყვარს, როცა ყელზე მეხვევა. ისე არ დაუღლრნივარ სევდას, ზამთარში დოვრის უღრან ტყეში რომ მივლია და ყურში ჩამესმოდა მისი განრისხებული სიტყვები. ვიდრე ახლა, როცა სკუმედალში ვბრუნდები და ვიცი, რა ალერსიანად შემხვდება ლეიკნი ჩემი სახლის კართან. მირჩენია თეთრ დათეს ჩავეუარდე თათებში, ვიდრე ის კორეს მკლავებში მწოლიარე წარმოვიდგინო.

ვეტერლიდემ გაშმაგებით შეჰყვირა:

ცუდად მოგიწყევია შენი ცხოვრება, დისწულო; მაგრამ უფრო ცუდი ის არის, რომ ამაზე არაფერი გითქვამს მანამ, სანამ შენს ცხოვრებას ლეიკნის დაუკავშირებდი.

-- მართალი ხარ, ... უპასუხა ლიოტმა, -- მაგრამ იმედი მქონდა, რომ დავივიწყებდი იმ ქალს, ცოლს რომ ვითხოვდი, ახლა კი ვხედავ, ის სიგლახე, რაც მას გაუუკეთე, მევე მომიბრუნდა და ამიტომ ვიტანჯები ასე. ჩემი ცხოვრების ბოლო დღემდე უნდა ვიღარდო, რომ ჩემი იყო ქერთმიანი ქალიშვილი და სამუდამოდ კი დავკარგე.

შენ მე მაშინებ, უთხრა ვეტერლიდემ. -- ნუთუ ასე ბოროტად გადაუხადე გუნარს სტუმართმოყვარეობა?

-- უფრო უარესად, ვიდრე შენ გგონია, -- უპასუხა ლიოტმა. ჩემი ცხოვრების საუკეთესო წუთები მაშინ იყო, როცა მე და ვიგდისი ვოლოს ვკრეფდით ტყეში სამსხვერპლოსთან; უფრო დიდ ბედნიერებას განვიცდიდი.

ვიდრე მაშინ, როცა თითქმის ბავშვმა მამაჩემის მკვლელი მოკვალა. მაგრამ როდესაც ის გოგო უკანასკნელად დამცილდა, თან გაიყოლა დიდი წუხილი... თუმცა მოგვიანებით მივხვდი, რომ საკუთარ თავს უფრო მეტი უბედურება დავატებე.

— შენ თუ გუნარის ქალიშვილი ძალით დაიმორჩილე, სიგლაზე ჩაგიდენია, რომელსაც შენგან არ ველოდი.

ლიოტს მწარედ ჩაეცინა:

— იქნებ ყველაზე ნაკლებად თვითონ ველოდი ამას საკუთარი თავისაგან.

ვეტერლიდემ შენიშნა:

— ცუდად მოქცეულხარ, ჩემო დისწულო.

ლიოტმა ისევ მწარედ ჩაიციხა და ჩაილაპარაკა:

— ჰო, ვერაფერი ბიჭობაა.

ამის შემდეგ ორივე დუმდა. ბოლოს ლიოტი ადგა და ტანზე გახდა დაიწყო. ვეტერლიდეს ჰკითხა, როგორ ფიქრობ, დრო არ არის დავიძინოთო.

ეს რომ გაიგონა, ლეიკნი კედელს მიეკრო. ვერხვის ფოთოლივით აცხცახებდა, მაგრამ თვალები დახუჭა და თავი მოიძინარა.

ლიოტმა ტანისამოსი გაიხადა, სკამს მიუახლოვდა, რომელზეც ლეიკნი იწვა და საბანი გადასწია. ის იყო, ლოგინში უნდა შეწოლილიყო, რომ ცოლი დაინახა. მთლად აიღეწა და საბანი დაუშვა, შემდეგ ისევ გადასწია, დაიხარა და ჩუმად დაუძახა. ლეიკნიმ არ უპასუხა, ღრმად სუნთქავდა, თავი მოიძინარა. ლიოტი მოტრიალდა და ვეტერლიდეს უთხრა:

— ლოგინს მეორე სკამზე დაგიგებ, თურმე ლეიკნი მოსულა და აქ დაუძინია.

ვეტერლიდემ შეჰყვირა, მაგრამ ლიოტმა ჩააჩუმა:

— მგონი, რაც ჩვენ აქა ვართ, მას შემდეგ მაგრად სძინავს, — თქვა ჩუმად.

მან ვეტერლიდეს ლოგინი დაუგო და ხმა არ ამოუღია. შემდეგ ლეიკნის მიუწვა. უნდოდა დარწმუნებულიყო, მართლა ეძინა თუ არა და ხელი დაადო მკერდზე. ლიოტმა იგრძნო, როგორ უკანკალებდა ქალს მთელი სხეული, გული კი ისე უფართხალებდა, როგორც ბადეში გაბმულ თევზს.

ლიოტი იწვა და ფიქრობდა, რა ეთქვა მისთვის, მაგრამ ვერაფერი მოიფიქრა. იმ ღამეს ორივე თავს იმძინარებდა, მაგრამ თითოეულმა იცოდა, რომ მეორეს არ ეძინა. გათენებისას ლიოტს ჩათვლიდა. მაშინ ლეიკნი მთლად მოეშვა და ტირილით იჭერა გული. ბოლოს მასაც ჩაეძინა.

როცა გაიღვიძა, ლიოტი მის გვერდით არ იყო. ის და ვეტერლიდე ადრე ამდგარიყვნენ და საუზმეს ამზადებდნენ. ლეიკნიმ სწრაფად ჩაიკვა და მიესალმა მათ. ვეტერლიდემ ჰკითხა, სეტერზე როდის მოხვედი და ჩვენი დაბრუნება გაიგე თუ არაო. ამ დროს ლიოტი უცებ წამოდგა და გარეთ გავიდა, რომ ცხენებისათვის მიეხედა.

ლეიკნიმ ვეტერლიდეს უპასუხა, სალამო ხანს მოვედი, დაცდა მინდოდა, მაგრამ ძილი მომერია, დაეწევი და დილაშდე ღრმად მეძინაო.

— ლიოტ, თქვენ კი სად იყავით, შენ და ვეტერლადე? — ჰკითხა მან.

ლიოტმა უპასუხა, კაკანათების დასათვალიერებლად ვიყავი წასული და ტყეში სკუმადელისაკენ მომავალ ვეტერლიდეს შევხვდიო.

ლიოტმა კარიდან ორი კაკაბი ჩამოხსნა, ლეიკნის მიაწოდა და სთხოვა, მოხარშეო. ცოტა ხნის შემდეგ ლეიკნი და ვეტერლიდე სკუმადელში გაემგზავრნენ, ლიოტი კი სეტერში დარჩა.

სალამო ხანს ლიოტი შინ რომ ბრუნდებოდა, ლეიკნი კარებში იდგა, მაგრამ ლიოტის დანახვაზე საფეიქრო ოთახში შებრუნდა. ლიოტი უკან გაჰყვა, ხელები მხრებზე დაადო და შემოაბრუნა. ლეიკნის დაპალუპით ჩამოსდიოდა ცრემლები. ლიოტმა აკოცა და უთხრა:

— მეც კარგად ვიცი, რა ბედნიერი ვიქნებოდი, შენი სიყვარული რომ მიხაროდეს. შენზე კეთილი ქალი მთელ ქვეყანაზე არ მეგულება.

ლეიკნიმ უპასუხა:

— რომ იცოდე, გუშინდელ თქვენს ლაპარაკს ისე არ გავუმწარებვიარ, როგორც შენ გგონია. ჩემთვის ყველაზე საშინელი იყო შენი ხმა, როცა მისი სახელი წარმოთქვი იქ. ქალაში, პოლტარიდან შინ რომ ვბრუნდებოდიო.

— ახლა როგორღა ვიცხოვრებთ? — ჰკითხა ლიოტმა.

ლეიკნიმ უპასუხა:

— როგორც შენ მოისურვებ. მე ხომ ყოველთვის იმას ვაკეთებ, რაც შენ გსურს.

ცოტა ხანს ლიოტი იდგა და სადღაც იყურებოდა, შემდეგ ლეიკნის აკოცა და გავიდა.

დრო ყველანაირ დარდს აქარავებს. ასე მოუვიდათ ლიოტსა და ლეიენისაც. გადიოდა წლები. საზრუნავი ბევრი ჰქონდათ და საერთო დარდსაც ერთად უძლებდნენ. სრული თანხმობა და სიმშვიდე სუფევდა მათ შორის. არც ერთხელ არ წაყინვლავებულან. მეტწილად სკუმედალში ცხოვრობდნენ. სტუმრები იშვიათად ჩადიოდნენ მათთან.

ლიოტსა და ლეიენის სამი ბავშვი ჰყავდათ. უფროსი ბიჭი. ლიუტინგი. დიდუდასთან იზრდებოდა. პოლტარში, მაგრამ ბალლობაშივე მოკვდა. მეორე ბიჭს გისური ერქვა. უმცროს გოგონას კი სტეინვორი. გოგონა მამას გამორჩეულად უყვარდა. ეს ორი ბავშვი უბედურმა შემთხვევამ იმსხვერპლა. ეს ასე მოხდა.

გაზაფხულის ერთ საღამოს გისური და სტეინვორი სკუმედალის სახლკარის შორიახლოს თამაშობდნენ. გისური მიზანში ისროდა თავის ტოლ მეზობელ გლეხის ბიჭებთან ერთად. ის შვიდი წლისა იყო. სტეინვორი კი ოთხის. გოგონა მმას ჩამორჩა და მარტო დაიწყო თამაში ნაკადულის პირას, რომელიც იქვე ლობის უკან მიედინებოდა და მდინარე სეარტოს ერთვოდა. ნაკადული ისე პატარა იყო რომ ზაფხულობით შრებოდა. გაზაფხულობით კი მის კალაპოტში წყალი ბლომად გროვდებოდა. ახლა ბიჭებს დაეგუბებინათ. უნდოდათ დიდი მდინარისათვის დაემსგავსებინათ. ამის გამო ყველაზე ღრმა ადგილი მოზრდილ ადამიანს მუხლამდეც სწვდებოდა.

პატარა სტეინვორი ნაკადულის ნაპირზე დადიოდა და კენჭებს აგროვებდა. მეორე ნაპირზე ჩამავალი მზის სხივებით განათებული კოხტა ბორცვი დაინახა, რაკი ვერ მოისაზრა, რომ ჭერ ყვავილები არ იქნებოდა და იფიქრა, იმ გორაკზე უფრო იქნებამო, მოძებნა წყალმცირე ადგილი და მეორე ნაპირზე გავიდა.

ყვავილები ვერ ნახა. მაგრამ კარგი სათამაშო ადგილი კი იყო: შეაგროვა ერიკა, კენჭები და კარ-მიდამოს შენებას შეუდგა ბოსლებით და თავლით.

ცოტა ხნის შემდეგ ბიჭები თამაშს მორჩნენ და სახლებში წავიდ-წამოვიდნენ. გისური კი მეორე ნაპირზე გადავიდა, რომ ენახა, რას აკეთებდა მისი დაიყო.

ამ ცხენებს ვერაფერი მოუხერხე, თქვა გოგონამ და მუქი კენჭების

გროვაზე მიუთითა. მომეხმარე ეს ცხენი დაევიკირო. ხელიდან მისხლტება და თავს ვერ ვუჭერ. ამ სიტყვებით სტეინვორმა კენჭი ბორცვს გადალმა ისროლა და თვითონაც გაეკიდა.

გისურიც მაშინვე ჩაება თამაშში, მაგრამ დის აშენებული კარ-მიდამო არ მოეწონა და გადაწყვიტა თვითონ აეშენებინა მეორე კარ-მიდამო.

ნორვეგიაში გავემგზავრები, - თქვა მან. კარგი სამშენებლო ხე-ტყის ჩამოსატანად.

მან დას ფეხსაცმელები გახადა, მშრალი ტოტებით გაავსო და მდინარეში ჩაუშვა. მალე ახალი კარ-მიდამო ააგეს. მაგრამ როცა მშენებლობა დაამთავრეს, მზე უკვე დიდი ხნის ჩასული იყო. ბავშვები დასველდნენ და გაითოშნენ. გადაწყვიტეს შინ დაბრუნებულიყვნენ და ევახშმათ. მაგრამ სტეინვორის ფეხსაცმელი დაიკარგა და აკანკალებული გოგონა ნაკადულის ნაპირზე იდგა, ვერ გაებედა ცოცხალში ფეხი ჩაეყო.

მოდო გადაგიყვან, - უთხრა გისურმა. ხელში აიყვანა თავისი და და მდინარეზე გადასვლას შეუდგა.

აგერ მამაც ბრუნდება. --- დაიყვირა სტეინვორმა და ორივე ხელების ქნევა დაიწყო, რომ დანახვებოდნენ ლიოტს. რომელიც მეორე ნაპირზე გამოჩნდა ცხენზე ამხედრებული. მაგრამ გისურს უეცრად ფეხი მოუტურდა ნაკადულის ფსკერის ყინულოვან ქერქზე და დაეცა დასთან ერთად.

ლიოტმა, რომელიც მდინარის ფონისაკენ ეშვებოდა, დაინახა ბავშვები და თვითონაც ხელი დაუქნია. უცებ თვალი შეასწრო. რომ ბავშვები დაეცნენ და აღარ დგებიან. ცხენიდან ჩამოხტა და მდინარისაკენ გაიქცა. დინებამ კინალამ წაიღო, მაგრამ მაინც მშვიდობიანად გავიდა მეორე მხარეს, ბორცვზე აირბინა და დაინახა, რომ ბავშვები უძრავად იწვნენ ჩალრმავეებულ ადგილას. ლიოტმა ისინი ამოიყვანა და დაინახა, რომ გისურს საფეთქელი ქვისათვის დაერტყა, გოგონა კი ქვეშ მოჰყოლოდა. ორივე მკვდარი იყო.

ლიოტი უმალ მიხვდა, რომ მათი გადარჩენა აღარ შეიძლებოდა. მაგრამ ხელში აყვანილი ბავშვებით მაინც სახლში მიიქრა და ბრძანა რძე გაეცხელებინათ და თბილი ტყავები მოეტანათ.

ლეიკნი მიტკალივით გაფითრდა, როცა ბავშვები დაინახა, მაგრამ თქვა, არაფერია, მალე გონს მოვლენო. ბავშვები დაზილეს. რა არ გაუკეთეს, მაგრამ მათ სიცოცხლის ნიშანწყალი არ ეტყობოდა. ბოლოს

ლიოტი მოსცილდა მათ. კერიასთან დაჯდა და სახეზე ხელები აიფარა. ლეიკნი კი იმედს არ კარგავდა; ბავშვებს ზელდა, ცდილობდა თბილი რძე ჩაესხა მათთვის პირში, თუმცა ყველა ეუბნებოდა, მაგათ აღარაფერი ეშველებათო.

მაგრამ ლეიკნიმ გულში ჩაიკრა ბავშვები დი იყვინა:

— არა, არ გაეჩერდები, სანამ არ გავაცოცხლებ, აუცილებლად გაცოცხლდებიან.

მან ბავშვები საწოლში ჩააწვინა, დაიხარა და პირში ჰაერის ჩაბერვა დაუწყო. ლიოტი ადგა, მხრებში მოჰკიდა ხელი და უთხრა:

— მოეშვი, მიცვალებულებს ასე არ ექცევიან.

ლეიკნი ხელიდან გაუსხლტა და საზარლად შეჰყვირა. თავსაფარი მოიძრო და თმის გლეჯა დაიწყო. შემდეგ კარს მიეარდა და დაიყვირა, მეც თავს დაეიხრჩობო. ლიოტმა დაიჭირა იგი, ხელში აიყვანა და ლოგინზე დასვა. მერე ძალით გახადა და დააწვინა. მთელი ღამე არ მოსცილებია, გვერდით ეჯდა და ხელით ეჭირა. ლეიკნი უგონოდ იყო და ლიოტს ეგონა, სამუდამოდ შეიშალაო კეუიდან.

ღილას ლეიკნი ოდნავ დამშვიდდა. დღისით ადგა კიდევ, მაგრამ სულ ჩუმად იყო, აღარც ტირიდა, მაგრამ ისეთი სახე ჰქონდა, თითქოს ეს-ეს არის კუბოდან წამოდგაო.

XXXII

სკუმედალს მძიმე დრო დაუდგა. ისე გავიდა დრო აღთინგამდე. ლიოტი აღთინგზე აუცილებლად უნდა წასულიყო, რადგან საქმეები ჰქონდა მოსაგვარებელი. ლეიკნის წაყვანაც უნდოდა, მაგრამ ლეიკნიმ უარი განაცხადა, მგზავრობის თავი არა მაქვსო, და ლიოტს მარტო მოუხდა წასვლა.

შინ რომ დაბრუნდა, ლეიკნიმ პირველივე საღამოს უთხრა, რამდენიმე დღე საფეიქროში მეძინა და გთხოვ, კიდევ რამდენიმე ხანს ნება მომეცი, ღამე იქ გავატაროო.

ზაფხული იწურებოდა, ლეიკნი ისევ საფეიქროში ცხოვრობდა, საოჯახო საქმეებს თავი მიანება, აღარაფერს აკეთებდა. ყოველ საღამოს სამლოცველოში დადიოდა, რომელიც ლიოტმა ააშენა იქვე სახლთან, და გვიან ღამემდე ლოცულობდა.

ერთ საღამოს, როცა ლეიკნი საბლოცველოში წასასვლელად ემზადებოდა, სათეიქროში ლიოტი შევიდა და ლეიკნის სთხოვა ცოტა ხანს მოეცადა.

— ჩემთან როდის აპირებ გადმოსახლებას? — ჰკითხა მან.

ლეიკნიმ არათფერი უპასუხა და ლიოტმა განაგრძო:

არც შენთვის და არც ჩემთვის არ ივარგებს, ასე ცალ-ცალკე ვიცხოვროთ და თითოეული თავის მწუხარებას გულში იკლავდეს. ორივესთვის უკეთესი იქნება, თუ შინ დაბრუნდები, სახლსაც მიხედავ და შეებასაც იგრძნობ.

— ოჯახის მოვლის თავი აღარა მაქვს, — მიუგო ლეიკნიმ, — იქ, სახლში, სულ მეჩვენება, რომ რაღაც დამავეიწყდა, მერე უცებ გამახსენდება, რომ აღარ არიან ბავშვები, რომლებსაც მე ვკვირდები.

ლიოტი ჩაფიქრდა და თქვა:

— მაშ იქნებ დედას ესტუმრო? მე გაგაცილებდი.

ლეიკნიმ ჩუმად ჩაილაპარაკა:

— მე ერთ რამეს ვნატრობ... შენ თუ ნებას მომცემ.

— განა შემძლია რამეზე უარი გითხრა? მზად ვარ ყველა თხოვნა შეგისრულო, — უპასუხა ლიოტმა.

— აღარ მწადია შენი ცოლობა, — ხმამალა წარმოთქვა ლეიკნიმ:

— ნება მომეცი აქედან წავიდე.

ლიოტმა წარბები შეიკრა:

— ვიცი, რომ ჩემთან კარგი ცხოვრება არ გქონია. არასოდეს არ წამოგიყვანდი სკუმედალში, რომ მცოდნოდა ასე აეწყობოდა ყველაფერი. მაგრამ, გახსოვს, ერთხელ აკი გკითხე — ამის შემდეგ როგორღა ვიცხოვროთ-მეთქი, და შენ ჩემთან დარჩი. იქიდან მოყოლებული ყოველთვის ვცდილობდი შენი ცხოვრება რაც შეიძლება უკეთ მომეწყო, არც ერთხელ არ გვიჩხუბია და ერთი უხეში სიტყვა არ მიკადრებია შენთვის. იმ ერთადერთი შემთხვევის გარდა ხელით არ შეგხებივარ. აქ, სახლში, ჩემი ტოლი და სწორი იყავი ყველაფერში და შენს საქმეებშიც არასოდეს ჩაერეულვარ. სხვა ქალებს არ გავკარებია და ბავშვებიც მხოლოდ შენგან მყავდა.

— ახლა აღარც ჩემთან გყავს ბავშვები, — უპასუხა ლეიკნიმ. ხელები სახეზე მიიფარა და აქვითინდა.

— ჰოდა, სწორედ მაგიტომ არის, რომ მეც შენსავით ვნაღვლობ და მიკვირს, ჩემთან ცხოვრება რატომ აღარ გინდა.

ლეიკნი წამოდგა და მტკიცედ თქვა:

— უნდა გამეყარო. მიზეზად ისიც იკმარებს, რომ მე ვამბობ უარს შენთან ცხოვრებაზე. შეგიძლია სხვა ქალი შეირთო და ამ უღაბურ ადგილსაც გაეცალო. მთელი იმ წლების განმავლობაში, რაც ერთად ვართ, ერთხელაც არ მინახიხარ მხიარული.

ლიოტი ერთხანს გაჩუმებული იყო, მერე კი ძალან ჩუმად ჰკითხა:

— მართალი მითხარი, ლეიკნი, შენ თვითონ გინდა აქედან წასვლა? ალარც ჩემთან დაწოლა გინდა?

ეს თქვა ლიოტმა, ლეიკნის მოეხვია და მუხლებზე დაისვა. ლეიკნი ათრთოლდა და ხმა ვერ ამოიღო. მაშინ ლიოტმა დაუმატა:

— გახსოვს, ლეიკნი, შენ ერთხელ თქვი: ყოველთვის ისე ვიქცევი, როგორც შენ გსურსო.

ლეიკნი ისევ აქვითინდა, ლიოტის ხელი სახეზე მიიხუტა და თქვა:

— მეგონა, თვითონ გინდოდა ჩემი დატოვება.

ლიოტი დაიხარა და უთხრა:

— ეს დიდი ხნის წინ იყო, ლეიკნი... ახლა კი მივხვდი, რომ უშენოდ ცხოვრება არ შემიძლია.

იმავე საღამოს ლეიკნი სახლში შევიდა და ვახშამზე ძველებურად თავისი ადგილი დაიკავა. ამის შემდეგ მათ შორის ფაქიზი სიყვარული სუფევდა. ბავშვებზე ალარ ლაპარაკობდა ლეიკნი, მაგრამ მწარედ იგლოვდა მათ.

ერთ საღამოს მთელი ქალაქობა ტანს იბანდა. ბანაობის შემდეგ ლეიკნი ოთახში შევიდა, თმა გასაშრობად ჩამოიშალა. ლიოტი მას მიუახლოვდა, ხელი მოკიდა ხშირ თმაზე და უთხრა:

იცი ლეიკნი, შენი თმა ახლა უფრო ლამაზი და ღია ფერისა მეჩვენება.

ლეიკნი წამოენთო და თმა გამოსტაცა. ლიოტმა ახალა შეამჩნია, რომ ლეიკნის თმას კალარა შეჰპარვოდა, საფეთქლებზე კი მთლად გათეთრებულიყო.

კიდევ ერთი წელი გავიდა. ლიოტმა შეამჩნია, რომ ლეიკნი ღამღამობით ხშირად ტიროდა. აღერსიანად ეკითხებოდა, რა დაგემართაო, მაგრამ ლეიკნი პასუხს თავს არიდებდა.

ერთხელ ლიოტმა უთხრა:

— როგორც კი ბავშვი გაგიჩნდება, რომელზედაც ახლა ფეხმძიმედ ხარ, ისევ გამხიარულდები.

ამაზე ლეიკნი უფრო მწარედ ატირდა.

ერთხელ ლიოტი ბელელში შევიდა და დაინახა ლეიკნი, რომელიც სკივრს ალაგებდა. ლიოტმა სთხოვა, ფრთხილად იყავი, ამ წვრილმანების გამო თავს ნუ იწუხებო.

— არა უშავს, — უპასუხა ლეიკნიმ, — არ მინდა ჩემს შემდეგ არეული სახლი დარჩეს. სანამ ძალა მეყოფა, ყველაფერს დავალაგებ სახლში.

— მაგას ნუ ამბობ, — თქვა ლიოტმა და გაღივება სცადა. — რაო, სიკვდილს ხომ არ აპირებ?

იგი სკივრზე დაჯდა და ლეიკნი მუხლებზე დაისვა. ლეიკნიმ თქვა:

— იცი, გისურვი და სტეინვორი ყოველდღე ოთახში დადიან და მევედრებიან, თქვენს ლოგინში დაგვაწვინეო, წყალი კი წურწურით ჩამოსდით... ხანდახან კი მთხოვენ, ჩვენთან მოდიო, გვერდით მოგვიწექ, მოგვეხვიე და დაგვათბეო. მე კი ვპასუხობ ხოლმე: არ შემძლია, რადგან ბავშვს მუცლით ვატარებ-მეთქი. ამაზე მეუბნებიან: კარგი, როცა ჩვენი ძამიკო დაიბადება, შენ ჩვენთან უნდა მოხვიდე და გაგვათბო, აკი შეგვპირდიო.

— ეგ ყველაფერი სიზმარში ნახე, — უთხრა ლიოტმა, — ძალიან კარგად იცი, რომ ჩვენი ბავშვები უფალმა წაიყვანა. მიწაზე მხოლოდ კერპთაყვანისმცემლების მოუსვენარი სულეები დაძრწიან, ჩვენი ბავშვები ხომ მონათლულები იყვნენ და წმიდა მიწაში განისვენებენ. მოეშვი მაგ ლაპარაკს და თავიდან გამოიგდე ეგ აზრები.

— ისინი ისევე ნათლად ენახე, როგორც ახლა შენ გხედავ, — უპასუხა ლეიკნიმ, — ხელიც კი მომკიდეს და ამ შეხებისას ძვლებამდე დამიარა სიცივემ.

— კარგი ერთი, ცული დარი იყო და ალბათ გციოდა, — ამშვიდებდა ლიოტი და ნაზად ეხვეოდა. — შენს ლოგინთან კედელს დავაგმანინებ. შენ კი სიკვდილზე ხმა აღარ ამოიღო. ბავშვები კარგად არიან იქ, სადაც ახლა იმყოფებიან, შენ კი მე უფრო მკვირდები, ვიდრე მათ.

ამ საუბრის შემდეგ მალე ლეიკნიმ ბიჭი დაბადა. ლიოტი ბებიასთან განუწყვეტლივ ეკითხებოდა, როგორი მშობიარობა აქვსო, ისიც პასუხობდა, უკეთესი რომ არ იქნებო. როცა ბავშვი დაბანეს და მამას მიუყვანეს, ისეთი სუსტი და უსუსური აღმოჩნდა, რომ ყველა გადაგდებდას ურჩევდა. ხალხი ლიოტს ეუბნებოდა:

— ამ ბიჭიდან არაფერი გამოვა, კიდევ რომ გადაარჩეს, ხეიბარი

იქნება, თქვენც მძიმე ტვირთად დაგაწვებით დათვითონაც უბედური იქნებაო.

— მე ქრისტიანი ვარ, — პასუხობდა ლიოტი, — ბავშვის მიმართ ეს სიბოროტე იქნება; მე მაგის გამკეთებელი არა ვარ. იქნებ გვიშველოს ღმერთმა და კაცად აქციოს.

ბიჭი მონათლეს და თურბიერი იდაარქვეს.

ლეიკნი მწარედ ატირდა, როცა გაიგო, ბავშვი ძალზე სუსტი და უსუსურიაო. მასაც მიაჩნდა, რომ აჯობებდა, ბავშვს არ ეცოცხლა.

ბიქს მგლის ხახა ჰქონდა, მარჯვენა ხელი — მარცხენაზე მოკლე, თანაც დასახიჩრებული.

ლეიკნიმ ლიოტს ეს რომ უთხრა, ლიოტმა გაუღიმა და თქვა, დიდი არც მარცხენა ხელი აქვსო.

ლეიკნი თავს კარგად გრძნობდა და მეთუ დღეს წამოდგა. მაგრამ იმავე საღამოს დიდი სიცხე მისცა და ისევ დაწოლა მოუხდა. მეორე დღეს უარესად გახდა. ლიოტი სულ ფერხთით ეჭდა ლოგინზე. ლეიკნიმ თქვა:

— ვშიშობ, რომ, მგონი, სწორედ ის მოხდება, რისიც ყოველთვის მეშინოდა... მე კი სულ ლოცვაში ვიყავი, რომ ახლა არ დაეცილებულიყავით ერთმანეთს. იმასაც ვწუხვარ, რომ ავადმყოფი, ხეიბარ ბიქს გიტოვებ. ყველაზე მეტად კი ის მადარდებს, რატომ უფრო ადრე არ მოვკვდი, მაშინ ხომ ასე არ მიგლოვებდი.

ლიოტმა აკოცა და უთხრა:

— შენი სიზმრების და ზმანებებისა არა მჭერა, მაგრამ იცოდე, ჩემი ცხოვრების საუკეთესო წლები შენთან მაქვს გატარებული.

ლეიკნიმ ჩაიძინა, ლიოტი კი მთელი ღამე გვერდით ეჭდა, დილით ლეიკნიმ უტბად გაიღვიძა და ლოგინში წამოჯდა. ორივე ხელი კარისაკენ გაიშვირა, მერე ლიოტს ყელზე შემოეხვია. ისევ ლოგინზე დაეცა გულადმა და ლიოტიც თან გადაიყოლა. წამის შემდეგ ხელი გაუშვა და ლოგინში გაშეშდა. იგი მკვდარი იყო. ლიოტმა მწარედ გამოიტირა ცოლი, ხალხი ამბობდა, ვაჟაკურად იტანს მწუხარებას და არავის შესჩივისო. ლიოტი თვითონ უვლიდა ბავშვს და უზომოდ უყვარდა. ყველას ეუბნებოდა, ბიჭი გამოკეთდებაო, მაგრამ სხვებს კი ისევ მიაჩნდათ, რომ ამ ბავშვის ცოცხლად დატოვება არ ღირდა. თურბიერნმა ერთი ზამთარი იცოცხლა, გაზაფხულზე კი კრუნჩხვებისაგან მოკვდა.

ალთინგზე ლიოტმა თავისი კარ-მიდამოს გაყიდვა გამოაცხადა. მერე

ხომალდი შეიძინა და ზღვაში გავიდა. ნორმანდიაში დაშორდა იმ ისლანდიელებს, რომლებიც ზღვაში გამოჰყენენ. ამის შემდეგ ისლანდიაში მის შესახებ აღარაფერი სმენიათ.

XXXIV

იმის შემდეგ, რაც მეფე ოლავე ტრიუგვესენი მოკლეს, ილუგე ქერათმიანი ოსლოში ჩავიდა. ამ სახელოვანი მეფის შემდეგ მას აღარ სურდა ემსახურა არც ერთ ბელადთან, რომელიც ნორდლანში მბრძანებლობდა. ილუგემ გადაწყვიტა ერთ ადგილზე დამკვიდრებულიყო და მან ისევე ხელი სთხოვა ვიგდისს. ვიგდისმა კარგად მიიღო, დიდი ნაღიმი გამართა მის პატივსაცემად, სადაც გრეფსინელი კორეც იყო მოპატივებული. ამ ორ სტუმარს განსაკუთრებული პატივით ეპყრობოდა.

ერთხელ ვიგდისმა ორივეს შესთავაზა ბელელში გაყოლოდნენ, რადგან ცალკე უნდოდა მასთან საუბარი. ბელელში რომ შევიდნენ, ვიგდისმა უთხრა:

— თქვენ ორივეს ჩემი შერთვა გსურდათ. ასეთ პატივს არც ველოდი. ორივენი ღირსეული ვაჟკაცები ხართ, მაგრამ როგორც არ უნდა გაფასებდეთ, გათხოვებას არ ვაპირებ, რადგან მინდა ჩემმა ვაჟმა მიიღოს მთელი ჩემი ქონება და უმამობა არ იგრძნოს. რომ გავთხოვდე, მაშინ ქონება უნდა გაინაწილოს ჩემს კანონიერ შვილებთან. ორივეს იმდენი სიკეთე გაქვთ გაკეთებული ჩემთვის, რომ უპირატესობას ვერც ერთს ვერ მოგანიჭებთ. ამიტომ ჩემი რჩევა ასეთია: კორე, შენს დას, ქელგეს, ილუგეს მიათხოვებ, ილუგე იყიდის ბაუგსდადირის კარ-მიდამოს, მთის გაღმა რომ მდებარეობს; კორე კი ითხოვს რაგნა გიოტგარდსდატერს, ჩემს ნათესავს, დღეს რომ აქ ნახეთ. რაგნა ულამაზესი და უმდიდრესი გოგოა ჩვენს მხარეში. თუ ერთმანეთს დაუმეგობრდებით და დაუნათესავდებით, თქვენ ხელში იქნება მთელი ეს მხარე და მოუეციოთ კიდევ: ჰოლდა, გთხოვთ ისმინოთ ჩემი რჩევა და მითხარით, თქვენ რაღას ფიქრობთ იმაზე, რაც მე ვითხარით.

პირველმა კორემ თქვა:

— არაფერი მაქვს საწინააღმდეგო, რომ ილუგე ჩემი სიძე გახდეს; თუკი ისე მოიქცევა, როგორც შენ ურჩევ. მეც მგონია, რომ ორივესათვის სასარგებლო იქნება დანათესავება. მე ჩემდათავად, არაფერს

დავიშურებ დის გასათხოვებლად.

ილუგემ უპასუხა:

— კარგი, მაგრამ იმავე დღეს, მე რომ ჰელგეს დაენიშნავ, შენ რაგნაზე უნდა დაინიშნო.

კორემ პასუხი არ გასცა, ვიგდისმა კი თქვა:

— ნუ გეშინია, გწამდეს, რომ მე არასოდეს გავთხოვდები. თქვენს ორივენი. კი გაზრდით თქვენს ბარაქას და გაძლიერდებით, თუ ისე მოიქცევით, როგორც გირჩიეთ. ცალ-ცალკე ბევრს ვერაფერს მიაღწევთ, ერთად კი ასჯერ უფრო მეტა ძალა მოგემატებათ.

კორემ და ილუგემ ხელი ჩამოართვეს ერთმანეთს და დაწერილებით დაიწყეს ამ საქმეზე სჯა-ბაასი.

ვიგდისი ძვირფასი ნივთებით საესე სკივრს მიუახლოვდა და ორივეს შესთავაზა, აიღეთ, რაც მოგეწონებათო.

თქვენი მეგობრობა არ მომაკლოთ, — თქვა მან, — და უარი არ მითხრათ ჩემს ერთ თხოვნაზე: ასწავლეთ ჩემს ვაჟს, ულვარს, იარაღის ხმარება და ყველაფერი, რაც უნდა იცოდეს ყოველმა კეთილშობილმა ქაბუქმა, რათა თქვენ დაგემგზავსოთ, როცა გაიზრდება.

ორივემ მეგობრობა აღუთქვა და მადლობა მოახსენა ძვირფასი ძღვენიანათვის.

ყველამ, ვინც კი ესწრებოდა ამ ნადიმს, გამომშვიდობებისას მიიღო ძვირფასი საჩუქარი და ამის შემდეგ ვიგდისის სახელი უფრო დიდი პატივით შეიძინა. ~~აგი-იღქურცილი იყო-ემი-დღეს-ხო-ინ-ან-მდებლა-და-სამსჯელო-უფლებებით-და-ფერობის-უძველეს-პარლამენტად-იფიცებოდა.~~

XXXV

ულვარი გაიზარდა და ლამაზი ქაბუკი დადგა. ის მალალი და ტანადი ყმაწვილი იყო, მაგრამ გამხდარი. დახვეწილნიკეთებიანი გრძელი სახე და ცისფერი თვალები ჰქონდა. მუქ წაბლისფერ თმას წითური ელფერი გადაჰკრავდა. ადრე დავაჟაკდა, რადგან პატარაობიდანვე დედა ყველაფერზე ელაპარაკებოდა, რაც მეთურნეობას ეხებოდა და რჩევასაც ეკითხებოდა. ელაპარაკებოდა როგორც ტოლს და მისი მხარში ამოდგომის იმედი ჰქონდა. ამიტომ იყო, რომ ულვარი ადრე დავაჟაკდა. ბევრი ლაპარაკი არ უყვარდა, მაგრამ გულითადობით გამოიჩინოდა და

ყველა პატივის სცემდა. დედა-შვილსაც ერთმანეთი ნაზად უყვარდა.

ულვარს არაერთხელ უკითხავს დედისათვის, ვინ იყო მამამისი, მაგრამ ვიგდისი ჩიუტად არ პასუხობდა. მხოლოდ იმას ამბობდა, ვერაფერ კარგს ვერ ვიტყვი მასზე და იმედი მაქვს, მის სახელს აღარ გაევიგონებო. ასეთი ლაპარაკის შემდეგ ის ყოველთვის სევდიანი ხდებოდა და ულვარიც აღარ აცივდებოდა.

კორე, ილუგე და ვიგდისი მეგობრობდნენ და ყოველ წელს ერთმანეთის პატივსაცემად ნადიმებს მართავდნენ. კორე და ილუგე ულვარს სიმარჯვესა და იარაღის ხმარებაში წვრთნიდნენ და ყოველნაირ თამაშობას ასწავლიდნენ. ულვარი ხშირად ჩადიოდა გრეფსინში, რადგან ეს კარმიდამო ვადინთან ყველაზე ახლო მდებარეობდა. მაგრამ უფრო უყვარდა ბიუესტადირში სტუმრობა, რადგან ილუგეს მთელი ქვეყნიერება ჰქონდა მოვლილი და თავისი თავგადასავლის კარგი მოყოლა იცოდა.

ერთ საღამოს, როდესაც ულვარი ილუგესთან იყო, იქ ჩამოვიდა მღვდელი ერიკი, რომელიც ვიგდისის აგებულ ეკლესიაში წირავდა. მღვდელმა მათ მოუთხრო, როგორ სძლია გიორგი ძლევაშვილმა ურჩხულს. ილუგემ შენიშნა: იმის შემდეგ, რაც ქრისტემ ეშმაკი დაამარცხა, ეგ ყველაზე დიდი გმირობააო. მერე დასძინა: მეც გიამბობთ ერთი გმირობის ამბავს, რომელიც ქალმა ჩაიდინა. მეორე ასეთ ქალს მთელ ქვეყანაზე ვერ იპოვით; იქნებ შენ, ულვარ, რაიმე გსმენია კიდევ ამ ქალზე, მაგრამ ალბათ ყველაფერი არ იცი. მაშ, მისმინეთო:

ილუგემ მათ მოუთხრო, როგორ გარბოდა ვიგდისი უდაბურ ტყეში ზამთრის სუსხიან ღამეს, როცა ვადინი იწვოდა. ვიგდისი არ დაუსახლებია, მაგრამ როცა თხრობა დაამთავრა, ულვარს მიმართა:

— იცი, ვის ამბავს გიყვები? ალბათ იცნობ იმ ქალს, მარცხენა ხელზე სამი თითი რომ აკლია.

ულვარმა უხმოდ დაუქნია თავი და ილუგეს ხელი ჩამოართვა. ილუგემ განაგრძო:

— თუ დედას დაემგვანე, ოდესმე შენ საგმირო საქმეებითაც ისახელებ თავს.

მეორე დღეს, როდესაც ულვარი სახლს უახლოვდებოდა, დაინახა, ეზოში დედამისი ცხენს აკმევდა. ულვარი ცხენიდან ჩამოხტა, დედასთან მიიბრძინა და მაგრად გადაეხვია. ვიგდისმა გაიცინა და ჰკითხა, რა დაგემართაო.

— არაფერი, — მიუგო ულვარმა, — მგონი, შენნაირი ქალი მეორე არ დადის დედამიწის ზურგზე.

ამ სიტყვებით დედის მარცხენა ხელს მისწვდა და მოკვეთილ თითებზე აკოცა.

— რას გელაქლაქა ილუგე? — ჰკითხა ღიმილით ვიგდისმა.

— იცი რას ვფიქრობ? -- უპასუხა ულვარმა, — შენ მეფე ოლაე ტრიუგვესენს უნდა გაჰყოლოდი ცოლად. ერთმანეთს შეჰფეროდით კიდევ.

ვიგდისი გაწითლდა, მაგრამ არაფერი უპასუხა. შვილს აკოცა და უთხრა, შინ შედი და ისადილეო.

XXXVI

ერთ საღამოს, ვადინში ორი ისლანდიელი ჩამოვიდა. ისინი თუნბერგში მიემგზავრებოდნენ. ნება ითხოვეს ვადინში გაეთენებიათ ღამე. ვიგდისმა ისინი კარგად მიიღო და დიდებულად გაუმასპინძლდა. ორივე სტუმარი თავაზიანი და გულლია ხალხი გამოდგა და ვიგდისი დიდხანს მუსაიფობდა მათთან.

ბოლოს ვიგდისმა ჰკითხა მათ, ხომ არ იცნობთ ადამიანს, რომელსაც ვიგა-ლიოტს ეძახიან და ცოცხალია თუ არაო.

— როგორ არა, უპასუხა ერთმა სტუმართაგანმა, — მსმენია ერთ რაუდასანელ ვიგა-ლიოტზე, მაგრამ იგი მოკლეს, ჩვენ რომ პატარები ვიყავით.

ვიგდისმა უთხრა, ეგ მაგდენი ხნის წინათ ვერ იქნებოდა, რადგან მახსოვს, ამ მხარეში ის კაცი რომ იყო ჩამოსულიო.

მაშინ მეორე ვაქარმა ამხანაგს მიმართა:

— განა ასე არ შეარქვეს სკუმედალელ ლიოტ გისურსენს, რომელმაც მამისათვის შური იძია. მაშინ სულ პატარა ბიჭი იყო და ეირელ თურბიერნის ცხვრებს მწყემსავდა.

— ვისზეც გვეკითხებით, იმასაც ლიოტ გისურსენი ერქვა. ხომ არ იცით ცოცხალია თუ არა?

ულვარი სკამზე იჯდა და ისმენდა; მან უცებ თავი ასწია, მაგიდაზე გადაიხარა და სტუმარს შეეხებოდა:

— მიაბგეთ რა, როგორ იძია მამისათვის შური მწყემსმა ბიჭმა.

ვიგდისმა ვაქს შეხედა, მაგრამ ხმა არ ამოუღია. ერთ-ერთმა ვაჰარმა თქვა:

— უამბე, ჰელგე, თუ დიასახლისი ისურებს ამის მოსმენას.

— რატომაც არა, მოვისმენთ, — თქვა ვიგდისმა ჩუმად და თვალები დახარა.

ჰელგემ დაიწყო:

— ის ლიოტი, გისურის ერთადერთი ვაჟი გახლდათ, რომელიც გეიტობაკელმა გუნარმა მოკლა. ამ მკვლელობაში გუნარის ნათესავეებსაც ერიათ ხელი. სულ რეანი იყვნენ, ერთ-ერთი არნე კოლსენი იყო, სწორედ ის გახლდათ მთავარი მკვლელი. გუნარმა საზღაური გადაიხადა ამ მკვლელობაზე და ფიქრობდა, რომ ვისაც გისურის საქმე მიჰყავდათ, ასეთი დიდი საზღაურით კმაყოფილნი უნდა ყოფილიყვნენ, რადგან გისურის ნათესავეები წერილფეხობა იყო გუნარის გვარისა და ნათესავეებთან შედარებით. მაგრამ არნე დაუსჯელი დარჩა, რადგან მის წინააღმდეგ საქმის აღმძვრელი არავინ ჩანდა. ლიოტი სულ სამი წლისა იყო, როცა მამა მოუკლეს. და აი ერთხელ, ზამთარში, ლიოტი ცამეტი წლისა რომ გახდა, რამდენიმე ბიჭთან ერთად მთაში დაკარგულ ცხვრებს ეძებდა. ბიჭები კლდის შევირლის ქვეშ ისხდნენ და სახლიდან წამოღებულ საგზალს შეეჭკეოდნენ. ბიჭები ტრაბახობდნენ, არა, მე უკეთესად ვიცი იარაღის ხმარება, არა, მეო. ლიოტი ამტკიცებდა, ისე ზუსტად ვისკრი ისარს, მიზანს არასოდეს ვაცდენო. ერთმა ბიჭმა გზას გახედა და თქვა:

— ხედავ, რამდენიმე კაცი მთიდან ჩამოდის. მათ შორის არნე კოლსენს ვხედავ; თუ მართლა ეგრე კარგად იცი ისრის სროლა, ლიოტ, აბა მოახვედრე იმ კაცს. მამაშენს ეს უფრო გაეხარებოდა, ვიდრე გუნარის მიერ გადახდილი ოქრო. ბიჭებს სამი ისარი ჰქონდათ. ლიოტმა სამივეს ხელი დაავლო და მთის ძირისაკენ გაიქცა. იგი ვიწრო ხეობიდან ვაკეზე გადავიდა. იქიდან კი აცოცდა ოთხი კაცის სიმაღლის ფრიალო კლდეზე. იქ დიდი ქვის უკან დაიმალა და გაირინდა. ცოტა ხნის შემდეგ კლდეს არნე მოუახლოვდა ოთხი მსახურის თანხლებით. იმ ლოდს რომ გაუსწორდნენ, რომლის უკან ლიოტი ჩასაფრებულიყო, ბიჭი გამოხტა და პირველი ისარი სტყორცნა. ისარი არნეს უკან მიმავალ მხედარს მოხვდა. ლიოტი ისე ამოეთვარა ქვას, რომ ვერავინ შეამჩნია, საიდან იყო ისარი ნასროლი. ოთხივე მხედარი გაჩერდა და გაოგნებულებმა 'აქეთ იქით დაიწყეს ცქერა. ლიოტი ისევ გამოხტა და ორი დანარჩენი ისარი

სტუორცნა. ერთმა მათ გვერდით ჩაუქროლა, მეორემ კი ის კაცი მოკლა, არნეს წინ რომ მიდიოდა. ლიოტმა დაუყვირა: — მე უფრო იღბლიანი ვყოფილვარ, ვიდრე მამაჩემი. არნე, რადგან მის წინააღმდეგ რვა კაცი იყავით, მე კი მხოლოდ სამი დამრჩით. — ლიოტს ქამარში პატარა ნაჭახი ჰქონდა გარკობილი და როცა არნე ცხენიდან ჩამოხტა და ქვისაკენ გაიქცა, ლიოტმა პირდაპირ კეფაზე დასცხო ნაჭახი. ერთ-ერთმა მსახურმა შუბი სტუორცნა ლიოტს, მაგრამ ბიკმა ჰაერშივე დაიჭირა იგი. ამის შემდეგ მოჰკურცლა ტყის ტევრისაკენ, თან ქვებს ეფარებოდა და ვერც ისრები და ვერც შუბები ვერ აღწევდნენ მიზანს. როცა ვიწრო ხეობის ბოლოში გავიდა, შუბის ტარს დაეყრდნო და მეორე ნაპირზე გადახტა. შემდეგ ხეობის გასწვრივ გაუყვა და მთის ქედს მიაღწია. უმხედრებოდ დარჩენილი ცხენები დაინახა, ერთი მათგანი დაიჭირა, მოახტა და ეირესაკენ გაქუსლა, სადაც მაშინ ცხოვრობდა. ყველა გაოცდა ამ ბიკის გამირობითა და გაიფიქრეს, დროთა განმავლობაში განთქმული ვაჟკაცი დადგებო; ძველი გოლიათის სახელის მიხედვით, ხუმრობით ვიგა-ლიოტი შეარქვეს.

მცირე ხანს სიჩუმე ჩამოვარდა. შემდეგ ვიგდისმა იკითხა:

— არ იცი, პელგე, რა მოუვიდა მერე?

— ამ ბოლო დროს, — მიუგო პელგემ, მასზე იმდენს როდი ლაპარაკობენ. ამბობენ, რაც ცოლი შეირთო, თვინიერი გახდაო.

— მაშ, ცოლი ჰყავს? — ჰკითხა ხმადაბლა ვიგდისმა.

— დიახ, — მიუგო პელგემ.

— იცნობ მის ცოლს? — ჰკითხა ვიგდისმა.

— არა, მინახავს კი, — უპასუხა პელგემ. — იმ მხარეში ყველაზე ლამაზ გოგოდ ითვლებოდა, თანაც ძალიან მდიდარი იყო; კარგი ხასითისა და კეთილი ქალი გამოდგა. ჰოდა, მას შემდეგ, რაც ლიოტმა ის შეირთო, არის თავისთვის და წყნარად ცხოვრობს თავის მამულში.

ვიგდისს დიდხანს ხმა არ ამოუღია. მერე ისევ იკითხა:

— თუ იცი ბავშვები, ჰყავს?

— ჰო, ამბობენ, სამი თუ ოთხი შვილი ჰყავთო, — უპასუხა პელგემ.

ვიგდისს აღარაფერი უთქვამს.

ისლანდიელები დასაძინებლად რომ დაწვნენ, ვიგდისი დიდხანს იდგა კერიასთან და გავარჯარებულ ნაკვერჩხალს დასცუროდა. უღვარი იქვე სკამზე იჯდა. უცებ ვიგდისმა მიმართა მას, ისე, რომ თავი არ აუწევია.

— ხომ გაიგონე, რაც ამ ხალხმა ილაპარაკა? ეგ მამაშენის ამბავი იყო.

ულვარი წამოხტა და შეჰყვირა:

— მაშ, ეგ მამაჩემი იყო... სამი კაცი რომ მოკლა ჩემი ხნისამ?

— მამაშენია დიახ, ცოლად ლამაზი ქალიშვილი რომ მოიყვანა.

ულვარმა თქვა:

— ჰო, მაგრამ თუ იმასაც ვიტყვით, როგორ მოგექცა შენ, დედა, მაინც სულმდაბალი კაცი ყოფილა, და თუ ოდესმე შევხვდი, დავარწმუნებ, რომ მეც მას დავემსგავსე.

ვიგდისმა უპასუხა:

— თუ მას დაემსგავსე... და თუ ჩემი შვილი ხარ, ეს შეხვედრა იმით უნდა დამთავრდეს, რომ ვიგა-ლიოტის თავი უნდა მომიტანო და მუხლებზე დამიდო.

ულვარი გაფითრდა და ხმადაბლა ჩაილაპარაკა:

— ჭერ არ მსმენია, რომ შეიღს მამა მოეკლას.

ვიგდისმა ხელები ასწია, მკერდზე მკილი დაირტყა და თქვა:

— იქნებ, არ გინდა შური იძიო, როგორც მე ვიძიე შური მამაჩემისა? გუებნები და მისმინე, იმ კაცის გამო ენით აუწერელი ტანჯვა გადავიტანე, საძაგლად მომექცა, ყველაფერი რომ გითხრა, მანამდე ვერ მოისვენებ, სანამ სიცოცხლეს არ გამოასალმებ.

XXXVII

დრო გადიოდა, ულვარი ჩვიდმეტი წლისა გახდა. ერთხელ დედას უთხრა, მინდა წავიდე და შორეული ქვეყნები მოვიხაზულოო. ვიგდისმა სურვილი მოუწონა და დაჰპირდა, კარგ ხომალდს გაგიმართავო. მაგრამ მოსთხოვა, გამოცდილი და ხნიერი ხალხის თანხლებით გამგზავრებულიყო.

როცა ილუგემ ეს ამბავი შეიტყო, განაცხადა, რომ სიამოვნებით გავიდოდა ზღვაში, მით უფრო, რომ დაქვრივებულიყო და სახლში აღარაფერი აკაებდა. ვიგდისს ძალიან გაუხარდა და დაწვრილებით განსაჩეს ყოველივე, რაც კი ამ მოგზაურობას ეხებოდა.

ერთხელ ზამთრის მიწურულს, ილუგე ვადინში ჩამოვიდა. ის და ვიგდისი მარტონი ისხდნენ და საუბრობდნენ. ვიგდისმა ჰკითხა, ჭერ საით გაემგზავრებითო. ილუგემ უპასუხა:

-- შენც კარგად იცი, რომ ულვარს ჭერ ისლანდიაში წასვლა უნდა.

ვიგდისმა ამაზე არაფერი უპასუხა და ილუგემ განაგრძო:

— შენ, რა თქმა უნდა, ისიც იცი, რად მიდის იქ. შენ არ უნდა გაგიკვირდეს, რომ დიდი ხალისით არ მივეყვები.

ვიგდისმა ჩუმად თქვა:

— ულვარი ხშირად დადიოდა შენთან და ალბათ ყველაფერზე გელაპარაკებოდა... თავის მამაზე თუ უკითხავს რამე?

— ძალიან ხშირად, — უპასუხა ილუგემ, — სწორედ მის სანახავად მიდის, რომ გაიგოს რა კაცია. შენ რას იტყვი მის განზრახვაზე, უწონებ?

— არა, — უპასუხა ვიგდისმა. მცირე ხნის სიჩუმის შემდეგ განაგრძო:

— ლიოტმა არ იცის, რომ შვილი ჰყავს. უკეთესი იქნება, ულვარი იქ არ წავიდეს.

ამ დროს ულვარმა კართან გაიარა. ილუგემ დაუძახა და უთხრა:

— მე და დედაშენი ისლანდიაში შენ წასვლაზე ვბაასობთ.

ულვარი გაწითლდა და სწრაფად წაილაპარაკა:

— არ უნდა გაგიკვირდეს, დედაჩემო, რომ მინდა მოვინახულო ადამიანი, რომელიც ჩემი სისხლი და ხორცი ყოფილა, და ვნახო, როგორ მიმიღებს.

— იმას არასოდეს უკითხავს ჩვენი ამბავი, — გაბრაზებით თქვა ვიგდისმა. — ცოლიც ჰყოლია და შვილებიც... თუ მოსძებნი, მასხრად აგიგდებს და ეგ იქნება.

— აბა, მაშინ რალა შენი შვილი ვარ, უპასუხა აგზნებულმა ულვარმა.

— ნუთუ გგონია, რომ თავს მასხრად ავაგდებინებ? შენ ხომ გული შურისძიების გრძნობით ამივსე... ერთხელ ხომ ისიც მითხარი, რომ მხოლოდ მაშინ დამშვიდდები, როცა ვიგა-ლიოტის თავს დაგიღებ მუხლებზე.

თქვა და გავიდა. ვიგდისს გულიდან ოხერით აღმოხდა:

— ნეტავ სულაც არ გამეგონა მისი სახელი.

ილუგემ შეხედა და უთხრა:

— ეტყობა, მაგრად გყვარებია ეგ ლიოტი, აქამდე რომ გამოგყვა მისი სიძულვილი. ისიც კი მგონია, რომ დღემდე გიყვარს.

— ისე მაგრად მიყვარს, როგორც ტყეში მოწანწალე მგელი. თუ ოდესმე შევხვდები, ერთ-ერთი ჩვენგანი ცოცხალი არ გადაარჩება.

ილუგემ ჰკითხა:

— მართალი მითხარი, ძალიან გინდა შური იძიო ლიოტზე?

— ჰო, ძალიან მინდა, — უპასუხა ვიგდისმა.

ილუგე წუთით ჩაფიქრდა, მერე კი თქვა:

— წავალ ულვართან ისლანდიაში, თვალს დაეიქერ მასზე, როგორც საკუთარ შვილზე, სამაგიეროდ როცა დაებრუნდები, ცოლად უნდა გამომყვე.

ვიგდისმა პასუხი დააყოვნა. მაშინ ილუგემ განაგრძო:

— არ გეყო მაგდენი ხნის ქერივობა და იმ კაცის ლალატის გამო ტანჯვა? ჭერ ახალგაზრდა ქალი ხარ, ლამაზი, და კიდევ შეგიძლია ბედნიერი იყო. ისიც ხომ იცი, რომ ყოველთვის კარგად მოგეპყრობი და ყველაფერში რითაც კი შემიძლია დავეხმარები შენს ვაჟს.

ვიგდისმა ხელი გაუწოდა და ილუგემ ტუჩებში აკოცა. მერე დიდხანს ილაპარაკეს, როგორ მოაწყობდნენ ახალ ცხოვრებას. ვიგდისმა ყველაფერი აუწყა ულვარს და იმანაც უთხრა: შენი თაყის ამბავი შენვე იციო.

XXXXVIII

მოხდა ისე, რომ ულვარი ისლანდიაში ვერ ჩავიდა. ჩრდილოეთის ზღვაზე ბედმა უმტყუნა. გამუდმებული ბურუსი იდგა და პირქარი უბერავდა, მერე კი ისეთი ქარიშხალი ამოვარდა, იძულებულნი გახდნენ ხომალდიდან ტვირთის დიდი ნაწილი გადაეყარათ, რომ გადარჩენილყვნენ. ბოლოს საკემ მიმართულება დაკარგა და ტალღები ხომალდს აქეთ-იქით ახეთქებდა, სანამ კლდოვან ნაპირთან არ გადმოაგდო. ილუგემ თქვა, ეს ალბათ შოტლანდიის ნაპირიაო. იალქანი აღმართეს, ნიჩბები ღონივრად მოუსვეს და კუნძულებს უკანიდან მოუარეს, სადაც ზღვა შედარებით წყნარი იყო. საღამო ხანს ლუზა ჩაუშვეს პატარა, უდაბურ და მაღალნაპირებიან ყურეში.

ღამე ქარიშხალი ისევ გაძლიერდა. ლუზა მოწყდა და ხომალდი პირდაპირ კლდეს მიეხეთქა. ხომალდი დაიმსხვრა, ხომალდზე მყოფნი კი ყველანი გადარჩნენ და ნაპირზე გამოვიდნენ. ილუგემ თქვა, თუ ნაპირს ხალხი მოადგა, რომელსაც უფლება აქვს გამოირჩეულ ქონებაზე, აუცილებლად დაგვხოცავენო. ამიტომ ურჩია, როგორაც წყევლებთ, ხომალდი შევაკეთოთ და ისევ ზღვაში გავიდეთო.

მუშაობას მთელი დღე მოანდომეს და საღამოთი ხომალდზე ავიდნენ. მაგრამ რაკი სანოვაგე გათავებულიყო, ულვარმა თქვა, ნაპირს

პოეზორდეთ და რომელიმე დასახლებული ადგილი დაეარბიოთო.

ყურესთან შორიასლო დასახლებული ველი შენიშნეს, იქით გაემართნენ, პირველივე დიდ კარ-მიდამოს დაეცნენ, ხალხი გამოყარეს, გაიტაცეს სანოვავე და ტანისამოსი, რაც სჭირდებოდათ. წინააღმდეგობა არავის გაუწევია.

როცა ნაპირზე დაბრუნდნენ, თავიანთ ხომალდზე უცხო ხალხი დაინახეს. ილუგემ თქვა, შოტლანდიელები იქნებიანო. ეტყობა, ყურეს მეორე მხრიდან მოადგნენ და ჩვენი ხალხი, გემს რომ სდარაჯობდა, დახოცესო. ამ დროს დაინახეს როგორ მოაქენებდა ველზე ცხენებს რამდენიმე მხედარი. ილუგემ თქვა:

— აბა, რას იტყვი ამ მოგზაურობაზე, ულვარ, როგორ მოგწონს?

— უფრო კარგ დროს ვატარებთ, ვიდრე ზღვაზე უთავბოლო ხეტიალით და წუწაობით, — სიცილით უპასუხა ულვარმა, — ახლა კი სასწრაფოდ უნდა გავყაროთ ეგ ხალხი გემიდან, სანამ ვინმე მოეშველებოდეს.

ილუგემ სიტყვა ჩაურთო: მხედრების უკუგდება უფრო ადვილია, ვიდრე ხომალდის ხელში ჩაგდებაო.

— გემზე მყოფი ხალხისა არ მეშინია, — უპასუხა ულვარმა, — უარესი იქნება ჩვენი ხომალდით რომ გაგვექცნენ, ჩვენ კი აქ შევრჩებით და მახეში ამოვყობთ თავს.

ამ სიტყვებით წყალში გადახტა. რამდენიმე კაცი თან მიყვა. აღმართული ფარებით თავს იცავდნენ ისრებისაგან და ხომალდს აუხლოვდებოდნენ. ულვარი მალე დარწმუნდა, რომ ხომალდის ხელში ჩაგდება იოლი საქმე არ იყო, რადგან შოტლანდიელები ზემოდან ესროდნენ და ჩეხავდნენ. ნორვეგიელები მამაცურად იბრძოდნენ, მაგრამ წინ ვერ მიიწევდნენ. ამ დროს ნაპირიდან იმ შოტლანდიელებმაც შემოუტრეს, ველის მხრიდან რომ მოდიოდნენ. ყოველი მხრიდან გარშემორტყმული და მკერდამდე წყალში მდგომი ნორვეგიელები არნახული ვაჟაკობით იბრძოდნენ. ულვარმა ილუგეს უთხრა:

— შენთვის უნდა დამეჭერებინა.

— გულადი მეომარი ყოფილხარ, ულვარ, — უთხრა ილუგემ, — დასანანი იქნება, ვიგდისმა ასეთი შვილი დაკარგოს. — ამ სიტყვებით იგი ხომალდის ქიმისაკენ გაიქრა, სადაც მალალი, წითური მამაკაცი, შოტლანდიელების ბელადი იდგა. ილუგემ თავისი ფარი გადააგდო. ახტა და ბელადს ფეხებში სწვდა, მაგრამ ბელადმა მოასწრო და თავში დაკრა

მახილი; ორივენი წყალში ჩაყვინდნენ და უღვაწობა შოტლანდია კლი მოკლა. შოტლანდიელების ბიჭები აირია და ზოგიერთი მათგანი ავღლდს გადასყვია წყალში. ამით ისარგებლეს ნორვეგიელებმა და ბევრმა ხომალზე აძრომა მოახერხა. ბოლოს უღვარილა დარჩა წყალში. რადგან გულით სწადდა ილუგე ხომალზე აეყვანა. ილუგემ უთხრა:

— ჩემთვის ტყუილად ირჩები. სჯობს თავს უშველო. ჩემგან კი დედაშენი მოიკითხე და უამბე როგორ დავილუგე.

— რალა სიხარულს ნახავს, უშენოდ თუ მიუვალ სახლში, — უპასუხა უღვარმა. იგი ხომალდთან მივიდა და სხვების დახმარებით ილუგე გემბანზე აიყვანა. მაგრამ როგორც კი ხომალზე აღმოჩნდა, ილუგე დაეცა და მოკვდა.

უღვარი ხომალზე ცამეტ კაცთან ერთად დარჩა. ყველა დაქრილი იყო. შოტლანდიელები კი ორმოცდაათზე მეტი იყვნენ. გემს გარს შემოწყობოდნენ და გვერდებს უღეწავდნენ ისე, რომ ხომალში უკვე წყალი შედიოდა. ამასობაში სხვები ფარებით იცავდნენ მათ და ისრებს აყრიდნენ ნორვეგიელებს.

უცებ უღვარმა შენიშნა დიდი ხომალდი, რომელიც კუნძულების უკანა მხრიდან გამოჩნდა და მათკენ მოდიოდა. უღვარმა თავის ხალხს შესძახა:

— ჩვენი მოგზაურობა მალე დამთავრდა, მაგრამ მაინც კმაყოფილები უნდა ვიყოთ, ამ საღამოს შოტლანდიელებმა დიდი ზარალი ნახეს.

ამ დროს დიდი ხომალდი ნორვეგიელების ხომალდს გვერდით ამოუდგა და ლუზა ჩაუშვა. იქიდან ხალხი უღვართან გადმოხტა დასახმარებლად. წინ შეთმინანი, მალალი მამაკაცი მოუძლოდათ. იგი ანძისაკენ გაეშურა, სადაც უღვარი იდგა და ნორვეგიულად შესძახა:

— ვაჟკაცური ბრძოლა შეგძლებია, ჭაბუკო ბელადო! ბედნიერი ვართ, რომ ასეთ გულად ხალხს დროზე მოგისწარით და შეგვიძლია დაგეხმაროთ.

ერთ წამში ალყაშემორტყმული ხომალდი ხალხით აივსო და ამჭერად გამარჯვება ნორვეგიელების მხარეს დარჩა. შოტლანდიელები ხომალდიდან წყალში გადახტნენ და გაქცევით დააპირეს თავის შველა, მაგრამ სულ რამდენიმემ თუ მოახერხა ნაპირზე გადასვლა.

როცა ბრძოლა დამთავრდა, შეთმინანმა უცნობმა ბრძანა დახოცილი შოტლანდიელები ზღვაში გადაეყარათ და უღვარის ხომალდი ბუქსირზე

აიყვანა. მაგრამ ხომალდი ისე იყო დაზიანებული, რომ წყალზე ვერ იდგა. მაშინ უცნობმა უღვარს შესთავაზა, შენ და შენი ხალხი ჩემს ხომალდზე გადმოდიეთო, იალქნები აღმართა და ზღვაში გავიდა.

ქარიშხალი ჩადგა და სასიამოვნო სიომ დაჰბერა.

უცნობმა კრილობები შეუხვია უღვარსა და მის ხალხს. უღვარმა უამბო მას, როგორ ებრძოდნენ შოტლანდიელებს. უცნობმა თქვა, უსპაკი მქვია, ირლანდიაში დავიბადე, მაგრამ ნორთუმბერლანდში ვცხოვრობო, ჩემი ხალხი კი ნორვეგიელები და დანიელები არიანო.

როცა ჩამობნელდა, ღუზა ერთ წყნარ ყურეში ჩაუშვეს და დასაძინებლად დაწვენენ. უსპაკი და უღვარი ერთ სადგომში იწვნენ, გემბანის ქვეშ. უღვარს არ ეძინა, რადგან კრილობები აწუხებდა. უსპაკმა ლაპარაკი გაუბა:

— მამაკაცურად იბრძოდი დღეს, უღვარ. კარგი გვარისა უნდა იყო. სადაური ხარ და ვინ არის მამაშენი.

უღვარმა უპასუხა:

— ვინგულმარკიდან ვარ, მამული ვადინში მაქვს, ფოლდენის ფიორდების ნაპირას.

უსპაკი უმალ მოტრიალდა მისკენ და ჰკითხა:

მამაშენი, უღვარ, რა ერქვა მამაშენს?

— არ დაგიმალავ, ბატონო, — უპასუხა უღვარმა, — მე უქანონო შეილი ვარ. ამიტომაც უღვარ ვიგდისენს მეძახიან დედაჩემის სახელის მიხედვით.

უსპაკი დიდხანს ჩუმად იყო, რამდენჯერმე რალაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ხმა არ ამოუღია. უღვარმა ვერაფერი შეაჰჩინა. ბოლოს უსპაკმა ჰკითხა:

— რამდენი წლისა ხარ, უღვარ ვიგდისენ?

— თერამეტისა გავხდები ბუნობის დღის შემდეგ, — უპასუხა მან. უსპაკი საკმაო ხანს ჩუმად იწვა. შემდეგ ჰკითხა:

— დედაშენი... ჯერ კიდევ ცოცხალია... ჯერაც გაუთხოვარია ვადინელი ვიგდისი?

უღვარმა უპასუხა, გაუთხოვარიაო. უსპაკმა ჰკითხა:

— ძალიან მინდა რამე გავიგო დედაშენზე... საოცარი ქალი უნდა იყოს, ასეთი ვაჟი მარტომ რომ გაზარდა. ძალიან უყვარხარ?

— თხუთმეტი წლისა რომ გავხდი, მთელი ვადინი და თავისი ქონების

ნახევარი მაჩუქა, რომ არავის გაებედა ჩემი დაცინვა სილარიბისა და უმწეობის გამო, რაკი უკანონო შვილი ვიყავი. თავისთვის კი ტყეში აიშენა კარ-მიდამო, რომელსაც ბერგი ჰქვია. ცხოვრებით კი ვადინში ცხოვრობს. მართალი ხარ, საოცარი ქალია, მისი ბადალი ქვეყნად არ მოიძებნება. ამიტომაც ძალიან არ გავუტანჯივარ უმამობას.

ულვარი დიდხანს ჰყვებოდა დედის ამბავს რაც უფრო მეტს ჰყვებოდა, მით უფრო მეტს ეკითხებოდა უსპაკი, მან შეიტყო, როგორ მოკლეს გუნარი და როგორ იძია შური ვიგდისმა, როგორ გაექცა იგი მტერს, ამ ლაპარაკში თითქმის თავზე დაათენდათ. ბოლოს უსპაკმა თქვა:

— დიდზე დიდი ვალი გდებია დედაშენისა, ულვარ. თავდავიწყებით უნდა გიყვარდეს დედაშენი და ყველაფერს გერჩიოს იგი. მისი სიმაჰაცისა და ჰკუის ქალი ქვეყანაზე არ მოიძებნება და არა მგონია, ვინმეს ყვარებოდეს თავისი შვილი ისე, როგორც მას.

— მართალს ამბობ, უპასუხა ულვარმა, — იმედიცა მაქვს, რომ დადგება დღე, როცა შევძლებ გადაეუხადო ყველაფერი, რაც ჩემთვის გაუყვებია.

უსპაკმა უთხრა:

— შენ ხომალდი და მთელი ქონება დაკარგე. თუ დამთანხმდები და მთელ ზაფხულს ჩემთან დარჩები, ნორვეგიაში ხელუარი იქნები არ გაგიშვებ. ავდგეთ და მე და შენ ერთად ეუპატრონოთ ამ ხომალდს და ნადავლის ნახევარიც შენი იყოს.

ულვარმა მადლობა გადაუხადა უსპაკს და დაეთანხმა. ცოტა ხნის შემდეგ თქვა, ისლანდიაში ვაპირებდიო წასვლას. უსპაკმა ჰკითხა, იქ რა საქმე გქონდაო. ულვარმა უპასუხა:

— შენ ხომ ისლანდიიდან ხარ, უსპაკ, ხომ არ იცნობ ერთ კაცს, ვიგა-ლიოტ გისურსენს რომ ეძახიან, სკუმედალიდან.

— მასთან რამე საქმე გაქვს? — ჰკითხა უსპაკმა.

— ჰო, მისი ნახვა მინდა, — მიუგო ულვარმა.

— დედაშენის მეგობარია? — ჰკითხა ისევ უსპაკმა.

მეგობრობისა რა მოგახსენო, თქვა ულვარმა, — მისგან კარგს არაფერს ველი. მაგრამ მინდა კი ვნახო, როგორ მიმიღებს, ის ხომ... მამაჩემია.

— უცნაური იქნებოდა, — ღიმილით თქვა უსპაკმა, — ასეთი ლამაზი და ვაჟკაცი შვილის დანახვა რომ არ გაუხარდეს, არც ის მგონია ისეთი

ქალი დავიწყებოდა. როგორც დედაშენია.

— არ ვიცი, მაგრამ არასოდეს უკითხავს ჩვენი ამბავი. — უპასუხა ულვარმა, — გარდა ამისა, ვიცი, რომ ისლანდიაში ცოლ-შვილი ჰყავს. მაგრამ მაინც მინდა მისი ნახვა, მოკითხვას გადავცემდი დედაჩემისაგან, რომელიც შეაყდინა და მიატოვა.

მცირე ხნის შემდეგ უსპაკმა თქვა:

— ლიოტი ისლანდიაში აღარ ცხოვრობს. როგორც გავიგე, სამუდამოდ მიუტოვებია მშობლიური მხარე შარშან წინ... ცოლიც მოუყვდა და შვილებიც.

— შენი მეგობარი იყო? — ჰკითხა ულვარმა.

— არა, უპასუხა უსპაკმა, -- ისეთივე მეგობარი იყო ჩემი, როგორც დედაშენისა.

ულვარი მოხერხებულად მოეწყო და მალე ჩათვლიმა. უცებ იგრძნო, რომ ვიღაც სახეზე შეეხო. ულვარმა თვალები გაახილა. უსპაკს ფანჯარა ისე გაეღო, რომ დილის სინათლე ულვარს პირდაპირ სახეზე ეცემოდა, თვითონ კი მისკენ დახრილი იჭდა.

— ჩაგძინებია, ულვარ. — თქვა მან, — მინდოდა მენახა, სიცხე ხომ არ გაქვს.

XXXIX

ულვარმა მთელი ზაფხული გვიან შემოდგომამდე უსპაკთან ერთად გაატარა. დანიელ ვიკინგებთან ერთად ებრძოდნენ ინგლისელებსა და ფრანგებს და დიდი ნადავლიც ჩაიგდეს ხელში. ულვარ ვიკინგებთან უდიდესი სიმამაცე გამოიჩინა და საგმირო საქმეებით სახელი გაითქვა.

შემოდგომით უსპაკი და ულვარი იარლ სიგვარდს ესტუმრნენ ნორთუმბერლენდში. იარლი უსპაკის მეგობარი იყო. მან სტუმრები ძალიან კარგად მიიღო და დიდებული საჩუქრები უბოძა მათ.

ერთხელ უსპაკი და ულვარი ერთად ისხდნენ და სვამდნენ. უცებ უსპაკმა ჰკითხა:

— მითხარი ულვარ, ძალიან გინდა მამის ნახვა?

— სანამ შინ ვიყავი, — უპასუხა ულვარმა, — ამ ქვეყანაზე მაგაზე ძალიან არაფერი მდომებია. მაშინ ძალიან მაშფოთებდა ფიქრი იმაზე, რომ უკანონო შვილი ვარ და სხვებზე უარესი მეგონა თავი, იმათზე

უარესი, ვისაც მამები ჰყავდათ და შეეძლოთ ეამაყნათ ამით. სულ იმას ვფიქრობდი, ოდესმე მომეძებნა მამაჩემი და პასუხი მომეთხოვა დედის გამო და მთელი იმ ბოროტების გამო, რომელიც მან დედაჩემს დაატეხა თავს.

— იქნებ იპოვო კიდევ როდისმე. — ჩაილაპარაკა უსპაკმა თავისთვის, -- როგორ მოიქცევი, თუ მოგესიყვარულა და გაუხარდა შენი ნახვა, ასეთი შეილი რომ ჰყავხარ?

— ყოველ შემთხვევაში, უნდა იცოდეს, რომ მისი წყალობით არა ვარ ასეთი. ერთადერთი რამ, რაც მან მომცა, სიცოცხლეა. ხოლო ჩემი სიცოცხლე იმდენჯერ ჩამიგდია საფრთხეში, რომ ახლა დიდ მნიშვნელობას აღარ ვანიჭებ მას. ახლა უკვე კაცად ვიქეცი და ეს უიმისოდ მოხდა. ამას შენ უნდა გიმადლოდე. უსპაკ, ახლა აღარც მამა მკირდება და აღარც მისი სიყვარული. ამიტომ ჩემთვის უკვე სულერთია. უღირსი კაცია იგი თუ არა.

უსპაკი იჭდა, თავი ხელეძზე ჩამოეყრდნო და ისე უსმენდა. ბოლოს თქვა:

— დედაშენი... რას იზამს, მამაშენი ვადინში რომ ჩამოვიდეს და ისევ ცოლობა სთხოვოს?

— მართალი რომ გითხრა, -- უპასუხა ულვარმა, -- უმჯობესი იქნებოდა, არ გარჯილიყო. ერთხელ დედაჩემმა მითხრა, მხოლოდ მაშინ დაემშვიდდები, როცა მის გასისხლიანებულ თავს კალთაში ჩავიდებო. საერთოდ კი არ უყვარს მასზე ლაპარაკი და როცა კი გაახსენდება, დიდი ხნით უფუჟდება ხოლმე გუნება. მისი სურვილით არ წამოვსულვარ ისლანდიაში მამის საქებნელად.

უსპაკი გაუნძრევლად იჭდა. ბოლოს თქვა:

— შენი სიტყვები სასტიკია, ულვარ.

ულვარმა უპასუხა:

— ისიც სასტიკად მოექცა ჩემს ახალგაზრდა დედას. როცა ჩვენს მხარეს გასცილდა და დედაჩემი ბავშვიანად მიატოვა. მას შემდეგ არასოდეს უკითხავს ჩვენი ამბავი.

— აგრე გგონია? -- ჰკითხა უსპაკმა.

— ასე ვიცი დედაჩემისგან, -- უპასუხა ულვარმა.

ამის შემდეგ საუბარი შეწყვიტეს, მაგრამ უსპაკი არასოდეს ყოფილა ისე ფიქრებში წასული და მდუმარე, როგორც იმ დღეს. დასაწოლად რომ

გაემზადნენ, მან თავისი სკივრიდან ამოიღო ოქრომკედით ოსტატურად ნაქარგი აბრეშუმის წითელი მოსასხამი. ულვარს მიაწოდა და სთხოვა, ჩემგან საჩუქრად აიღეო. ულვარმა მადლობა გადაუხადა.

როდესაც დადგა შინ გამგზავრების დრო, უსპაკმა კარგად აღჭურვილი ხომალდი აჩუქა და კიდევ ბევრი სხვა ძღვენიც უბოძა — ჭავჭავი და ოქროს მუზარადი, ორი თოვლივით თეთრი შვევარდენი, მოოქრული სამმაგი სარტყელი. რომელიც მეგობრობის ნიშნად დედისთვის უნდა გადაეცა, დაბოლოს მწვანე აბრეშუმის მოსასხამი ოქროს საკინძვებითა და ძვირფასი ბეწვეულით გაწყობილი. მაგრამ ეს მოსასხამი რომ მისცა, სთხოვა ულვარს, წითელი დამიბრუნე, უკვე დაძველებულია და საჩუქრად არ ვარგაო.

ულვარმა მადლობა გადაუხადა უსპაკს ძღვენისა და დიდი სიყვარულისათვის და თავის მხრივ სთხოვა, სამახსოვროდ რამე აერჩია მისი ნადავლიდან.

— მე ისედაც ბევრი ქონება მაქვს, — უპასუხა უსპაკმა, მაგრამ მარცხენა ხელზე რომ სამაჯური გიკეთია, მაგას შენგან სახსოვრად მივიღებ, თუ არ დაგენანება.

ულვარმა სამაჯური მოიხსნა, უსპაკს გაუწოდა და უთხრა:

— ეს სამაჯური ძვირფასი არ არის. მაგრამ დედაჩემის ნაჩუქარია და იმიტომ ვატარებ. მისთვის კი დედამისს უჩუქებია. საჩუქრად ეგ არ ივარგებს, სხვა რამე აირჩიე.

— სხვა არაფერი მინდა, — უპასუხა უსპაკმა და სამაჯური მაჯაზე გაიკეთა. — იმიტომ მომწონს, რომ შენ ატარებდი და ხელზე გეკეთა, როცა ასე ვაეკაცურად იცავდი თავს შოტლანდიელებთან ბრძოლაში.

ულვარი ცოტა ხნით გაჩუმდა, მერე კი უთხრა:

— ვადინში არ არის ისეთი ფუფუნება, როგორც იარღების სასახლეებშია, მაგრამ დედაჩემის სახლში თუ მესტუმრები, უდიდეს სიხარულს მომანიჭებ.

— აუცილებლად ჩამოვალ, — უპასუხა უსპაკმა, — მალე ჩამოვალ, რადგან შენ რომ არ დაგეპატიე, ისედაც ჩამოვიდოდი.

უსპაკმა ხელი ჩამოართვა ულვარს, შუბლი და ტუჩები დაუკოცნა და ბედნიერი მგზავრობა უსურვა. ულვარი თავისი ხომალდით ნორვეგიისაკენ გაემართა და მეოთხე დღეს უკვე ფოლდენში იყო.

ვიგდისი დიდი სიყვარულით შეეგება თავის ვაჟს და გაუთავებლივ აამბობინებდა თავის თავგადასავალს. ულვარი ყველაზე მეტს უსპაკზე ყვებოდა. სულ იმეორებდა, მეორე ასეთი ადამიანი ქვეყანაზე არ დადისო, თანაც დასძენდა, ის ჩემი საუკეთესო მეგობარიაო. ვიგდისმა თქვა, ჩემთვის უდიდესი ბედნიერება იქნებოდა, ის კაცი ოდესმე ჩემს სახლში მიმელო. თუმცა არ ვიცი, როგორ უნდა გადაუხადო სიკეთე კაცს, რომელმაც ჩემი ვაჟი სიკვდილისაგან იხსნა და ამდენი რაზე გაუკეთაო.

ვიგდისმა გულწრფელად გამოიგლოვა ილუგე და დიდებული ქელებიც გადაუხადა. ილუგეს ბავშვები ოლაგი და ინგებორგი აღსაზრდელად აიყვანა, დედობას უწევდა და იმ დროიდან მოყოლებული ეს ბავშვები ვადინში ცხოვრობდნენ.

ახლოვდებოდა შობა. მაცხოვარის დაბადების წინა საღამოს, იმ მხარის ყველა მცხოვრები ეკლესიაში მივიდა. ულვარი და ვიგდისიც მრავალი შინაურის თანხლებით ცხენებით გაემგზავრნენ ეკლესიაში. იმ წელს შობის წინა დღეებში დიდი თოვლი მოვიდა და ციოდა. მოწმენდილ ცაზე საესე მთვარე ანათებდა. მთვარე ისეთი კაშკაშა იყო, რომ როცა ვიგდისი ეკლესიაში შევიდა, მოეჩვენა, თითქოს შიგნით ძალიან ბნელოდა, თუმცა კი ხატების წინ უამრავი ცვილის სანთელი ენთო. ყველა, ვინც ეკლესიაში შედიოდა, ზღურბლზე გადაბიჯებისთანავე, მუხლს იდრეკდა, წმინდა წყალში თითებს ისველებდა, პირჯვარს იწერდა და ლოცულობდა.

როცა ვიგდისმა თავი ასწია და წამოდგა, მოპირდაპირე კუთხეში კედელთან უცნობი მამაკაცი შენიშნა. მას მუქი მოსასხამი ეცვა, რომელიც ხელით ეკავა ნიკაბთან. უძრავად იდგა, ოდნავ დაეხარა თავი და ჩანდა მხოლოდ მისი თვალები, შუბლზე ჩამოყრილ შავ თმების ქვეშ რომ უელავდნენ. ვიგდისმა წამსვე იცნო ლიოტი. იგი დაეინებით უმზერდა ვიგდისს და როცა მათი თვალები ერთმანეთს შეხვდა, ვიგდისმა შეამჩნია, როგორ აუკანკალდა და ძირს დაუშვა ხელები ლიოტმა. თან მიტკალივით გაფითრდა.

ვიგდისი შეტორტმანდა და იძულებული გახდა კარს მიყრდნობოდა. მოეჩვენა, რომ იატაკი შექანდა და თვითონ იატაკზე კი აღარ იდგა, არამედ სისხლის ნიაღვარში, საკურთხეველის წინაც ზღკა სიკვდილი იყო დაღვრილი...

უცნობის დანახვისთანავე უღვარი წამოდგა, გაბრწყინებული სახით სწრაფად გაემართა მისკენ და ხელი გაუწოდა. მაშინლა მიხვდა ვიგდისი, ვინ იყო უსპაკი.

ვიგდისს საკურთხეველთან მისვლა შუა გასასვლელით უნდოდა, მაგრამ ძალა არ ეყო. კედელს მიეყრდნო და ასე ნელ-ნელა მიიწვედა წინ. კუთხემდე რომ მიალწია, დაჩოქება მოინდომა, მაგრამ ქალებმა მიიწმობიწიეს და საკურთხეველისკენ გზა დაუთმეს. ვიგდისმა თავი მოაბრუნა და დაინახა, რომ ლიოტი იქვე იდგა და თვალს არ აშორებდა. გვერდით უღვარი ედგა. ვიგდისი საკურთხეველს მიუახლოვდა, მუხლებზე დაეცა და ხელები სახეზე აიფარა.

ეკლესიაში გალობდნენ, მაგრამ ვიგდისს არაფერი ესმოდა და არც არაფერს გრძნობდა. სისხლი მოაწვა გულზე, მთელი სხეული უცახცახებდა ამ შეხვედრის მოლოდინში. ეჩვენებოდა, რომ პირველად წინა საღამოს შეხვდა ლიოტს და უცებ იგრძნო, როგორ შემოეცალა მის გულს რაღაც გარსი, მთელი ამ ხნის განმავლობაში ზედ რომ ჰქონდა შემოხვეული და მოეჩვენა, რომ ხანგრძლივი წლების მანძილზე მხოლოდ იმას ელოდა, რომ ლიოტს და მას შორის ბოლოს და ბოლოს ეს თამაში შეწყვეტილიყო.

მას სულ უფრო და უფრო აფრთხობდა ლიოტთან შეხვედრის წუთი. კედელს, სადაც ვიგდისი მუხლმოდრეკილი იდგა, თითქმის იატაკთან დატანებული ჰქონდა დარაბამოხსნილი პატარა ფანჯარა. ვიგდისი ხედავდა თოვლით დაფარულ ეზოს, ესმოდა ცხენების კიხვინი და ეუენების ჟღარუნი. შუა წირვის დროს ის უცებ წამოდგა და სწრაფად გავიდა ეკლესიიდან.

მთვარე ისევ ანათებდა. ვიგდისმა თავის ცხენთან მიიბრინა, აუშვა და სასაფლაოს კიშკრისაკენ წაიყვანა. უცებ მოესმა, რომ უკან ორი ადამიანი მოჰყვებოდა. ისინი ისე ჩქარობდნენ, რომ ეკლესიის კარი ღია დარჩათ, საიდანაც ფსალმუნის გალობა ისმოდა.

ის-ის იყო, ვიგდისი ცხენს მოახტა, რომ ლიოტი დაეწია და ხელი ჩაავლო აღვირს. მან თქვა:

— ნება მომეცი, ორიოდ სიტყვა გითხრა, ვიგდის.

ვიგდისმა შეხვდა და უთხრა:

— იმდენი რა დანაშაული გაქვს ჩადენილი, რომ სახეს მალავ, ლიოტ! ლიოტმა პასუხის გაცემაც კი ვერ მოასწრო, რომ ვიგდისმა აღვირი გამოსტაცა და ცხენი გვერდზე გახტა. ლიოტმა აღვირს ხელი უშვა და

ვიგდისმა გააქენა. ვადინში არ გაჩერებულა, გზა განაგრძო და მხოლოდ ბერგში ჩამოხტა ცხენიდან. იქ, დარაჯი, მისი ცოლი და რამდენიმე მსახური ცხოვრობდნენ. ვიგდისი დარბაზში შევიდა, რომელიც თითქმის ცარიელი იყო, რადგან სახლის მშენებლობა სულ ახლახან დაემთავრებინათ. კედლების გასწვრივ სკამები ეწყო, შუაში კი მრგვალი მაგიდა იდგა. ვიგდისმა ბრძანა, ცეცხლი დაანთეთ და კარი ჩაკეტეთო; და ასე, სულ მარტომ, გაატარა შობის მთელი ღამე.

XLI

ვიგდისის წასვლის შემდეგ ლიოტი და ულვარი ერთხანს დაბნეული იდგნენ და გზას გასკქეროდნენ. შემდეგ ლიოტი მოეხვია ულვარს, აკოცა და უთხრა:

— ღმერთი იყოს შენი მფარველი, ჩემო ძვირფასო ძეო, რამეთუ არ ვიცი, შევხვდებით კია ოდესმე ერთმანეთს?

ულვარი ხელზე ეამბორა, მერე მან თქვა:

— არ ვიცი, რისი თქმა გინდა, მაგრამ თუ მართლა მამა ხარ ჩემი, ხომ აღარ მიგვატოვებ?

ლიოტმა ჩაილაპარაკა:

— იმედი არა მაქვს, რომ დედაშენი ჩემთან ლაპარაკს მოისურვებს. ის, რასაც ამას წინათ მამაშენზე ამბობდი, ის სასტიკი სიტყვები შენი არ იყო. იმ საღამოს მინდოდა გული გადამეხსნა შენთვის, მაგრამ მერე გადავწყვიტე, ჭერ ვიგდისს მოვლაპარაკებოდი, სანამ ჩემს ვაჟს დაგიძახებდი. ერთი რამ კი უნდა იცოდე, წარმოდგენაც კი არ მქონდა, რომ შენ არსებობდი, სანამ ვიგდისს დედა არ უწოდე. უთხარი მას, რომ უკვე საკმაოდ ძიძა ჩემზე შური იმით, რომ შენ უნდა დაგკარგო... ხოლო მას შემდეგ, რაც უკანასკნელად ველაპარაკე ვიგდისს ბედნიერი არასოდეს ვყოფილვარ.

ულვარი მოეხვია მას და შეეხვეწა, ვადინში დარჩენილიყო მასთან. მან თქვა, ვიგდისი ვერ დაივიწყებს, რომ ლიოტმა სიცოცხლე გადამირჩინა და დახმარება აღმომიჩინაო. როგორც იქნა, დაიყოლია ლიოტი, და ისინი ერთად გამგზავრნენ ვადინში. მაგრამ ვიგდისი იქ არ დახვდათ. ლიოტს გუნება წაუხდა. ცხენიდან არ ჩამოსულა, ისე მიმართა ულვარს:

— ხედავ ულვარ ტყუილ-უბრალოდ არ გამომიცვლია სახელი. ბევრმა წყალმა ჩაიარა მას შემდეგ; ველარასოდეს გამოვასწორებ ჩემს დანაშაულს.

ულვარი ცხენიდან ჩამოხტა და სთხოვა ლიოტს, სახლში შესულიყო:

— დედა, ეტყობა, ბერგშია, მაგრამ გემუდარები, შემოდი, დაისვენე და დაწყნარდი.

ულვარმა ეს იმიტომ სთხოვა, რომ ლიოტს დატანჯული სახე ჰქონდა. როგორც იქნა, ლიოტი დათანხმდა შინ შესულიყო. ულვარმა იგი საპატიო ადგილას დასვა.

მაგრამ ლიოტს პირი არ გაუკარებია არც ზძისათვის, არც საკმლისათვის და არც კრინტი არ დაუძრავს. გათენებისას ულვარმა უთხრა, ბერგში წავალ და დედას მოველაპარაკებო, ლიოტს კი სთხოვა, ვადინში დარჩენილიყო.

მაგრამ ლიოტი ადგა და თქვა:

— არა, დაე, ახლავე დამთავრდეს ყოველივე. მოსახდენელი უნდა მოხდეს. მე დაველაპარაკები დედაშენს. ამ წუთს მთელი ჩვიდმეტო წელი ველოდი.

ამ სიტყვებით ეზოში გავიდა და ცხენზე შეჯდა. ორივენი ბერგისაკენ გაეშურნენ და მალე იქ იყვნენ.

ოთახის კარი დაკეტილი დახედათ. ულვარმა დააკაკუნა და დაიძახა:

— გააღე, დედა, ერთ მნიშვნელოვან საქმეზე უნდა გელაპარაკო.

— მარტო ხარ? — ჰკითხა ვიგდისმა.

— ჩემთან ერთად მამაა, — მიუგო ულვარმა.

— არ მსურს მასთან ლაპარაკი, — თქვა ვიგდისმა.

აქ ულვარმა ველარ მოითმინა და შეჰყვირა:

— დედაჩემო, შენგანაც და მისგანაც მოვითხოვე გამაგებინოთ, რატომ არა მყავს მამა. აქედან ფეხს არ მოვიცვლი და არც ლიოტს გავეუშვებ, სანამ კარს არ გააღებ.

მ.შინ ვიგდისმა ურდული გადასწია და ისინი დარბაზში შევიდნენ. ულვარი ხან მამას უყურებდა, ხან დედას. მან თქვა:

— მამაჩემს თმა გაქალარავებია, შენ კი, დედაჩემო, სახე დაგიბერდა... გეტყობათ, ბევრი გადაგიტანიათ თქვენი უკანასკნელი შეხვედრის შემდეგ. რომ შეიძლებოდეს იმის გამოსწორება, რაც მოხდა, ბედნიერი ვიქნებოდი, რადგან ერთნაირად მიყვარხართ ორივენი.

ვიგდისმა თავი ასწია და თქვა:

— დიახ, დაბერდი და გაეკლარავედი და, შენ გარდა, ლიოტ არავის მოუყენებია ჩემთვის მწუხარება.

ლიოტმა უპასუხა:

— და მაინც, ვიგდის, შენ უკეთესი ცხოვრება გქონდა, რადგან შენი ნუგეში შენი შვილი იყო. მესმის, რომ აღარ შეგეძლო გყვარებოდი. რადგან გილალატე და ვერც მოგენატრებოდი. მე კი ვიგლოვდი ყოველ ნაბიჯს, რომელიც გადამიღვამს, ყოველ ტალღას, რომელიც გადამისერიან, თუკი ამ ნაბიჯს და ტალღას შენკენ არ მოყვავდი.

ვიგდისმა გესლიანად გაიციანა და თქვა:

— შენი ცოლი... რა გუნებაზე დგებ, როცა ტოვებ და ძველი საყვარლების სანახავად მიემგზავრები?

— ჩემი ცოლი საუკეთესო ქალი გახლდა მთელ ქვეყანაზე და უდიდესი სიყვარულის ღირსიც, იყო — უპასუხა ლიოტმა, — ის ცოცხალი აღარ არის და უმძიმესი იყო მისთვის. ჩემთან გატარებული წლები. მე დღენიდადა მხოლოდ შენზე ვფიქრობდი და მის წილად ძალიან ცოტა სიყვარული მრჩებოდა; სინდისი ჩემი დამძიმებულია მასზე ფიქრით. რადგან ჩემ გამო დაკარგა მან სიხარულიცა და ბედნიერებაც. შეგიძლია დამშვიდდე, მთლიანად შურნაძიები ხარ, რადგან ჩემს თვალწინ დაიღუპნენ ჩემი მშვენიერი ბალები და დაეკარგე ყველა, ვინც ჩემთვის ძვირფასი იყო. შენ ხომ ეს მისურვე.

აქ ვიგდისმა ისეთი ძალით მოქაჩა თავისი მოსასხამი, რომ ბალთა მოწყდა. მან დაიყვირა:

— შენ საიდანღა იცი, ლიოტ, რაოდენ დიდი იყო ჩემი ტანჯვა, ან შენ, შვილო ჩემო, უღვარ. რა იცით, როგორ მაწვალებდა შურისგების წყურვილი. ან გაიგებ შენ, ლიოტ, რას ნიშნავს მუცლით ატარო ბავშვი იმ კაცისაგან, რომელიც გინდა ორ ცხენს შუა გაგლეჭილი ნახო? მდინარის პირას, აედრიან ღამეს არ გივლია და წყალში თავის დახრჩობა არ გაგივლია გუნებაში, ოღონდ კი იმ საშინელებისათვის დაგელწია თავი. ან იქნებ ფიქრობ, რომ უნდა უყვარდე ამ კაბუკს, რომელიც უკუნითი ღამით ქვებზე, უღრან ტყეში ვშობე, როცა გვერდით არავინ მყავდა, რომ გახურებულ ბაგეზე წვეთი წყალი ესხურებინა. ზღვებში დატურავდი და ჩემზე ნაღვლობდი? ძალიან არ დამეხმარა ეგ ყოველივე, როცა შემომიყვანეს სასიკვდილოდ დაკრძილი მამა, რომელმაც საყვედურებით ამავსო იმ თავსლათის გამო, ჩვენს გვარს რომ დაეხსი ჩემდა უნებურად.

ძალიან არ დამეხმარა შენი სიყვარული, როცა მე და ჩემი ვაჟი ტყეში გავერბოდით, ვადინი კი იწვოდა მამაჩემთან ერთად? მითხარი, რაში გამომადექი მაშინ, როცა უკუნითი ღმერთი უღრან ტყეში გავერბოდი თხილამურებით, ზურგზე ბავშვი მეკიდა, უკან კი მგლების ხროვა მომდევდა და ავაზაკებთან მოგვიხდა თავის შეფარება? შენ ალბათ გგონია, ყველაფერი გამოასწორე იმით, რომ ჩამოხვედი აქ. და ისლანდიაში წაყვანა შემომთავაზე. მალე გინუგეშებია თავი, უარი გითხარი თუ არა, მაშინვე სხვა ქალიშვილი დაისვი ცოლად, ლამაზი და მდიდარი და ისიც გაგიწამებია... მე კი აქ ჩავრჩი და ვიტანდი მამაჩემის საყვედურებს... ხმას ვერ ვიღებდი ვერც მაშინ, როცა ჩემი ვაჟი მეკითხებოდა მამის ვინაობას, რადგან გამბედაობა არ მყოფნიდა მომეთხრო მისთვის რა დღეში ჩამაგდე. ცუდად გცოდნია, ლიოტ, იმათი ფასი, ვისაც ჰყვარებიხარ, და შენზე ზნეწამხდარი კაცი ამქვეყნად არ მეგულებდა.

ლიოტს მიწის ფერი ეღო. მან უპასუხა:

— შენი სიტყვები გალესილ დანასავით მხვდება გულში, ჩვენი ბოლო შეხვედრისას რომ დამკარი. სიხარულით გამოვეთხოვებოდი სიცოცხლეს, თუკი ეს შევბას მოგანიჭებს. და მაინც, ვიგდის, ვიმეორებ, რომ ჩემი მწუხარება შენსაზე ნაკლები არ ყოფილა, რადგან შენ ვერ წარმოიდგენ, რა სატანჯველად ექცევა სიცოცხლე კაცს, ვინც თავის შეყვარებულზე დარდობს.

— მართალს ამბობ, — ჩაილაპარაკა ვიგდისმა, — სიყვარულის შესახებ მე მხოლოდ ის ვიცი, რაც შენ იმ საღამოს, სამსხვერპლოსთან მასწავლე. მას შემდეგ ვუფროსიდი ყოველ მამაკაცს, ვისაც ჩემი ხელი უთხოვია.

აქ უღვარმა თქვა:

— თქვენდა სავალალოდ შეხვედრიხართ ერთმანეთს მაშინ... მაგრამ, დედაჩემო, არ დაგავიწყდეს, რომ მე მაგან სიცოცხლე გადამიჩინა და არც ერთ მამას ისე არ ყვარებია ვაჟი, როგორც მას შეეუყვარდი, — თქვა უღვარმა და ტირილი აუვარდა.

ვიგდისმა ვაჟს შეხედა და თქვა:

-- ხომ არ დაგავიწყდა შენი პირობა, რომ შური უნდა იძიო ჩემთვის.

აქ ლიოტმა თქვა:

-- მეგონა, უღვარის გულისათვის მაინც შეერიგდებოდით. მაგრამ

ახლა ვხედავ, რომ ჩემი პატიება არ შეგიძლია: ძალზე დიდი მწუხარება მომიყენებია შენთვის. წავალ იქ, საიდანაც მოვედი. ოღონდ უღვარს დავეუტოვებ მთელ ჩემს კონებას.

ვიგდისმა დაიყვირა:

— ოდესღაც ყველაფერი წამართვი, ახლა მოდიხარ და კიდევ უნდა გამძარცვო. მე მგლებსა და არწივებს გადავუვადე საჩივრად ბავშვი, შენ ძალით რომ ჩამასახეინე... მონებმა იპოვეს იგი და გადაარჩინეს. მერე დადგა წამი, როცა ბავშვი შემეცოდა, რადგან იმდენად უმწეო იყო, როგორც მე ვიყავი შენს მკლავებში. თავს ვეველებოდი ამ ბიჭს, გადავარჩინე და სამაგიეროდ ხეიბრად ვიქექი. გაეზარდე, ზრუნვას არ ვაკლებდი... ახლა შენ გამოჩნდი და გინდა წამართვა მისი თავი.

— არ გართმევ, — მიუგო ლიოტმა. შენთან დარჩეს და შენს სიტყვას იგონებდეს. მასზე უღება არა მაქვს. მაგრამ, ხომ შეგიძლია ნება დამართო, ასევე მიყვარდეს და ვუკეთებდე იმას, რაც შემიძლია. სულერთია, მას ხომ ველარასოდეს ვნახავ.

— მე შენთან გასაყოფი არაფერი მაქვს, — თქვა ვიგდისმა და თან დასახიჩრებულ ხელს უქნედა. — არ მინდა მე და შენ საზიარო ბავშვი გვეყავდეს. უღვარ, აირჩიე ერთ-ერთი ჩვენგანი.

— არ შემიძლია, — თქვა უღვარმა და ცრემლები გადმოღვარა.

— მაშ ლიოტი აგირჩევია, — თქვა დედამისმა და კარისკენ გაემართა.

— სად მიდიხარ, დედა?

ვიგდისმა უპასუხა:

— არ ვიცი, ნეტავ იმ ღამეს ტყიდან ცოცხლები არ გამოვსულიყავით... მაშინ ამ სიბერეში აღარ მიმატოვებდი და უცხო კაცს არ გაჰყვებოდი. ნამდვილად მამაშენს დამგვანებხარ და არ მიკვირს, რომ მისი თავი არჩიე.

— დედა, — შესძახა უღვარმა, — შენ ხომ კარგად იცი. ყველაფერს გავაკეთებ, რასაც მომთხოვ! მე მას აღარასოდეს შევხვდები.

— არ ვიცი, დედა თუ ვარ შენი, — უპასუხა ვიგდისმა. — ჩემი ვაჟი ასე არ მოიქცეოდა. ჩემი ვაჟი, რომელიც სიძულელილსა და მრისხანებაში გაეზარდე. შენ უფრო ესას მოდგმის მონას ჰგავხარ. მაშინვე თავს ხრი იმის წინაშე, ვინც შენზე ძლერია.

ამ დროს ლიოტი მიუახლოვდა მათ და ათრთოლებული ხმით თქვა:

— მართალი გითხრა, არ ვიცი, ეს მართლა ჩემი ვაჟი თუ გრეფიანიელი

კორესი. მაგრამ ისე მოიქეც, ულვარ, როგორც დედაშენს ნებაეს.

ვიგდისი უცებ მოუტრიალდა ლიოტს, მაგრამ ლიოტმა ხელი სტაცა ულვარს და მასთან ერთად ოთახიდან გავიდა.

XLII

ლიოტი და ულვარი ტყეში მიდიოდნენ ცხენებით. ერთმანეთს არ უყურებდნენ და არც ხმას იღებდნენ. ბოლოს ულვარმა თქვა:

— არ მეგონა, რომ განშორებისას დედაჩემს ისევე შეურაცხყოფას მიაყენებდი... მას შემდეგ, რაც ერთხელ უკვე ასე უღირსად მოექეცი.

— ო, ვიგდისს სწორედ ეგ უნდოდა, — უპასუხა ლიოტმა, — ჰოდა, აღსრულდეს ბარემ ნება მისი.

ამ სიტყვებით ცხენიდან ჩამოხტა და ხეს გამოაბა იგი. მახვილი იშიშვლა, ფარი აღმართა და ულვარს შესთავაზა, იგივე გაეკეთებინა. ლიოტმა თქვა. აქ ახლოს სამსხვერპლოა. ჯობია იქ წავიდეთ, ხელს არავინ შეგვიშლისო. ულვარმა არაფერი უპასუხა და მიჰყვნენ თოვლით დაფარულ გზას.

სამსხვერპლოსთან რომ მივიდნენ, ლიოტმა ორთაბრძოლისათვის ადგილი შეარჩია. პირველად ლიოტმა დაჰკრა, მაგრამ ულვარის ფარს მოახვედრა. ულვარმა უთხრა:

— ადრე უფრო მარჯვედ სცემდი მახვილს, ლიოტ.

— დალლილი ვარ და დღეს არაფერი მიკამია. — უპასუხა ლიოტმა, — შენ კი ახალგაზრდა და გამოუცდელი ხარ ორთაბრძოლებში და ბარი ბარსა ვართ. მაგრად დამტყე, იცოდე, არ დაგინდობ. დაე, ვიგდისმა გაიხაროს, რომ მისი ნება აღსრულდა.

ულვარმა დაჰკრა, ლიოტმა ფარი გადააგდო და ორივე ხელით მახვილი ჩაბლუჯა.

მაშინ ულვარმა კიდევ დაჰკრა მარცხენა მხარში, ლიოტს ხელი ჩამოუვარდა, შეტორტმანდა და ხეს მიეყუდა. ულვარმა მახვილი ხელიდან გააგდო, როცა დაინახა, როგორ წაუვიდა ლიოტს ფერი და ჰკრილობიდან თქრიალით წამოუვიდა სისხლი.

მან თქვა:

— კმარა, შენთან ბრძოლა აღარ მინდა.

— არა, ეს არ გვეყოფა, — უპასუხა ლიოტმა და მუხლებზე დაეშვა.

ულვარი ისე მოტრიალდა, რომ მზე თვალებს სჭრიდა და ამიტომ კარგად ვერ დაინახა, რა მოხდა. ლიოტმა მახვილის ტარი ქვას ისე მიაბჯინა, რომ წვერი მისი მკერდისაკენ იყო მიშვერილი და პირდაპირ ზედ დაეგო. მერე თოვლზე დაეცა და უძრავად იწვა.

ულვარმა მასთან მიიხრბინა, წამოაყენა და ქვას მიაყრდნო:

მან თქვა:

— შენზე იარაღს არასოდეს აღვმართავდი, დედაჩემისთვის შეურაცხყოფა რომ არ მიგეყენებინა და გრეფსინელი კორე არ გეხსენებინა.

მომაკვდავმა ლიოტმა ოდნაე გაიღიმა და თქვა:

— ასეც მეგონა და... ამიტომაც ვთქვი. ამაზე არ იდარდო, რადგან თავად მინდოდა ასე დამთავრებულიყო ყველაფერი. ღმერთმა ნუ ჰქნას, რომ ჩვენი უბედურება დაგებდოს. ახლა კი დედის ნება აღასრულე... მთელი სიცოცხლე ოცნებად მქონდა თავი მის კალთაში მდებოდა.

თქვა ეს ლიოტმა, თავი ჩაქინდრა და სული ამოხდა.

XLIII

ვიგდისი მოუსვენრად დადიოდა ოთახში. ხან მოსასხამს მოიგდებდა მხრებზე, ხან მოისვრიდა. თუმცა ოთახში ისე ციოდა, რომ კედლებზე კირხლი ბრწყინავდა. ხან კერიას მიუჭდებოდა, ხან წამოხტებოდა და კარს მიადგებოდა. ბოლოს ფანჯარასთან გაჩერდა და ეზოში გაიხედა. მზე სწრაფად ეშვებოდა ჰორიზონტისაკენ და მეწამულ ბურთად მოჩანდა სუსხიან ნისლში.

და აი, ტყის პირას მხედარი გამოჩნდა. მაშინვე იცნო ულვარი. ის მარტო იყო და ნელი ნაბიჯით მოჰყავდა ცხენი. ვიგდისს ისე უკანკალებდა მუხლები, რომ კარს მოსცილდა და კერიას მიუჭდა.

თავის მალლა აწვევის ძალა აღარ ჰქონდა, როდესაც მოესმა, რიგორ შემოვიდა ულვარი ოთახში. ხელში ფუთა ეკირა, დედასთან მივიდა და ფუთა მუხლებზე დაუდო. ვიგდისს ფუთა ემძიმა. ულვარს ხმა არ ამოუღია, თავის საძინებელ ოთახში შევიდა და კარი შიგნიდან ჩაკეტა.

ვიგდისი არ განძრეულა. მხოლოდ ხელი შეახო ფუთას, რომელიც წითელი აბრეშუმის ნაკერში იყო გახვეული. მაშინვე იცნო მის მიერვე მოქარგული მოსასხამი, რომელიც ვეტერლიდე გლუმსენს აჩუქა. მოსასხამი გაყინულიყო და ატყაცუნდა, როგორც კი მის გახსნას შეუდგა.

ვიგდისი გაშეშდა. ცოტა ხნის შენდევ ფუთამ დნობა დაიწყო და იქიდან სისხლმა და წყალმა გამოკონა. მუხლები სულ დაუსველდა ვიგდისს. მოსასხამი გადაშალა, ლიოტის თავს ხელებით დასწვდა და დააქკერდა.

ჯერ თავის მოკვეთის ზოლი დაინახა, მერე ლიოტის სახე თავისკენ მოატრიალა; თმები სახეზე მიჰკროდა. ვიგდისმა თმები უკან გადაუყარა და მოსასხამის ბოლოთი სახეზე სისხლის ლაქები მოსწმინდა. ერთხელ ბაგეებზეც გადაატარა თითები — ისინი თხელი და საცოდავი ეჩვენა; ცოტა წინ იყვნენ გამოშვერილნი და ნაცრისფერ სახეზე ლურჯ ზოლად მოჩანდნენ. შემდეგ ქუთუთოები აუწია და თვალეში ჩახედა, მაგრამ მათ უაზრო და უსიცოცხლო გამომეტყველება ჰქონდათ და ისევ დაუხუჭა.

ვიგდისს ის წუთები გაახსენდა, როცა ეიოლვ არნესონს თავზე ადგა და სიამოვნებით ისუნთქავდა სისხლის ტკბილ სურნელს. მაშინ იმ სისხლმა შურისძიების წყურვილი დაუცბრო და მწუხარებაც გაუნელა. ახლა კი, რაც უფრო დიდ ხანს დასცქეროდა ლიოტის თავს, მით უფრო უმძიმდებოდა სული. ლიოტის სახე ისეთი დაბერებული და სევდიანი იყო... და უცბად ვიგდისი მიხვდა, რომ ეს საცოდავი ქალარა თავი არ გამოისყიდოდა მის უბედურებას და უკვირდა, ამ წუთის გამო იბრძოდა და იტანჯებოდა მთელი ეს წლები მამის სიკვდილის შემდეგ.

ვიგდისმა ლიოტის თავს მოსასხამი გადაათარა და ფუთა ფეხებთან დაიდო. შემდეგ ადგა, ულვარის ოთახს მიადგა, და დაუძახა, მაგრამ მის ძახილს ულვარი არ გამოხმაურებია. მცირე ხანს იდგა და მერე ისევ დაუძახა. პასუხი რომ არც ახლა მიიღო, კერიას მიაუბრუნდა, დაჯდა და ხელები გასისხლიანებულ მუხლებზე დაიწყო.

დაღამდა. ულვარმა მაშინლა გაალო კარი და ოთახში შემოვიდა. დედა არ დაუნახავს, რადგან კერიაში ცეცხლი ძლივს ბუტბავდა. სამგზავროდ ჩაცმული ულვარი გარეთ გავიდა. ვიგდისი წამოდგა და უკან გაჰყვა. ულვარმა ცხენი გამოიყვანა თავლიდან და შეკაზმა. ვიგდისი მიუახლოვდა.

მთვარე კაშკაშებდა. დედას მოეჩვენა, რომ ულვარი არასოდეს ისე არ ჰგვანებია ვიგა-ლიოტს, როგორც იმ წუთებში. სახეც ისეთი გაფითრებული ჰქონდა, როგორც მკვდარ ვიგა-ლიოტს. ვიგდისს ორთაბრძოლაზე უნდოდა ეკითხა, მაგრამ ვერ შებედა.

მხოლოდ ეს ჰკითხა:

— მიდიხარ?

— ჰო, — უპასუხა შეიღმა.

— ვადინში მიხვალ? — ჰკითხა ისევ დედამ.

— ჰო, მაგრამ ხელ დილით უფრო შორს გავემგზავრები, რადგან აქ ველარ გავჩერდები. — უპასუხა მან.

წუთით ვიგდისი ჩუმად შექყურებდა სახეში, მერე ისევ ჰკითხა:

— ჩემთან ცხოვრება აღარ გინდა?

— დედა, — უპასუხა ულვარმა, — შენს სიყვარულზე ისე გიპასუხებ, როგორც შენ მოითხოვე, არ ვიცი, რაღა სიხარულს ელი ჩემგან, ამიტომ, ნება მომეცი გავეცალო იქაურობას.

— ნუ ამბობ მაგას, — ჩუმად ჩაილაპარაკა მან, — თუ ჩემი ყურება არ გსიამოვნებს, აქ, ბერგში დავჩრები, რამდენ ხანსაც შენ ისურვებ, ოღონდ მშობლიურ მხარეს ნუ მიატოვებ.

— აქ დარჩენა აღარ შემიძლია, — თქვა ულვარმა, — ახლა, როცა ვიცი რამდენი სიავე მოხდა აქ, სიმშვიდეს ველარ ვპოვებ.

ვიგდისმა ხელები მოხვია ცხენის კისერს და მიეკრა მას. ველარ ბედავდა ეთხოვა შეილისათვის, აქ დარჩიო, და გული აუტანელი ტკივილისგან შეეკუმშა. მიხვდა, რომ საქმეს აღარაფერი ეშველებოდა. უფრო მაგრად მიეხუტა ცხენს და უცებ ის ღამე გაახსენდა, შვილი რომ შობა. მაშინაც ცხენი იყო ერთადერთი ცოცხალი არსება, რომელსაც მიეკრა მტკივანი ტანით.

— აღარ გიყვარვარ, შვილო? — ჰკითხა მან მიმქრალი ხმით.

— როგორ არა, — უპასუხა ულვარმა, — მაგრამ გამიშვი, დედაჩემო, წავიდე.

— ცოტა ხნის შემდეგ დაუმატა:

— მხოლოდ ერთ რამეს გთხოვ: თუ ჩემი ხათრი გაქვს, ლიოტი ისე დაამარხვინე, როგორც მას შეჰფერის.

— კარგი, მიეხედავ, — უპასუხა ვიგდისმა.

ულვარმა თქვა:

— მის სიკვდილს მე ნუ მიმადლი; თვითონ გამოესალმა სიცოცხლეს.

თქვა და აღვირს მოჰკიდა ხელი. უცებ დედას მოუბრუნდა და ჰკითხა:

მართალი მითხარი, დედაჩემო, ოდესმე თუ გყვარებია მაინც ვიგალიოტი?

ვიგდისს ტირილი აუვარდა, ცხენის კისერს მიეკრა და ჩაილაპარაკა:

— ამდენ ხანს მის სიძულვილში რა გამაძლებინებდა?.. ყველაზე საშინელი ის არის, რომ ამჟვეყნად ეგ ერთი მიყვარდა.

ულვარი გადმოიხარა, ვიგდისს სახე აუწია და ტუჩებში აკოცა. მაშინ დედამ შექბედა და ჰკითხა:

— როდისმე დამიბრუნდები?

— თუ ცოცხალი დავრჩი, — უპასუხა ულვარმა, — ოდესმე დავბრუნდები შენთან. ახლა კი გამიშვი, დედა.

